

**FINANČNA STABILNOST
IN MAKROBONITETNA POLITIKA**

STABILNOST SLOVENSKEGA BANČNEGA SISTEMA

DECEMBER 2014

Gradivo pripravili:

mag. Tomaž Košak
Vida Bukatarevič
mag. Tatjana Šuler-Štavn
Andreja Bandelj, Ph. D.
dr. Jelena Čirjaković
Romana Jager
Živa Jovanovič
Aleš Kavrečič
Franc Remšak
Matej Tomec
Matjaž Volk

Gradivo oblikovala:
Mojca Kovač

Gradivo Stabilitet slovenskega bančnega sistema, december 2014 temelji na podatkih in informacijah dostopnih do sredine decembra 2014, razen če je navedeno drugače.

POJASNILO: v tej publikaciji uporabljena analitična členitev bančnega sistema na homogene skupine bank, poimenovane velike domače banke, majhne domače banke in banke v večinski tuji lasti, ne izhaja iz prevladujočega lastništva bank. Členitev temelji na značilnostih njihovega poslovanja, zlasti na strukturi financiranja.

Pregled vsebine:

1	SINTEZNI PREGLED TVEGANJ V BANČNEM SISTEMU	vii
2	GOSPODARSKA GIBANJA IN MAKROEKONOMSKO OKOLJE	3
2.1	Gospodinjstva	5
2.2	Nepremičninski trg	6
3	PROCES KRČENJA BILANC BANK	9
3.2	Razlogi nizke kreditne rasti	9
3.3	Spreminjanje strukture financiranja bank	12
4	DOHODKOVNO TVEGANJE	17
5	KREDITNO TVEGANJE	21
5.1	Kakovost kreditnih portfeljev bank in hranilnic	21
5.2	Razreševanje nedonosnih terjatev v bankah	28
6	DRUGA TVEGANJA	32
6.1	Likvidnostno tveganje	32
6.2	Obrestno tveganje	35
7	SOLVENTNOST BANK	37
8	UKREPI MAKROBONITETNEGA NADZORA	43
8.1	GLTDF	43
8.2	Omejevanje depozitnih obrestnih mer	45
	PRILOGE	48

Pregled tabel in slik in okvirjev:**Tabele:**

Tabela 1.1:	Prikaz tveganj za slovenski bančni sistem	viii
Tabela 2.1:	Jesenska napoved 2014 Evropske komisije za nekatere glavne makroekonomske kazalce za glavne trgovinske partnerice Slovenije	3
Tabela 3.2:	Bilanca bančnega sistema 31.10.2014	9
Tabela 4.2:	Izkaz poslovnega izida v obdobju januar-oktober 2014	17
Tabela 4.3:	Kazalniki poslovanja v bančnem sistemu v odstotkih	20
Tabela 5.2:	Struktura razvrščenih terjatev bank po skupinah komitentov glede na zamude pri poravnanju obveznosti do bank z vplivi prenosa na DUTB v mio EUR in v odstotkih	22
Tabela 5.3:	Pokritost celotnih razvrščenih terjatev in nedonosnih terjatev v zamudi nad 90 dni (v %)	26
Tabela 5.4:	Delež zavarovanj glede na razvrščene terjatve bank po skupinah komitentov v oktobru 2014 v odstotkih	27
Tabela 5.5:	Zavarovanje nedonosnih terjatev po skupinah bank v oktobru 2014 v odstotkih	27
Tabela 5.6:	Razvrščene terjatve bank (RT) do nefinančnih podjetij v stečaju ter delež teh v celotnih terjativah bank do nefinančnih podjetij po dejavnostih v mio EUR in odstotkih	28
Tabela 5.7:	Ukrepi stabilizacije bančnega sistema s strani Vlade RS in Banke Slovenije	30
Tabela 8.2:	Primerjava znižanja LTD v letošnjem letu z enakim obdobjem lani, v odstotnih točkah	44

Tabele v prilogi:

Tabela 1.1:	Tokovi financiranja podjetij, skupaj ter s posojili in komercialnimi krediti, v mio EUR	50
Tabela 1.3:	Pregled števila novoizdanih obveznic rezidentov doma in v tujini ter nominalna skupna vrednost v mio EUR	52
Tabela 2.1:	Uspešnost lizinskih podjetij in viri financiranja	61

Slike:

Slika 2.2:	Medletne rasti BDP v % in prispevki komponent trošenja k rasti BDP v odstotnih točkah (levo) in medletne stopnje rasti inflacije HICP v % (desno)	3
Slika 2.3:	Stopnja varčevanja v % in delež investicij ter varčevanja v % BDP za Slovenijo (levo) in evroobmočje (desno)	4
Slika 2.4:	Neto finančna pozicija gospodarskih sektorjev glede na stanja (levo) in letne transakcije (desno) v % BDP	4
Slika 2.5:	Neto finančna pozicija gospodarskih sektorjev do tujine v % BDP (levo) in neto finančna pozicija do tujine po instrumentih v % BDP (desno)	5
Slika 2.6:	Obrestne mere za nove vloge gospodinjstev nad enim letom (levo) in obrestne mere na novoodobrena stanovanjska posojila (desno)	5
Slika 2.7:	Razpoložljivi dohodek in izdatki za končno potrošnjo gospodinjstev v mrd EUR in odstotkih (levo) ter varčevanje, investicije in neto posojanje gospodinjstev v mrd EUR (desno)	6
Slika 2.8:	Finančna sredstva, obveznosti in neto finančna pozicija v odstotkih BDP (levo) ter struktura finančnega premoženja v odstotkih (desno) gospodinjstev v Sloveniji in EMU	6
Slika 2.9:	Stopnje rasti cen rabljenih in novih stanovanjskih nepremičnin v Sloveniji (levo) ter bazni indeks cen stanovanj (2010=100) (desno) v odstotkih	7
Slika 2.10:	Razmerje med ceno stanovanj in letnimi drsečimi sredinami povprečnih mesečnih neto plač za Ljubljano v odstotkih (levo) ter indeks dostopnosti stanovanj (2004 = 100) (levo)	7
Slika 2.11:	Razmerje med cenami in najemninami (P/E) (levo) ter na podlagi tega izračunano razmerje med dejanskimi in temeljnimi cenami stanovanj (desno) za Ljubljano	8
Slika 3.2:	Medletne stopnje rasti posojil pred oblikovanjem oslabitev (levo) ter struktura naložb bank (desno), v odstotkih	9
Slika 3.3:	Kreditni standardi za posojila podjetjem (levo) ter povpraševanje podjetij po posojilih (desno), v odstotkih	10
Slika 3.4:	Primerjava obrestnih mer z evroobmočjem za posojila podjetjem nad 1 mio EUR (levo) ter obrestna mera in pribitek nad EURIBOR za novoodobrena dolgoročna posojila podjetjem (desno), v odstotkih ter v odstotnih točkah	11
Slika 3.5:	Primerjava osnovne napovedi posojil podjetjem pred oblikovanjem oslabitev in napovedi, ki upošteva zgolj dejavnike povpraševanja, v odstotkih	11
Slika 3.6:	Spremembe v obsegu bilančne vsote in spremembe grosističnega financiranja v mio EUR (levo) in neto spremembe stanj na grosističnih trgih glede na instrument v mio EUR (desno)	12
Slika 3.7:	Zapadanje obveznosti do tujih bank po intervalih zapadlosti (levo) ter delež obveznosti do instrumentov Evrosistema v bilančni vsoti bank (desno) v odstotkih	14
Slika 3.8:	Povprečni stroški dolžniških virov skupaj (levo) ter povprečni stroški dolžniškega financiranja bank po glavnih oblikah virov-instrumentov (desno) v odstotkih	15
Slika 3.9:	Povprečni stroški dolžniškega kapitala po skupinah bank (levo) ter povprečni in mejni stroški financiranja bank preko vlog nebančnega sektorja po skupinah bank (desno) v odstotkih	15

Slika 3.10:	Prirasti vlog gospodinjstev v mio EUR po skupinah bank (levo) medletne stopnje rasti vlog gospodinjstev po skupinah bank (desno)	16
Slika 3.11:	Razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja po skupinah bank v odstotkih	16
Slika 4.2:	Neto obrestna marža na obrestonosno aktivno po skupinah bank v Sloveniji (levo) in razporeditev neto obrestne marže po kvartilih v Sloveniji (desno) v obdobju 2008-2014	18
Slika 4.3:	Neto obrestna marža na celotno aktivno po državah EU 27-razporeditev po kvartilih (levo) in neto obrestna marža na celotno aktivno po državah EU (desno)	18
Slika 4.4:	Neto obrestna marža, izračunana na bilančno vsoto, v Sloveniji in v nekaterih državah srednje Evrope v %	19
Slika 4.5:	Gibanje nominalnega obsega, kategorij bruto dohodka, neto dohodka, stroškov oslabitev in rezervacij in dobička/izgube v mio EUR v letih 2008-2014	19
Slika 4.6:	Poraba bruto dohodka bank v odstotkih (levo) in gibanje donosnosti na kapital ter vplivi štirih dejavnikov na smer spreminjanja donosnosti na kapital bank; dekompozicija ROE (desno)	20
Slika 5.2:	Rast razvrščenih terjatev (RT) in nedonosnih terjatev (levo) ter terjatev v D in E in z zamudami ter restrukturiranimi terjatvami (desno)	21
Slika 5.3:	Struktura razvrščenih terjatev bank po skupinah bank in po skupinah komitentov v odstotkih	22
Slika 5.4:	Delež zamud nad 90 dni v celotnih razvrščenih terjatvah bank po skupinah komitentov (levo) in za najpomembnejše dejavnosti (desno) v odstotkih	23
Slika 5.5:	Delež zamud nad 90 dni po skupinah bank v celotnih razvrščenih terjatvah (levo) in za segment tujcev (desno) v odstotkih	23
Slika 5.6:	Aktivnost in odklon v odstotkih	25
Slika 5.7:	Pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami po skupinah bank (levo) in po skupinah komitentov (desno) (v %)	25
Slika 5.8:	Pokritost nedonosnih terjatev v zamudi nad 90 dni z oslabitvami po skupinah bank (levo) in po skupinah komitentov (desno) (v %)	26
Slika 5.9:	Število začelih stečajnih postopkov konec posameznega leta	28
Slika 5.10:	Odpisi finančnih sredstev pri bankah (v mio EUR)	29
Slika 6.2:	Gibanje dnevnih količnikov likvidnosti prvega in drugega razreda likvidnostne lestvice (levo)	32
Slika 6.3:	Količnika likvidnosti za prvi, od 0 do 30 dni (levo), in drugi, od 0 do 180 dni (desno), razred likvidnostne lestvice po posameznih skupinah bank, mesečna povprečja	33
Slika 6.4:	Gibanje obsega tržne sekundarne likvidnosti (mesečna povprečja v mio EUR) in njen delež v bilančni vsoti v odstotkih	33
Slika 6.5:	Terjatve, obveznosti in neto pozicija poslovnih bank do Evrosistema v mio EUR (levo) in stanje danih in prejetih nezavarovanih posojil slovenskih bank na denarnem trgu evroobmočja (desno) v mio EUR ter gibanje obrestne mere EONIA v %	34
Slika 6.6:	Povprečno obdobje spremembe obrestnih mer v mesecih (levo) in razlika med povprečnim obdobjem spremembe obrestnih mer za skupine bank v mesecih (desno)	35
Slika 6.7:	Vrzel med aktivnimi in pasivnimi obrestno občutljivimi postavkami po posameznih razredih v mio EUR	36
Slika 7.2:	Osnovni kazalniki kapitalske ustreznosti bančnega sistema v odstotkih	38
Slika 7.3:	Kapitalska ustreznost (levo) in kapitalska ustreznost navadnega lastniškega temeljnega kapitala (desno) po skupinah bank v odstotkih	38
Slika 7.4:	Struktura regulatornega kapitala (levo) in struktura navadnega lastniškega temeljnega kapitala (desno) za bančni sistem v odstotkih	39
Slika 7.5:	Razmerje med kapitalskimi zahtevami in bilančno vsoto v odstotkih (levo) in struktura kapitalskih zahtev (desno) v odstotkih	40
Slika 7.6:	Kapitalska ustreznost (levo) in kapitalska ustreznost temeljnega kapitala (desno) v primerjavi z EU po skupinah bank, podatki na konsolidirani osnovi v odstotkih	41
Slika 7.7:	Kapitalska ustreznost (levo) in kapitalska ustreznost temeljnega kapitala (desno) po državah EMU, podatki na konsolidirani osnovi za junij 2014 v odstotkih	41
Slika 7.8:	Porazdelitev razmerja med regulatornim kapitalom in bilančno vsoto (levo) ter razmerja med kapitalskimi zahtevami in bilančno vsoto (desno) za države EU, podatki na konsolidirani osnovi, v odstotkih	42
Slika 7.9:	Uteži tveganja po vrstah kreditne izpostavljenosti v odstotkih	42
Slika 8.2:	Gibanje LTD (levo) in GLTDF (desno) za bančni sistem in skupine bank, v odstotkih	44
Slika 8.3:	Prispevek kreditov in vlog k spremembi LTD, v odstotnih točkah	45
Slika 8.4:	Primanjkljaji likvidnih naložb za doseganje KL2 (4. korektivni ukrep) (levo) in "KL1 brez pBSp" (2. korektivni ukrep) (desno), v mio EUR	45
Slika 8.5:	Povprečna obrestna mera za depozite pri slovenskih bankah in hranilnicah brez podružnic, po petih razredih ročnosti (levo), in razpršenost obrestnih mer za depozite gospodinjstev in neprofitnim izvajalcem storitev gospodinjstvom z zapadlostjo do 1 leta v evroobmočju (desno), v %, za obdobje: januar 2012 – oktober 2014	46
Slika 8.6:	Razpršenost obrestnih mer za depozite z ročnostjo od 3 do 6 mesecev (levo) in od 6 mesecev do 1 leta (desno) pri slovenskih bankah brez podružnic in zgornja meja za razreda ročnosti (povprečje dnevnih EURIBOR plus pribitek), v %, za obdobje januar 2012 – oktober 2014	46

Slike v prilogi:

Slika 1.1:	Zadolževanje podjetij po sektorjih (levo) in instrumentih (desno), letne drseče vsote tokov v mio EUR	50
Slika 1.2:	Stanja posojil podjetjem iz tujine po sektorju tujega upnika (levo) in za izbrane dejavnosti (desno), v mio EUR	51
Slika 1.2:	Izdaje podjetniških obveznic in komercialnih zapisov v neto vrednosti (mio EUR) in v številu izdaj	52
Slika 1.4:	Razmerje med dolžniškim in lastniškim in financiranjem podjetij (levo) in primerjava zadolženosti podjetij z evroobmočjem v letu 2013 (desno) v odstotkih	53
Slika 1.5:	Neto finančni dolg v letu 2013 ter presežni dolg glede na sposobnost podjetja za odplačevanje dolga v mrd EUR	54
Slika 1.6:	Koncentracija presežnega dolga v mrd EUR (levo) ter presežni dolg po dejavnostih v mrd EUR in delež presežnega dolga v neto finančnem dolgu po dejavnostih v odstotkih (desno)	55
Slika 1.7:	Finančni vzvod glede na različne segmente podjetij ter delež podjetij v vseh podjetjih (levo) in delež bilančne vsote v skupni bilančni vsoti (desno) v letu 2013 v odstotkih	56
Slika 1.8:	Delež podjetij, ki so znižala finančni vzvod od leta 2008 do leta 2013 glede na vsa podjetja, ki so poslovala v obeh letih po dejavnostih v odstotkih	56
Slika 2.1:	Obseg novoodobrenih lizinskih poslov v mio EUR, delež lizinga nepremičnin v odstotkih (levo) in letne stopnje rasti novoodobrenih poslov v odstotkih (desno)	58
Slika 2.2:	Struktura novoodobrenih poslov lizinga premičnin (levo) in nepremičnin (desno) v odstotkih	59
Slika 2.3:	Stanje lizinskih poslov nefinančnih družb po dejavnostih pri premičninah (levo) in nepremičninah (desno) v mio EUR in delež stanja v zamudi nad 90 dni v odstotkih (desna os).	59
Slika 2.4:	Stanje lizinskih poslov v zamudi po kategorijah (v mio EUR leva os) in delež lizinskih poslov v zamudi (levo) ter delež lizinskih poslov v bruto investicijah v osnovna sredstva v odstotkih(desno)	60
Slika 2.5:	Stopnje rasti stanj lizinskih poslov in bančnih posojil nebančnim sektorjem (levo) ter delež lizinskih poslov v bančnih posojilih nebančnemu sektorju (desno) v odstotkih	61

Okvirji:

Okvir 1.1:	Zadolževanje podjetij na kapitalskem trgu	52
------------	---	----

1 SINTEZNI PREGLED TVEGANJ V BANČNEM SISTEMU

Proces bančne sanacije, ki se je začel v letu 2013, je pomembno prispeval k znižanju tveganj v bančnem sistemu. Kljub izboljšanju domačih makroekonomskih razmer se je lani nadaljeval proces krčenja bilanc bank. To je na pasivi bilanc bank bilo pogojeno z neto odplačevanjem obveznosti na grosističnih trgih že peto leto zapored, vendar s precej nižjo dinamiko kot še v letu 2013 ter s predčasnim odplačilom obveznosti do evrosistema. Na drugi strani ostaja stopnja krčenja posojil nefinančnim družbam še vedno globoko negativna, vendar z znaki postopnega stabiliziranja. Razlogi za krčenje posojil podjetjem so lani ostali bolj ali manj nespremenjeni glede na leto 2013: relativno visok finančni vzvod v sektorju podjetij se je znižal zelo počasi in je omejeval kreditno sposobno povpraševanje, banke so ostale zadržane do prevzemanja dodatnega kreditnega tveganja z zaostrenimi kreditnimi standardi, kljub izboljšanju količnikov kapitalske ustreznosti. Prav tako struktura virov financiranja bank še ostaja nestabilna in se bo v prihodnjem letu še prilagajala. Izboljšanje makroekonomskih razmer v letu 2014 je prispevalo k lažjemu finančnemu okrevanju podjetij s pričakovanim nadaljnjim oživljanjem poslovnega cikla. Vendar se bo to le postopoma in z odlogom odrazilo v finančnem ciklu, čeprav bi ravno višja kreditna rast najbolj ugodno vplivala na uspešnost poslovanje bank ter izboljšanje kakovosti kreditnega portfelja. Ob izrazitem izboljšanju kapitalske ustreznosti po ukrepih decembra 2013 je potrebno upoštevati, da je zmanjševanje kreditne aktivnosti in prilagajanje strukture tveganosti naložb bank ter s tem povezano krčenje kapitalskih zahtev prevladujoč način vzdrževanja in izboljševanja kapitalske ustreznosti. Nadaljnje zahteve po povečani kapitalski ustreznosti lahko bolj kot na porast kapitala vplivajo na dodatno krčenje posojil in posledično na ponovno poslabševanje kakovosti kreditnega portfelja bank. Kreditno tveganje je še naprej zelo pomembno in visoko, vendar se razmere z razreševanjem nedonosnih terjatev stabilizirajo. Pozornost je treba usmeriti na dohodkovno tveganje bank, ki se povečuje v okolju nizkih obrestnih mer, krčenja bilanc, nenaklonjenosti prevzemanju kreditnih tveganj ter povečanega financiranja podjetij v tujini. Tveganje refinanciranja in makroekonomsko tveganje za banke se znižujeta.

Kreditno tveganje ostaja visoko, a se postopno stabilizira. Nedonosne terjatve (razvrščene terjatve v zamudi nad 90 dni) so v prvih mesecih leta naraščale, kasneje pa so se stabilizirale, s ponovnim povečanjem v septembru in nihajem navzdol v oktobru. Oktobra se je delež nedonosnih terjatev zaradi njihovega prenosa na DUTB iz Abanke znižal za 2,5 odstotne točke, na 13,2 %, vendar je delež zanihal navzdol tudi brez učinka prenosa. Nedonosne terjatve so se zniževale v letu 2014 tudi v absolutni višini zlasti v sektorju podjetij, kar pa se zaradi krčenja kreditne aktivnosti bank ni odrazilo v boljši celotni kakovosti kreditnega portfelja. V gostinstvu in prometu je trend zniževanja prisoten od začetka leta 2014. Nestabilnost nedonosnih terjatev in nihaji navzgor kažejo, da je tveganje nadaljnega poslabševanja kreditnega portfelja bank še naprej visoko. Posebej izstopa nizka kakovost kreditnega portfelja do tujcev, ki ni zajet v reševanje s prenosom na DUTB, in je odvisen od gospodarskega razvoja predvsem v državah zahodnega Balkana. Prav tako podaljševanje finančne krize povečuje verjetnost širitve nedonosnih terjatev na nove gospodarske dejavnosti. Če so bile nedonosne terjatve še v letu 2012 omejene zlasti na tri dejavnosti z 82% vseh nedonosnih terjatev, se je koncentracija nedonosnih terjatev v letu 2014 znižala, saj se je 93% vseh nedonosnih terjatev pojavljalo v petih dejavnostih. Delež nedonosnih terjatev, ki izhaja iz izpostavljenosti bank do malih in srednjih podjetij pa se je lani povečal na 39% vseh nedonosnih terjatev do podjetij. To nakazuje na nujnost aktivnejšega ukrepanja samih bank pri razreševanju nedonosnih terjatev z njihovo odprodajo, hitrejšimi odpisi itd. ter večjo segmentacijo tveganosti posojilojemalcev pri odobravanju novih posojil.

Aktivnosti na področju prestrukturiranja podjetij in sprejeti ukrepi za nadaljnje zniževanje nedonosnih terjatev v bankah lahko pomembno prispevajo k obvladovanju kreditnega tveganja in izboljšanju kakovosti bančnih naložb. Proces razdolževanja in prestrukturiranja prezadolženih podjetij teče počasi. Decembrske smernice Banke Slovenije za oblikovanje oslabitev oz. rezervacij za terjatve do podjetij, s katerim je sklenjen sporazum o prestrukturiranju, so sprejete z namenom pospeševanja prestrukturiranja podjetij in bolj aktivnega vključevanja bank v te procese.

Oživljanje gospodarske aktivnosti lahko prispeva k izboljšanju finančnega položaja podjetij z izboljšanjem likvidnosti in poslovnega rezultata podjetij. K boljši kakovosti bančnih naložb bi prispevala tudi povečana kreditna aktivnost, vendar sta zlasti relativno visoka zadolženost podjetij oziroma njihov podkapitaliziranost, merjena s finančnim vzvodom, ter ohranjanje zaostrenih kreditnih standardov pomemben omejevalni dejavnik nove kreditne rasti. V letu 2014 se je zmanjševanje posojil podjetjem nehalo poglobljati. V prvih desetih mesecih je medletni padec znašal 30 % oziroma 11 % brez upoštevanja učinkov ukrepov stabilizacije bančnega sistema. Zadnji razpoložljivi anketni podatki (BLS) kažejo, da se je po daljšem obdobju upadanja (ocenjeno) povpraševanje podjetij po posojilih v letu 2014 povečalo ter da se kreditni standardi bank dodatno ne zaostrujejo, kar povečuje verjetnost, da se bo dinamika krčenja posojil nefinančnim družbam začela v prihodnjem obdobju zmanjševati. Negativna dinamika se ohranja tudi pri potrošniških posojilih gospodinjstvom, medtem ko je medletna stopnja rasti stanovanjskih posojil v oktobru 2014 znašala 1,3 %. Posojila prebivalstvu ostajajo najmanj tvegan segment kreditnega portfelja bank in ob porastu zaupanja potrošnikov pomenijo potencialen vir izboljšanja kakovosti celotnega kreditnega portfelja bank.

Dohodkovno tveganje se povečuje. Ob visokem realiziranem kreditnem tveganju je velika verjetnost dodatnega oblikovanja oslabitev in rezervacij ter posledično rasti dohodkovnega tveganja v bankah. Dohodkovno tveganje se kljub izboljšanju poslovnega rezultata in višji neto obrestni marži še povečuje. Čeprav so se neto obrestni prihodki bank v desetih mesecih medletno povečali za 11 %, so obrestni prihodki pod negativnim vplivom krčenja posojil. Dodaten pritisk na dohodkovno tveganje bank predstavlja okolje nizkih obrestnih mer in vprašanje ali bodo banke v takšnem okolju sposobne generirati zadosten obseg prihodkov za pokrivanje operativnih stroškov in stroškov oslabitev. Učinek zmanjšanja referenčnih obrestnih mer se prenaša predvsem v depozitne obrestne mere bank, medtem ko se posojilne obrestne mere za nove posle znižujejo zelo počasi. Ohranjanje visoke razlike nad povprečnimi obrestnimi merami

evrskega območja spodbuja preusmerjanje kreditno sposobnih komitentov k financiranju v tujini in lahko povzroči izgubo vira dohodkov bank na daljši rok.

Politika nenaklonjenosti prevzemanja kreditnega tveganja preusmerja naložbe bank v manj tvegane, a hkrati manj donosne. Delež vrednostnih papirjev v premoženjski bilanci bank se je do oktobra 2014 povečal na 24 %. Večja usmerjenost bank v državne obveznice dodatno povečuje dohodkovno tveganje zaradi potencialnega znižanja bonitetnih ocen držav oziroma morebitnega ponovnega povečanja nezaupanja na mednarodnih finančnih trgih do bolj ranljivih držav evrskega območja.

Tveganje refinanciranja se je ob intenzivnem razdolževanju do tujine v letu 2014 znižalo. Velik del bank, zlasti tistih v pretežni domači lasti, je že odplačal večino dolga najetega na grosističnih trgih. Zaradi povrnjenega zaupanja v domače banke se depoziti prebivalstva vračajo v bančni sistem. To pozitivno gibanje je zlasti izrazito pri velikih domačih bankah, ki so v letu 2013 zabeležile največji padec zaupanja varčevalcev oziroma znižanje vlog gospodinjstev. Zaradi pričakovanih nizkih stopenj rasti vlog gospodinjstev v prihodnjih dveh letih bodo banke še vedno izpostavljene tveganju manj stabilne strukture financiranja.

Pričakovana zmerna rast plač ob nekoliko večjem trošenju prebivalstva, zniževanje depozitnih obrestnih mer ter ponovni porast zanimanja prebivalstva za alternativne naložbe nakazujejo, da bo prihodnja rast vlog skromna. Politika ECB kaže, da bo njeno financiranje še naprej predstavljalo zadosten vir likvidnosti, vendar percepcija bank glede zadostnosti kreditno sposobnega povpraševanja in stabilnosti drugih virov financiranja še ne omogoča plasiranja teh virov v posojila gospodarstvu.

Makroekonomsko tveganje: s krepitvijo gospodarske rasti, v veliki meri zaradi ugodne dinamike izvoza, ter z izboljšanjem razmer na trgu dela se makroekonomske okoliščine v Sloveniji izboljšujejo, makroekonomska tveganja za banke pa zmanjšujejo. Kljub temu obstaja tveganje nižje rasti BDP od pričakovanih zaradi negotovega gospodarskega okrevanja v nekaterih članicah EMU in morebitnih zaostritev geopolitičnih napetosti na območju Ukrajine in Bližnjega vzhoda. Domača gospodarska rast še vedno prevladujoče temelji na tujem povpraševanju, ki lahko z negotovostjo gospodarskega okrevanja ključnih zunanjetrgovinskih partneric izgubi zagon. Gospodinjstva so v letu 2014 finančni presežek ohranila na ravni iz konca lanskega leta, saj so ob manjšanju zadolženosti ter višjih prihodkih malenkostno povečala potrošnjo. Presežek tekočega računa se v razmerah ugodne rasti izvoznega sektorja in razdolževanja gospodarstva odraža v visokem neto varčevanju zasebnega sektorja.

Tabela 1.1: Prikaz tveganj za slovenski bančni sistem

Sistemsko tveganje	Ocena tveganja za		Tendencna sprem. tveganja	Komentar
	H1 2014	H2 2014		
Makroekonomsko tveganje			↓	Okrevanje gospodarstva nad pričakovanji, predvsem na račun izvoza ob večjem zunanjem povpraševanju; na visoki ravni investicije v infrastrukturo; navkljub še vedno visoki brezposelnosti izboljšanje razmer na trgu dela.
Kreditno tveganje			→	Nadaljevanje zviševanja deleža nedonosnih terjatev; nizka kakovost kreditnega portfelja do tujcev; krčenje kreditiranja.
Tveganje financiranja			↓	Upočasnjeno, vendar še vedno hitro zniževanje LTD; velik del obveznosti iz naslova LTRO poplačan; visoki kazalci likvidnosti in delež prostega sklada finančnega premoženja bank; zadostna likvidnost, vendar struktura financiranja ostaja nestabilna.
Tveganje okužbe in velika izpostavljenost			→	Tveganje okužbe se je v zadnjem obdobju zmanjšalo tako po obsegu kot po številu možnih prenosov okužbe. Znižanje je posledica zmanjšanja neto razvrščenih terjatev med bankami. Velika izpostavljenost do države in bonitetne ocene države.
Solventnostno tveganje			→	Državne dokapitalizacije bank konec leta 2013. Nujnost kapitalsko močnih lastnikov bank.
Dohodkovno tveganje			↑	Krčenje bilanc in še vedno visoki stroški oslabitev; okolje negativnih oz. zelo nizkih obrestnih mer, povečano financiranje podjetij v tujini in na kapitalskih trgih; povečanje manj tveganih in manj donosnih naložb je posledica zmanjšane naklonjenosti prevzemanju kreditnih tveganj.

Barvna lestvica:

Opomba: Banka Slovenije razvija svoj *Prikaz tveganj*, ki se osredotoča predvsem na bančni sistem, tako da na podlagi kvantitativnih kazalcev podaja informacijo o sistemskih tveganjih in ranljivostih v bančnem sistemu. Vanj so vključeni kazalci, ki prikazujejo razvoj ključnih bančnih in makroekonomskih tveganj. Ravni tveganosti za vsako posamezno tveganje so prikazane v tabeli.

2 GOSPODARSKA GIBANJA IN MAKROEKONOMSKO OKOLJE

V prvih treh četrtletjih 2014 se je nadaljevalo okrevanje gospodarske aktivnosti, pri čemer je največji delež prispevalo zunanje povpraševanje in bruto investicije. Zadnje so v veliki meri posledica povečanih investicij v infrastrukturo, predvsem na lokalni ravni, ki so delno financirane s sredstvi EU. Prav tako je tradicionalno pomemben delež k rasti BDP prispeval izvoz, kot posledica solidnega tujega povpraševanja in ugodnejše stroškovne konkurenčnosti Slovenije. Čedalje bolj se krepi tudi uvoz, kar bi lahko poleg ohlajanja gospodarstev v najpomembnejših trgovinskih partnericah vplivalo na manjši prispevek neto izvoza k rasti BDP v zadnjem četrtletju 2014 in v letu 2015. Opisana gospodarska gibanja pomembno zmanjšujejo makroekonomska tveganja za finančni sistem.

Relativno visoka gospodarska rast v prvih treh četrtletjih 2014 je posledica predvsem večjega neto izvoza in investicij.

Tabela 2.1: Jesenska napoved 2014 Evropske komisije za nekatere glavne makroekonomske kazalce za glavne trgovinske partnerice Slovenije

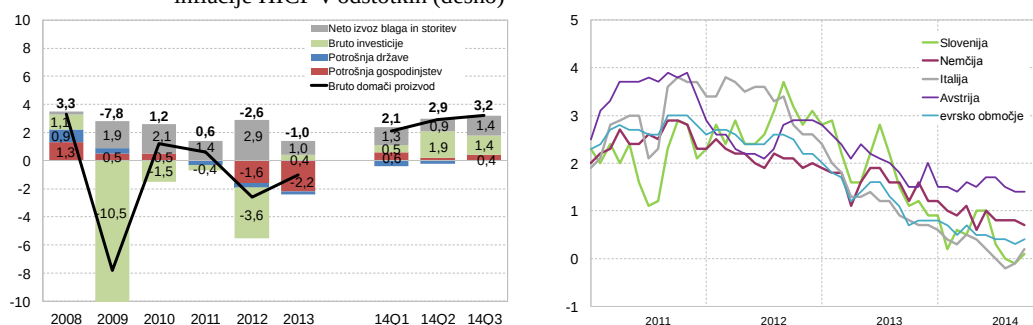
	Realni BDP				Stopnja brezposelnosti				Inflacija			
	2013	2014*	2015*	2016*	2013	2014*	2015*	2016*	2013	2014*	2015*	2016*
EU	0,0	1,3	1,5	2,0	10,8	10,3	10,0	9,5	1,5	0,6	1,0	1,6
Evroobmočje	-0,5	0,8	1,1	1,7	11,9	11,6	11,3	10,8	1,4	0,5	0,8	1,5
Nemčija	0,1	1,3	1,1	1,8	5,3	5,1	5,1	4,8	1,6	0,9	1,2	1,6
Italija	-1,9	-0,4	0,6	1,1	12,2	12,6	12,6	12,4	1,3	0,2	0,5	2,0
Avstrija	0,2	0,7	1,2	1,5	4,9	5,3	5,4	5,0	2,1	1,5	1,7	1,8
Francija	0,3	0,3	0,7	1,5	10,3	10,4	10,4	10,2	1,0	0,6	0,7	1,1
Hrvaška	-0,9	-0,7	0,2	1,1	17,3	17,7	17,7	17,3	2,3	0,2	0,6	1,1
Slovenija	-1,0	2,4	1,7	2,5	10,1	9,8	9,2	8,4	1,9	0,4	1,0	1,5

Opomba: Napovedi Evropske komisije so pobarvane sivo.

Vir: Evropska komisija

Gospodarska rast se je okrepila kljub nadaljevanju konsolidacije javnih financ in je pozitivno vplivala na zmanjšanje števila brezposelnih. Po pričakovanju se bo to v prihodnje odrazilo v večji porabi gospodinjstev, kar bo nekoliko omililo nekatera notranja in zunanja tveganja v prihodnje.

Slika 2.1: Medletne rasti BDP v odstotkih in prispevki komponent trošenja k rasti BDP v odstotnih točkah (levo) in medletne stopnje rasti inflacije HICP v odstotkih (desno)

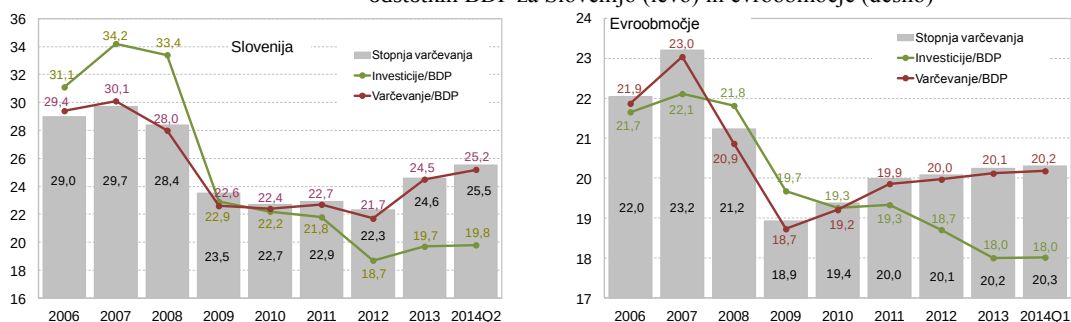

Vir: SURS, Eurostat

Gospodarska aktivnost v Sloveniji je precej odvisna od dogajanja, v evroobmočju, kamor je usmerjen velik del izvoza. Geopolitična napetost med Ukrajino in Rusijo lahko predstavlja tveganje za izvoz in s tem ogrožanje okrevanja slovenskega gospodarstva. Zunanji ekonomski šoki bi lahko negativno vplivali na normalizacijo dostopa do mednarodnih finančnih trgov in s tem posredno upočasnili tudi proces prestrukturiranja posameznih podjetij. Prav tako ohlajanje gospodarske aktivnosti v najpomembnejših trgovinskih partnericah ter potencialne korekcije na finančnih trgih, predstavljajo tveganja za slovenski izvoz. Restriktivnejšo monetarno politiko lahko prej pričakujemo v ZDA in Veliki Britaniji, saj je tveganje nizke inflacije v evroobmočju precejšnje. Vztrajajoča nizka inflacija bi se lahko odrazila v še šibkejši porabi, zaradi pričakovanih porabnikov o nižjih cenah v prihodnje in posledično z odlašanjem nakupov. Na nizko inflacijo v letošnjem letu precej vplivajo tudi padajoče cene surovin, predvsem energentov.

Geopolitična napetost med Ukrajino in Rusijo ter ohlajanje gospodarske aktivnosti v večjih državah EU, so največja tveganja za rast slovenskega izvoza v prihodnje.

Slika 2.2: Stopnja varčevanja v odstotkih in delež investicij ter varčevanja v odstotkih BDP za Slovenijo (levo) in evroobmočje (desno)

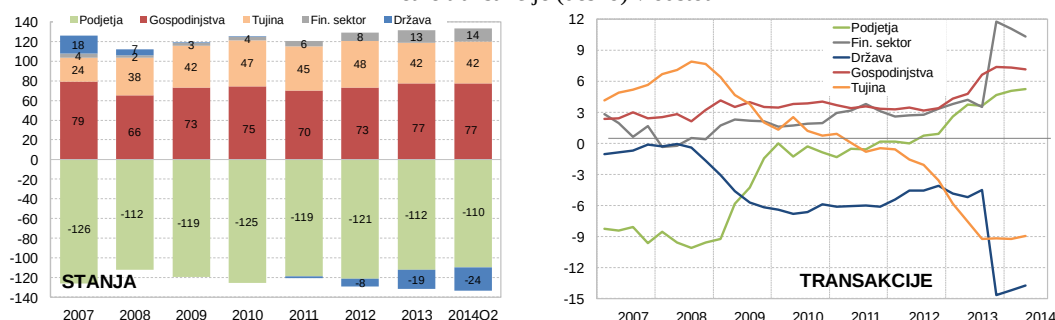

Vir: Banka Slovenije, SURS, ECB, Eurostat

Razlika med varčevanjem in investicijami še vedno narašča.

Delež privarčevanih sredstev v BDP v Sloveniji narašča že od leta 2012 naprej in je v prvem polletju 2014 presegel četrtno. Prav tako narašča stopnja varčevanja narodnega gospodarstva, ki pomeni delež privarčevanih sredstev v razpoložljivem dohodku. Na drugi strani v prvi polovici leta 2014 stagnira delež investicij, ki je še vedno pod petino BDP, kar je odraz že omenjenega prezadolženega podjetniškega sektorja in njegove zadržanosti pri investiranju. Razlika med varčevanjem in investicijami še vedno narašča in obsega 5,4% BDP. Podobno dinamiko gibanja varčevanja in investicij lahko zasledimo tudi v evroobmočju, pri čemer je presežek varčevanja nad investicijami precej manjši, pri dobrih dveh odstotkih.

Slika 2.3: Neto finančna pozicija gospodarskih sektorjev glede na stanja (levo) in letne transakcije (desno) v odstotkih BDP

Opomba: Letne transakcije so izračunane na drsečih vsotah štirih četrtletij.

Vir: Banka Slovenije, SURS

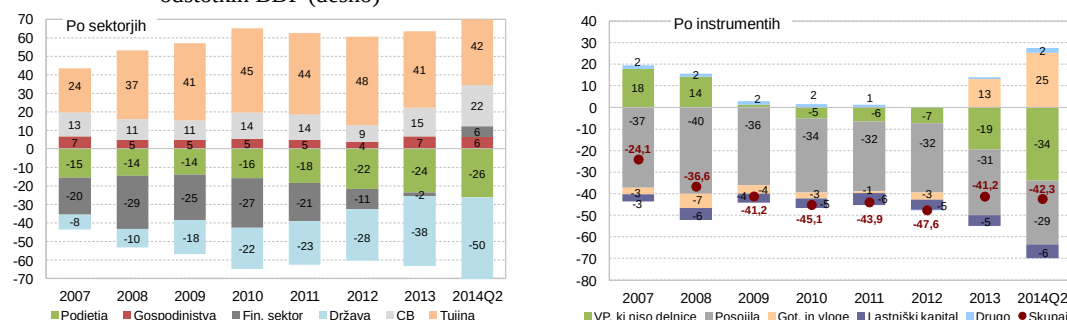
Tako podjetja kot gospodinjstva ohranjajo neto pozitivno pozicijo pri transakcijah.

Neto finančne obveznosti Slovenije do tujine v prvem polletju 2014 ostajajo nespremenjene pri 42% BDP. Podjetja nadaljujejo z razdolževanjem do ostalih sektorjev, pri čemer se še naprej ohranja netipična pozicija podjetij kot neto upnikov. To nakazuje na eni strani še vedno na zadržanost podjetij do investiranja in slabšo dostopnost do dolgoročnih finančnih virov ter na drugi strani nadaljevanje procesa razdolževanja in previdnost pri upravljanju z likvidnostjo. Tudi gospodinjstva ohranjajo neto pozitivno pozicijo na visoki ravni, kar je rezultat še vedno visoke stopnje varčevanja in posledično manjše potrošnje. Zaradi učinkov državne dokapitalizacije v petih bankah ob koncu leta 2013 se je neto negativna pozicija države precej povečala, na drugi strani pa se je povečala neto pozitivna pozicija finančnega sektorja.

Država in podjetja povečujejo neto zunanji dolg, medtem ko ga bančni sektor še naprej znižuje.

V prvem polletju 2014 je država povečala neto dolg do tujine (na 50% BDP) zaradi nove izdaje obveznic v tujini. Banke predčasno odplačujejo triletno dolgoročne vire do ECB, ki zapadejo v začetku 2015, kot tudi nadaljujejo proces razdolževanja do tujih bank. Tudi podjetja povečujejo neto finančne obveznosti do tujine, kar je odraz zadolževanja v tujini. Z dokončno sanacijo bančnega sistema lahko pričakujemo lažji dostop podjetij do virov financiranja na domačem trgu in postopoma zmanjšanje neto finančne pozicije do tujine. Vendar bo ob tem ključno vlogo imelo prestrukturiranje podjetij, ki bo zagotovilo bolj stabilno strukturo financiranja z nižjim finančnim vzvodom in več kapitala.

Slika 2.4: Neto finančna pozicija gospodarskih sektorjev do tujine v odstotkih BDP (levo) in neto finančna pozicija do tujine po instrumentih v odstotkih BDP (desno)

Vir: Banka Slovenije

Neto obveznosti gospodarstva do tujine iz naslova lastniškega kapitala še naprej ostajajo na zelo nizkih ravneh, pri 6% BDP. Glede na precej omejeno razpoložljivost domačega kapitala, je tuj kapital, predvsem v obliki neposrednih investicij, še precej neizkoriščena priložnost za pridobitev pomembnega vira financiranja za podjetja. V prvem polletju 2014 lahko opazimo precejšnjo rast neto zadolženosti do tujine pri obveznicah in komercialnih zapisih, ki so posledica tako zadolževanja države, kot nekaterih večjih slovenskih podjetij, ki imajo dostop do tovrstnega financiranja.

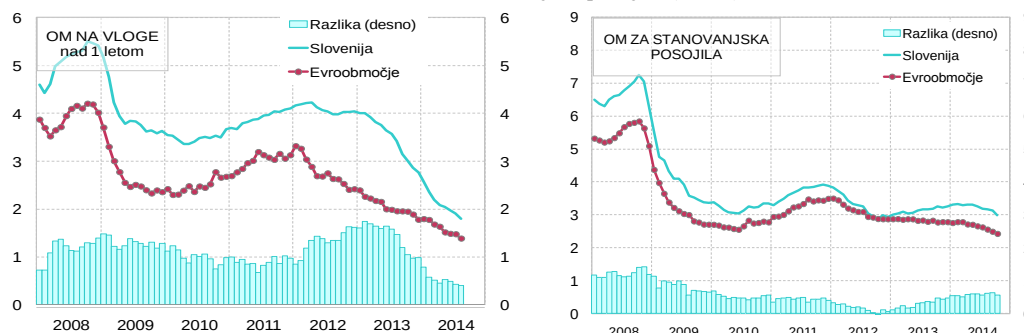
Tuj kapital v obliki neposrednih investicij je v Sloveniji še naprej precej neizkoriščena priložnost.

2.1 Gospodinjstva

Gospodinjstva v Sloveniji ostajajo manj zadolžena od drugih sektorjev in ne predstavljajo večjega sistemskega tveganja za bančni sistem. Nasprotno, za banke so zanimiv segment zaradi nižjega kreditnega tveganja. Obseg kreditiranja bank se je od začetka krize v nebančnem sektorju povečal le gospodinjstvom, ki z nizko stopnjo nedonosnih terjatev veljajo za manj tvegan sektor. Zaradi relativno nizke zadolženosti gospodinjstev lahko v prihodnje pričakujemo več aktivnosti bank usmerjenih v bančništvo na drobno.

Nizka zadolženost gospodinjstev in relativno nizka stopnja tveganja, povečujeta njihovo atraktivnost za bančno kreditiranje.

Slika 2.5: Obrestne mere za nove vloge gospodinjstev nad enim letom (levo) in obrestne mere na novoodobrena stanovanjska posojila (desno)

Vir: Banka Slovenije, ECB

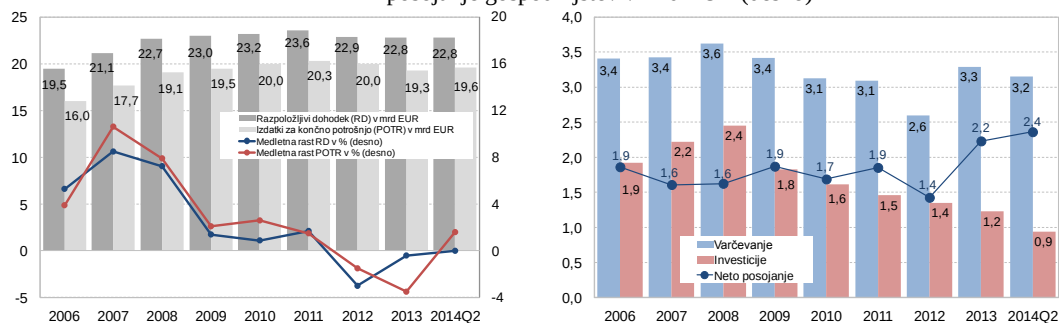
Nizke obrestne mere na vloge gospodinjstev bi lahko spodbudile večjo aktivnost gospodinjstev pri porabi in investicijah. Obrestne mere na vloge z ročnostjo do enega leta so v prvih treh četrtletjih leta 2014 upadle z 1,5% na 0,9%, nad enim letom pa z 2,8% na 1,7%. Ob nizkih stopnjah inflacije so realne obrestne mere na vloge še pozitivne, vendar če bodo obrestne mere vztrajale na tako nizkih ravneh dlje časa, lahko srednjeročno pričakujemo, da se bo del depozitov prebivalstva preusmeril v potrošnjo ali v bolj donosne naložbe. To bi lahko imelo pozitivne učinke na kapitalske trge, obenem pa predstavljalo določeno tveganje za prebivalstvo zaradi iskanja višjih donosov in višje variabilnosti cen različnih oblik premoženja. Pozitivni učinek na bančni sistem bi lahko bil v večjem obsegu kreditiranja gospodinjstev in posledično višji obrestni prihodki, ki od začetka krize upadajo. Kljub upadanju obrestnih mer na vloge, obrestne mere na novoodobrena stanovanjska posojila ne upadajo in vztrajajo nad 3%.

Upadajoče obrestne mere na vloge, bi lahko spodbudile večjo aktivnost gospodinjstev pri porabi in investicijah.

Razpoložljiv dohodek gospodinjstev več ne upada, na drugi strani pa raste potrošnja.

Ob izboljševanju ekonomskih razmer v državi se postopoma znižuje stopnja brezposelnosti. V prvem polletju 2014, lahko po dveh letih upadanja opazimo stagnacijo razpoložljivega dohodka gospodinjstev. Investicije gospodinjstev v letošnjem letu še naprej upadajo, kar je med drugim posledica negotovih razmer na nepremičninskem trgu. Velik del nepremičnin prenesen na DUTB se ne prodaja, kar je dodatno omrtvilo trg ter povečalo pričakovanja o nadaljnjem upadu cen.

Slika 2.6: Razpoložljivi dohodek in izdatki za končno potrošnjo gospodinjstev v mrd EUR in odstotkih (levo) ter varčevanje, investicije in neto posojanje gospodinjstev v mrd EUR (desno)

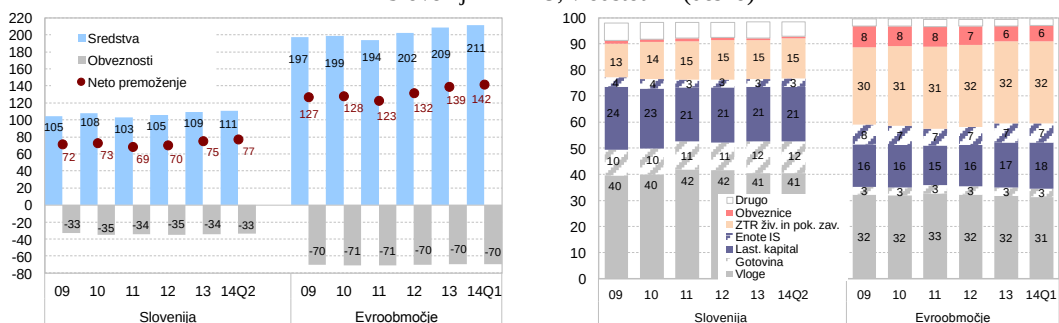

Vir: Banka Slovenije

Neto finančno premoženje je z 28,5 mrd EUR oz. 77% BDP precej manjše od povprečja evroobmočja.

V prvem polletju 2014 so sredstva in obveznosti gospodinjstev ostali na podobni ravni kot v letu 2013. Obveznosti gospodinjstev so znašale 12,2 mrd EUR, kar je 33% BDP in so precej nižje kot v evroobmočju (70% BDP). Sredstva so ob poletju 2014 dosegla 40,7 mrd EUR, neto finančno premoženje slovenskih gospodinjstev pa je doseglo 28,5 mrd EUR oziroma 77% BDP. Ta delež ustreza približno polovici deleža neto premoženja gospodinjstev v evroobmočju, kar pomeni precej manjše finančne varnostne rezerve slovenskih gospodinjstev. Tradicionalno imajo slovenska gospodinjstva velik del premoženja v nepremičninah, ki so v približno 80% lastništvu gospodinjstev (povprečje evroobmočja je okoli 60%).

Slika 2.7: Finančna sredstva, obveznosti in neto finančna pozicija v odstotkih BDP (levo) ter struktura finančnega premoženja gospodinjstev v Sloveniji in EMU, v odstotkih (desno)

Vir: Banka Slovenije, SURS, ECB

Vloge in gotovina predstavljata več kot 50% vsega premoženja gospodinjstev v Sloveniji.

Struktura finančnega premoženja gospodinjstev se v prvem polletju 2014 ni spremenila. Kljub omenjenim nizkim obrestnim meram na vloge, so se le te v prvih treh četrtletjih 2014 povečale za 570 mio EUR, kar je predvsem posledica vračanja vlog v banke zaradi povrnjenega zaupanja. Vloge z 41% ohranjajo največji delež v strukturi premoženja, kar je odraz pomanjkanja alternativ, kot tudi konservativnosti Slovencev.

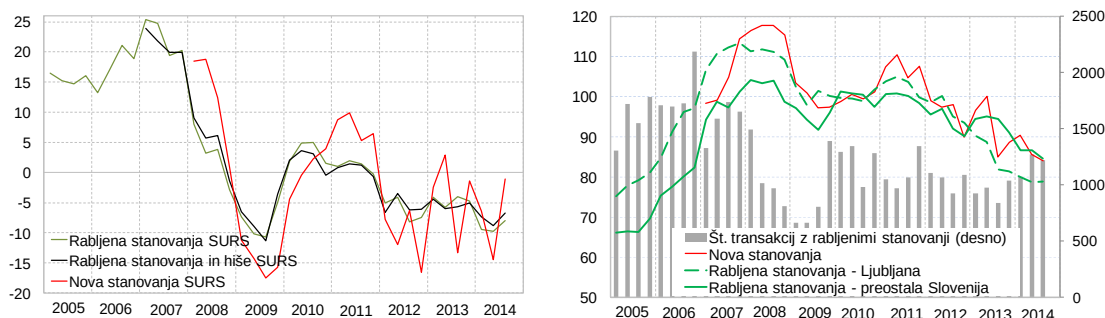
2.2 Nepremičninski trg

V letu 2014 so cene stanovanj in hiš izrazito padle. Promet z rabljenimi stanovanji in hišami se je po petih letih upadanja povečal skoraj za polovico.

V letu 2014 je bilo po podatkih Statističnega urada RS (SURS) znižanje cen stanovanj in hiš največje v zadnjih petih letih. V tretjem četrtletju 2014 so se cene znižale medletno za 5,4% oziroma za četrtno od vrha v tretjem četrtletju 2008. Cene rabljenih stanovanj so se znižale za 8,0%, cene novih stanovanj, ki po anketnih podatkih močno nihajo že zadnji dve leti, pa za 1,1%. Z okrevanjem gospodarske aktivnosti v letu 2014 se je po treh letih upadanja izboljšala tudi likvidnost na

nepremičninskem trgu. V tretjem četrtletju 2014 se je promet z rabljenimi stanovanji in hišami povečal medletno za 43,2%. Še vedno se znižuje promet z novimi stanovanji in hišami, v tretjem četrtletju 2014 se je znižal skoraj za četrtno. V prvem polletju 2014 se je po začasnih podatkih Geodetske uprave RS (GURS) za več kot polovico okrepil promet s poslovnimi nepremičninami.

Slika 2.8: Stopnje rasti cen rabljenih in novih stanovanjskih nepremičnin v Sloveniji (levo) ter bazni indeks cen stanovanj (2010=100) (desno) v odstotkih

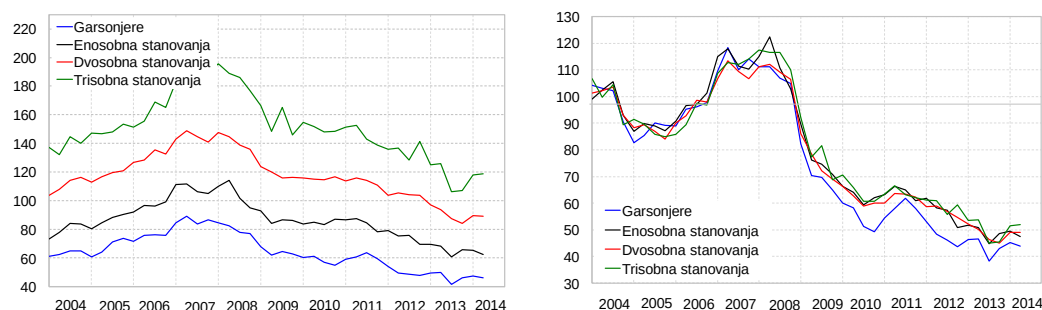
Vir: SURS, GURS, DURS

Kazalniki preценjenosti oziroma podcenjenosti stanovanjskih nepremičnin

Dostopnost stanovanj v Ljubljani, merjena kot razmerje med ceno rabljenih stanovanj in letno drsečo sredino povprečnih mesečnih neto plač ter ob upoštevanju posojilnih pogojev se je v prvi polovici 2014 v povprečju medletno izboljšala¹, vendar manj izrazito kot v zadnjih dveh letih. Za nakup stanovanja je bilo potrebno v povprečju nameniti pet mesečnih plač manj kot leto prej.

Dostopnost stanovanj se je v prvem polletju 2014 izboljšala, vendar manj izrazito kot v zadnjih dveh letih.

Slika 2.9: Razmerje med ceno stanovanj in letnimi drsečimi sredinami povprečnih mesečnih neto plač za Ljubljano v odstotkih (levo) ter indeks dostopnosti stanovanj (2004 = 100) (levo)

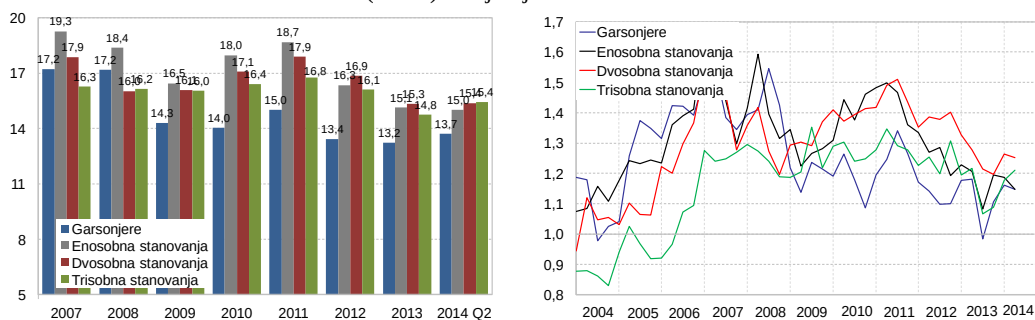
Vir: Banka Slovenije, GURS, SLONEP, SURS, preračuni BS

V letu 2013 so se cene nepremičnin v povprečju močno približale temeljnim, v prvem polletju 2014 pa se je preценjenost cen stanovanj spet povečala. Razmerje med ceno in najemnino stanovanj (P/E) v Ljubljani se je v prvem polletju 2014 glede na povprečje leta 2013 poslabšalo, cene nepremičnin so se v povprečju znižale manj kot najemnine. Dinamika zniževanja preценjenosti stanovanj se je tako v prvem polletju 2014 upočasnila.

Dinamika zniževanja preценjenosti stanovanj se je v prvem polletju 2014 upočasnila.

¹ Pri izračunu je upoštevana predpostavka, da se nakup stanovanja v celoti financira s posojilom, za katerega veljajo pogoji odobritve, izračunani za povprečje bančnega sistema

Slika 2.10: Razmerje med cenami in najemninami (P/E) (levo) ter na podlagi tega izračunano razmerje med dejanskimi in temeljnimi cenami stanovanj² (desno) za Ljubljano

Vir: Banka Slovenije, DURS, GURS, SURS, preračuni BS

Novoodobrena stanovanjska posojila prebivalstvu so se po treh letih zniževanja povečala, v drugem četrtletju leta 2014 medletno za 2,1%, v tretjem četrtletju pa za 6,6%. Pri novoodobrenih stanovanjskih posojilih se LTV (Loan-to-Value) kot razmerje med višino posojila in vrednostjo zavarovanja, danega v zastavo, za bančni sistem znižuje. V letu 2012 je znašal 70%, v letu 2013 67% in v drugem četrtletju 2014 65%. Medtem, ko je bil LTV v obdobju od 2009 do 2011 za petino pod povprečjem EA, se je v letu 2012 zvišal na povprečje EA³.

² Pri izračunu temeljnih cen stanovanj na podlagi vrednosti razmerja med ceno in najemnino za stanovanje (P/E) smo upoštevali povprečno vrednost P/E iz obdobja 1995–2003. Za natančnejši izračun temeljne cene bi morali za izračun povprečja P/E upoštevati daljše stabilnejše obdobje, najmanj od 10 do 15 let. Prekratko časovno obdobje in dolžina normalnega delovanja slovenskega stanovanjskega trga tega ne omogočata. Sprememba upoštevanega obdobja bi vplivala tudi na spremembo temeljnega P/E razmerja. Navedene omejitve je potrebno upoštevati pri interpretaciji.

³ The ESRB Handbook on Operationalising Macro-prudential Policy in the Banking Sector (https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/other/140303_esrb_handbook.pdf). V obdobju 2009–2010 je upoštevan LTV na podlagi ankete bank kot povprečno razmerje med višino novoodobrenega posojila in vrednostjo nepremičnin, danih v zastavo.

3 PROCES KRČENJA BILANC BANK

Krčenje bilančne vsote bančnega sistema se je v letu 2014 nadaljevalo peto leto zapored, a je bilo v primerjavi s predhodnima dvema letoma počasnejše. Zniževanje obsega bilančne vsote na strani virov je v preteklih letih najbolj sovpadalo z razdolževanjem bank na grosističnih trgih v tujini, medtem ko se je lani pospešilo razdolževanje bank pri Evrosistemu. Na aktivni strani bančnih bilanc so se najbolj zmanjšala posojila nebančnemu sektorju, povečale pa so se manj donosne naložbe v bolj likvidna sredstva in vrednostne papirje.

Bilančna vsota bank se je lani do konca oktobra zmanjšala za 1,1 mrd EUR. Krčenje se upočasnjuje.

Tabela 3.1: Bilanca bančnega sistema 31.10.2014

				prirast v 2014	rast na	medletna
	2008	2013	okt.2014	do okt.	dec.2013	rast
	v mio EUR			v mio EUR		v %
Aktiva						
Posojila nebančnemu sektorju	33.718	24.338	22.234	-2.104	-8,6	-21,3
...nefinančnim družbam	20.260	11.508	9.829	-1.679	-14,6	-32,1
...gospodinjstvom	7.558	8.467	8.351	-116	-1,4	-2,9
Finančna sredstva/v redn. pap.	7.327	7.615	9.068	1.453	19,1	32,7
Ostalo	1.547	1.132	1.122	-10	-0,9	-30,6
Pasiva						
Finančne obvl. do Evrosistema	1.229	3.727	818	-2.910	-78,1	-79,2
Obveznosti do tujih bank	16.098	5.348	4.406	-941	-17,6	-21,2
Obvl. do neban. sekt.(v loge)	20.883	22.550	25.014	2.464	10,9	-0,6
... do gospodinjstev	13.407	14.365	14.922	557	3,9	3,8
...do države	1.879	1.657	3.015	1.358	82,0	-28,7
Dolžniški vrednostni papirji	1.276	1.657	1.709	51	3,1	-1,5
Podrejene obveznosti	1.568	248	250	2	0,6	-68,6
Kapital	4.010	3.670	4.096	426	11,6	49,0
Ostalo	814	762	970	208	27,4	10,9
Bilančna vsota	47.948	40.344	39.277	-1.067	-2,6	-9,4

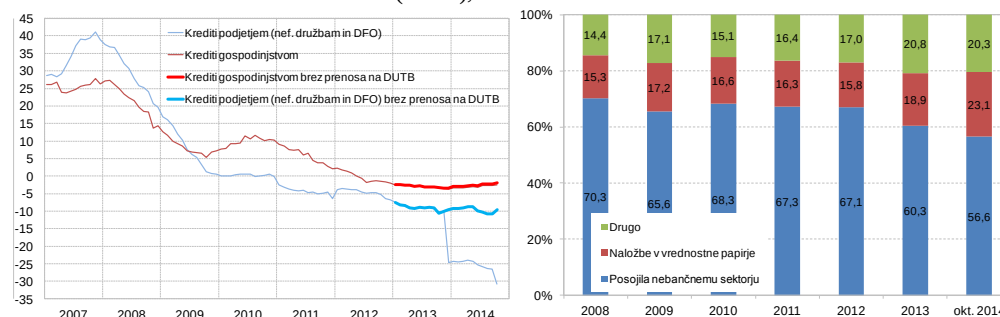
Vir: Banka Slovenije

3.2 Razlogi nizke kreditne rasti

Obseg posojil slovenskih bank se je v letu 2014 nadalje krčil. Medletna stopnja rasti posojil podjetjem pred oblikovanimi oslabitvami je v oktobru 2014 znašala -31%, v čemer so všteti tudi vplivi institucionalnih dejavnikov, kot je prenos slabih posojil na DUTB iz NLB, NKBM in Abanke ter začetek nadzorovane likvidacije Probanke in Factor banke. Brez upoštevanja navedenih institucionalnih dejavnikov bi medletna stopnja rasti znašala -10%. Posojila gospodinjstvom pred oblikovanjem oslabitev so se v zadnjih dveh letih v povprečju krčila 3% letno. Prenos na DUTB ima pri tem sektorju majhen vpliv, 0,5 odstotne točke, saj prenesene terjatve obrtnikov predstavljajo zgolj majhen delež v celotnih prenesenih terjativah. Kreditiranje gospodinjstev je tudi letos ohranjalo negativno dinamiko, vendar predvsem pri potrošniških posojilih, medtem ko so stanovanjska posojila ohranjala nizko pozitivno rast.

Medletna stopnja rasti posojil podjetjem je v oktobru 2014 znašala -31%.

Slika 3.1: Medletne stopnje rasti posojil pred oblikovanjem oslabitev (levo) ter struktura naložb bank (desno), v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

**Povpraševanje po posojilih
se postopno obrača v
pozitivno smer.**

Razlogi za krčenje obsega posojil na strani povpraševanja so šibka kreditna sposobnost podjetij ter zadržanost pri najemanju novih posojil. Kljub temu je v zadnjem obdobju opaziti pozitivne spremembe na strani povpraševanja. Na to kaže Anketa o povpraševanju po posojilih ter kreditnih standardih, na podlagi katere se je ocena povpraševanja po posojilih podjetjem v letu 2014 povečala po treh letih upadanja.

Premikom v povpraševanju pritrjuje tudi Anketa o povpraševanju nefinančnih družb po posojilih (oktober 2014), ki za prvo polletje 2014 kaže manjše krčenje kreditnega povpraševanja kot v preteklih letih. Po tej anketi je skupno povpraševanje nefinančnih družb po posojilih v letu 2013 upadlo za 15,6%, v prvi polovici lanskega leta pa je bilo krčenje povpraševanja ob okrevanju gospodarske aktivnosti manjše, za 5,6%. Nefinančne družbe so v letu 2013 za kar tretjino povečale povpraševanje po posojilih za restrukturiranje obstoječih dolgov, medtem ko je bilo povpraševanje po posojilih za tekoče poslovanje še vedno nižje, za 29,1%, po posojilih za investicije pa za 13,4%. Banke in hranilnice kot najpogostejša razloga za zavrnitev posojil praviloma navajajo nestrinjanje stranke s pogoji in slabo boniteto komitenta; v letu 2013 z 21,6-odstotnim oziroma 21,0-odstotnim deležem. Vse večji pomen pa pripisujejo tudi ustreznemu zavarovanju posojil, razlog zavrnitve posojil "neustrezno zavarovanje" se je povečal s 6,0% v letu 2010 na 13,8% v letu 2013.

Finančni vzvod podjetij t.j. razmerje med dolžniškim in lastniškim financiranjem se le počasi znižuje in ostaja v povprečju pomemben omejitveni dejavnik kreditne sposobnosti podjetij.

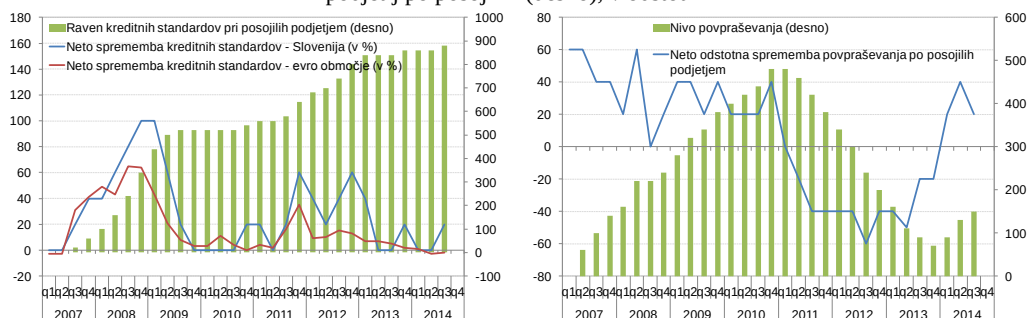
Povpraševanje gospodinjstev po posojilih je tudi letos nizko. Pri stanovanjskih posojilih je povpraševanje povezano tudi s pričakovanji o nadaljnjem upadu cen nepremičnin, posebej zaradi pričakovanih aktivnosti DUTB, ki bi lahko ob prihodu na trg pomembno vplivale na ponudbo stanovanj. Potrošniška posojila odražajo še naprej prisotno negotovost prebivalstva in posledično večjo previdnost pri zadolževanju.

**Bolj kot povpraševanje je v
zadnjem obdobju
omejujoča ponudba posojil.**

Poleg nižjega kreditnega povpraševanja je v zadnjem obdobju omejujoča kreditna ponudba. Kreditni standardi za posojila podjetjem so se zaostrovali čez celotno obdobje krize in so tako trenutno na zelo visokem nivoju. Slovenske banke so tekom krize v povprečju bolj zaostrovale kreditne standarde kot banke v evroobmočju. To kaže na precejšnjo nenaklonjenost slovenskih bank prevzemanju dodatnega kreditnega tveganja in preusmerjanje kreditiranja k manj tveganim komitentom, predvsem prebivalstvu ter drugim oblikam naložb.

Omejitveni dejavnik na strani bank so poleg zadržanosti pri prevzemanju kreditnega tveganja tudi nestabilni viri financiranja. Vse več je namreč kratkoročnih virov financiranja, ki predstavljajo precejšnjo omejitev pri financiranju dolgoročnejših posojil, zato jih banke delno investirajo v vrednostne papirje. Le-ti so v obdobju od konca leta 2008 do oktobra 2014 narasli za 24%, na 23,1% bilančne vsote bank. Viri pridobljeni pri ECB tudi ne predstavljajo stabilnega vira financiranja, saj banke na te vire na dolgi rok ne morejo računati.

Slika 3.2: Kreditni standardi za posojila podjetjem (levo) ter povpraševanje podjetij po posojilih (desno), v odstotkih

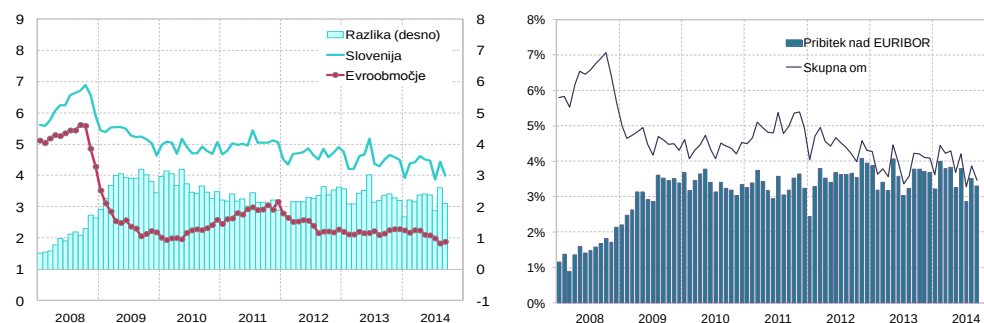
Vir: Banka Slovenije

**Podjetja vse več posojil
najemajo v tujini, kar je v veliki
meri posledica visokih obrestnih
mer slovenskih bank.**

Nekonkurenčnost ponudbe slovenskih bank se kaže tudi v vse večjem deležu posojil nefinančnih družb najetih v tujini. Ta delež je v septembru 2014 znašal 27% vseh posojil podjetjem, kar je 12 odstotnih točk več kot v letu 2008. Kreditno sposobna podjetja posojila raje najemajo v tujini pod ugodnejšimi pogoji in po nižji obrestni meri. Te so na segmentu posojil podjetjem nad 1 mio EUR pri slovenskih bankah v povprečju več kot 2 odstotni točki višje kot pri bankah v evroobmočju. Za neposredno

primerjavo pogojev financiranja pri domačih bankah in v tujini bi sicer moral biti tudi nabor podjetij enak, vseeno pa razlike kažejo v smer nekonkurenčnih obrestnih mer slovenskih bank. Na to kaže tudi zelo visok pribitek nad EURIBOR, ki za novoodobrena dolgoročna posojila podjetjem v povprečju znaša nad 3 odstotne točke. To je na eni strani odraz tveganosti komitentov, na drugi strani pa kaže na nepripravljenost bank za prevzemanje kreditnega tveganja. Relativno visok pribitek daje bankam možnost večje diferenciacije in s tem ugodnejše financiranje dobrih komitentov.

Slika 3.3: Primerjava obrestnih mer z evroobmočjem za posojila podjetjem nad 1 mio EUR (levo) ter obrestna mera in pribitek nad EURIBOR za novoodobrena dolgoročna posojila podjetjem (desno), v odstotkih ter v odstotnih točkah

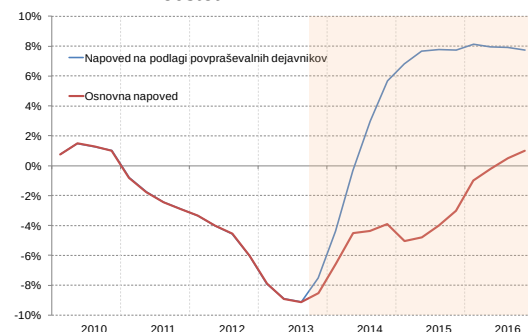

Vir: Banka Slovenije

Z oživljanjem gospodarske aktivnosti je pričakovati, da se bo tudi kreditni cikel postopno obrnil in da bodo posojila nebančnemu sektorju pred oblikovanjem oslabitev v letu 2016 beležila šibko rast. Še prej, v letu 2015, je pričakovati pozitivne rasti posojil gospodinjstvom pred oblikovanjem oslabitev, ki so manj tvegana in zato za banke bolj sprejemljiva. Za razliko od posojil pred oblikovanjem oslabitev, bo stopnja rasti posojil nebančnemu sektorju po oblikovanju oslabitev ostala negativna čez celotno obdobje napovedi (do leta 2016). Razlog za to so dodatni stroški oslabitev, ki jih bodo banke oblikovale zaradi še vedno razmeroma visoke verjetnosti neplačila. Poleg osnovne napovedi, ki upošteva tako dejavnike povpraševanja kot ponudbe posojil, je bila narejena tudi ocena rasti posojil samo na podlagi povpraševalnih oz. makroekonomskih dejavnikov, ki kaže na precej bolj ugodna gibanja. Razlogi za razkorak med obema napovedima so na strani podjetij nizka kreditna sposobnost, nizke bonitetne ocene ter zadržanost podjetij pri najemanju posojil. Medtem ko so omejitveni dejavniki na strani bank struktura in ročnost virov financiranja, zaostreni kreditni standardi ter nenaklonjenost bank prevzemanju kreditnega tveganja. Dodaten pozitiven učinek bi lahko v prihodnjih letih izhajal iz udeležbe bank na ciljnih operacijah ECB (TLTRO). Pri slednjih je pričakovan neposreden učinek na kreditiranje, zaradi večjega obsega razpoložljivih virov, večji kot pri GLTDF, ki je vezan na prirast vlog. GLTDF v prvi vrsti prispeva k stabilizaciji strukture financiranja in upočasnitvi krčenja kreditiranja.

V letu 2016 je na podlagi napovedi pričakovati šibko pozitivno rast bruto posojil nebančnemu sektorju.

Slika 3.4: Primerjava osnovne napovedi posojil podjetjem pred oblikovanjem oslabitev in napovedi, ki upošteva zgolj dejavnike povpraševanja, v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

3.3 Spreminjanje strukture financiranja bank

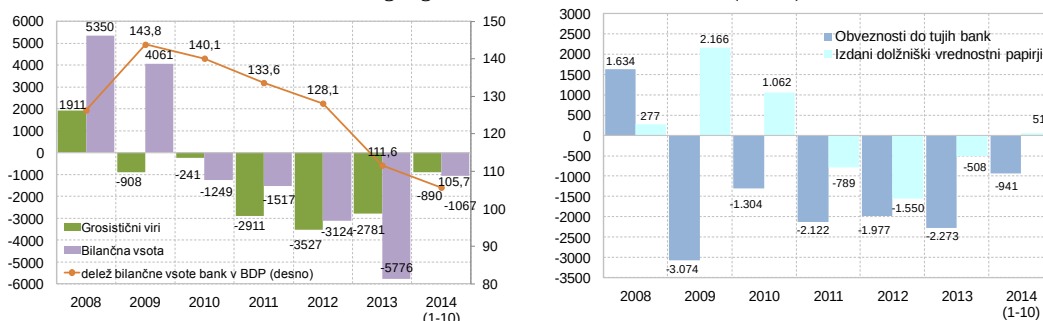
Od začetka krize dalje banke odplačujejo dolg do tujine, ki se je akumuliral pred nastankom krize. Odplačevanje grosističnih virov se zlasti v zadnjih štirih letih odraža v krčenju bančnih bilanc. To je bilo najbolj intenzivno v letu 2013, ko so bili sprejeti Ukrepi za stabilizacijo razmer v bančnem sistemu. V letu 2014 so se banke najbolj intenzivno razdolževale do Evrosistema. Do konca oktobra 2014 so odplačale večino obveznosti iz naslova triletna ODR. Zaradi intenzivnega odplačevanja obveznosti do bank v tujini v preteklih letih se je tveganje refinanciranja znižalo. Pomen grosističnih virov financiranja v bančnih bilancah se je v zadnjih letih opazno zmanjšal. Banke se vse bolj osredotočajo na pridobivanje vlog nebančnega sektorja na lokalnem trgu. V letu 2014 je prišlo do ponovnega povečanja vlog gospodinjstev, saj so banke do konca oktobra lani več kot nadomestile znižanje vlog v letu 2013. Ob zniževanju tveganja refinanciranja ostaja problem nestabilne strukture virov financiranja, saj v prihodnje ni pričakovati večje rasti vlog nebančnega sektorja kot alternativni grosističnemu financiranju.

3.3.1 Upočasnjeno razdolževanje bank do tujine in znižanje tveganja refinanciranja

Struktura virov financiranja se je v zadnjih letih pomembno spremenila.

Proces prestrukturiranja virov financiranja v slovenskem bančnem sistemu poteka že od nastopa finančne krize. V obdobju od konca leta 2008 do konca oktobra 2014 se je bančni sistem do tujih bank razdolžil za 11,6 mrd EUR. Ob upoštevanju še izdanih dolžniških vrednostnih papirjev bank pa je neto razdolžitev na grosističnih trgih skupaj znašala 11,3 mrd EUR. Če upoštevamo vrh zadolženosti v tujini oktobra 2008, je neto razdolžitev do bank v tujini v tem obdobju znašala 12,6 mrd EUR, upoštevajoč celotno grosistično financiranje pa 11,9 mrd EUR. Obseg neto razdolževanja pri celotnem grosističnem financiranju je tako dosegel tretjino slovenskega BDP. Delež grosističnega financiranja, ki je pred krizo znašal dobro tretjino vseh virov bank v Sloveniji se je do oktobra 2014 znižal pod 16% bilančne vsote.

Slika 3.5: Spremembe v obsegu bilančne vsote in spremembe grosističnega financiranja v mio EUR (levo) in neto spremembe stanj na grosističnih trgih glede na instrument v mio EUR (desno)

Vir: Banka Slovenije

Delež vlog nebančnega sektorja v bančnih bilancah se je približal dvem tretjinam.

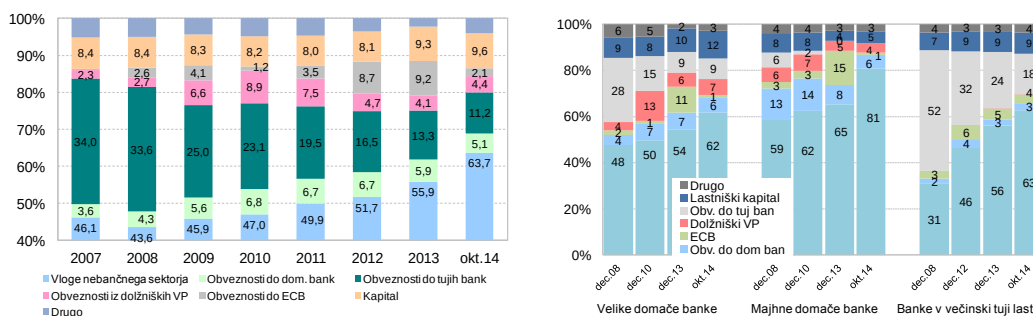
Delež vlog nebančnega sektorja skupaj se je približal dvem tretjinam bilančne vsote, v tem, vloge gospodinjstev 38% bilančne vsote. Od začetka krize se je delež vlog nebančnega sektorja v bilančni vsoti povečal za 20 odstotnih točk, delež vlog gospodinjstev pa za 10 odstotnih točk. Obseg vlog nebančnega sektorja v bančnih bilancah se je od začetka krize leta 2008 do konca oktobra 2014 povečal za 4,1 mrd EUR, gospodinjstev za 1,5 mrd EUR medtem ko se je bilančna vsota v tem obdobju zmanjšala za 8,7 mrd EUR.

Razlike v strukturi virov financiranja po posameznih skupinah bank

Vse skupine bank so močno zmanjšale delež grosističnega financiranja v bančnih bilancah.

Spremenjene razmere na grosističnih trgih in intenzivno razdolževanje bank do tujine so vplivale na prilagajanje strukture virov financiranja bank. Banke v večinski tuji lasti, ki so imele ob začetku krize polovico svojih virov iz tujine v bančnih bilancah so najbolj intenzivno zmanjševale obveznosti do tujine. Delež vlog nebančnega sektorja v njihovih bilancah je letos postal primerljiv s skupino velikih domačih bank, medtem ko pri skupini majhnih domačih bank in hranilnic ostaja izrazito nadpovprečen.

Slika 3.6: Struktura virov financiranja bank v slovenskem bančnem sistemu (levo) in po skupinah bank (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Zlasti banke v večinski tuji lasti nadaljujejo z razdolževanjem do tujine. Ta skupina bank je že v letu 2013 predstavljala več kot polovico odplačil do tujine celotnega bančnega sistema, v 2014 do konca oktobra pa štiri petine vseh odplačil. Tako visok delež je poleg krajše ročnosti zapadanja dolga tudi posledica dejstva, da so banke v večinski domači lasti že v preteklih letih intenzivno odplačevale vire v tujini in so že takrat močno znižale zadolženost do tujine. V strukturi financiranja bank v večinski tuji lasti se je delež bank iz tujine iz več kot polovice pred krizo znižal pod eno petino v oktobru 2014.

Med viri v bančnem sistemu predstavljajo vloge gospodinjstev vse pomembnejši vir; konec oktobra lani 60% vseh vlog nebančnega sektorja ter 38% bilančne vsote. Pri velikih domačih bankah so oktobra 2014 predstavljale skoraj 41% bilančne vsote, pri majhnih domačih bankah 56%, pri bankah v večinski tuji lasti pa 29% bilančne vsote.

Vloge države, ki so v preteklih letih predstavljale nadpovprečno pomemben vir v bančnih bilancah so po konvertiranju v lastniški kapital konec 2013 manj pomembne, njihovo začasno nadpovprečno povečevanje zaradi tekočega uravnavanja likvidnosti s strani MF RS se odraža zgolj v povečevanju likvidnih oblik naložb bank.

V letu 2014 se je močno zmanjšal delež virov financiranja bank najetih pri ECB. Banke so, zlasti po junijskih in septembrskih ukrepih ECB, pričele intenzivno predčasno odplačevati obveznosti do ECB. Najbolj banke v večinski domači lasti, pri katerih se je delež virov financiranja do konca oktobra 2014 že znižal na raven pred krizo.

Tveganje refinanciranja bank

Dinamika razdolževanja bank se je lani bistveno upočasnila. Skupna neto razdolžitve bank na grosističnih finančnih trgih je v prvih desetih mesecih leta 2014 znašala 0,8 mrd EUR, in bila bistveno manjša od predlanske, ko je v celem letu dosegla 2,8 mrd EUR. Pritisk na refinanciranje obveznosti do Evrosistema se je v letu 2014 zmanjšal, delež in obseg refinanciranja do bank v tujini v krajših časovnih obdobjih pa povečal.

a) Zapadanje obveznosti do tujih bank

Intenzivno razdolževanje bank na mednarodnih grosističnih trgih v preteklih letih je v letu 2013 zmanjšalo kratkoročni pritisk na refinanciranje, s približevanjem roka zapadlosti in ob neobnavljanju virov v tujini⁴, pa se je v letu 2014 povečal delež obveznosti, ki zapade v krajšem časovnem razdobju, tj. v obdobju do enega leta. V obdobju enega leta, torej do konca oktobra 2015, bankam zapade 1,872 mrd EUR oziroma 32% celotnega dolga, medtem ko je pred enim letom ta delež znašal 17,5%, kar je predstavljalo 1,2 mrd EUR dolga do tujih bank.

⁴ Po podatkih bank (PORFI) za oktober 2014, so v obdobju med oktobrom 2013 in oktobrom 2014 banke v večinski tuji lasti le v majhnem obsegu, tj. v višini 8%, uspele obnoviti obveznosti do bank v tujini, majhne domače banke niso uspele obnoviti virov v tujini. Velike domače banke so te vire obnovile v celoti, vendar je k temu prispevalo predvsem dejstvo, da je bil obseg dolga z obdobjem zapadlosti do enega leta pred enim letom po obsegu majhen, julija pa je bila izdana 3-letna obveznica pri NLB banki.

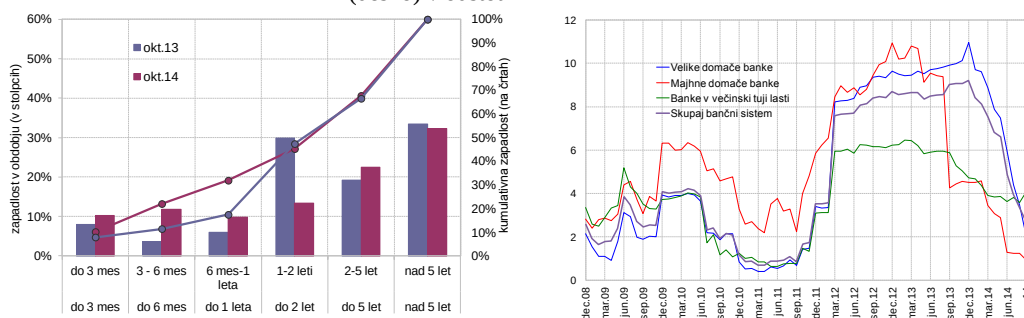
V letu 2014 so največ obveznosti do tujine odplačale banke v večinski tuji lasti.

Vloge gospodinjstev ostajajo najbolj pomemben vir v bančnih bilancah.

Pomen virov financiranja bank najetih pri ECB se je lani do konca oktobra močno zmanjšal in bil primerljiv s tistim pred krizo.

Oktobra 2014 je bil delež dolga do tujine, ki zapade v obdobju do enega leta višji kot predlani.

Slika 3.7: Zapadanje obveznosti do tujih bank po intervalih zapadlosti (levo) ter delež obveznosti do instrumentov Evrosistema v bilančni vsoti bank (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Tveganju refinanciranja do tujine so na krajših ročnostih nekoliko bolj izpostavljene banke v večinski tuji lasti.

Tveganju refinanciranja so na krajših ročnostih nekoliko bolj izpostavljene banke v večinski tuji lasti. Bankam v večinski tuji lasti v obdobju do enega leta zapade 843 mio EUR oz. 34% celotnega dolga, medtem ko velikim domačim bankam za blizu 28% oziroma 908 mio EUR dolga. Pri tem je večina velikih domačih bank dolg do tujine skoraj odplačala in prihajajoče zapadlosti zanje ne predstavljajo večjega bremena. Na daljših segmentih ročnosti so tveganju refinanciranja nekoliko bolj izpostavljene banke v večinski domači lasti.

b) Financiranje bank pri Evrosistemu

Banke so do začetka decembra 2014 odplačale več kot 80% obveznosti iz naslova 3-letne ODR pri Evrosistemu.

Obseg obveznosti do Evrosistema se je lani močno zmanjšal. Od skupno 3.699 mio EUR triletno ODR iz leta 2012 so banke do začetka decembra 2014 predčasno odplačale za 3.044 mio EUR oziroma 82%. Močno zmanjšanje oziroma predčasna odplačila bank so bila predvsem odraz ukrepov ECB junija in septembra 2014.

Banke so decembra 2014 na 2. avkciji ciljno usmerjene TLTRO pridobile za 631 mio EUR virov pri Evrosistemu.

Udeležba bank na prvi avkciji ciljano usmerjene dolgoročne operacije ECB (TLTRO) je bila skromna, banke pa so pridobile le za 75,5 mio EUR. Na 2. avkciji TLTRO, ki je bila 11. decembra 2014, je sodelovala večina bank. Banke so najele za 631 mio EUR novih posojil. Banke so po operaciji posegale predvsem zaradi nizke cene vira in iz previdnostnih motivov. Ob upoštevanju dodatnih predčasnih odplačil iz 3-letne ODR je po tej operaciji obseg obveznosti do ECB znašal 1,1 mrd EUR. Sredstva bank pridobljena iz naslova TLTRO še izboljšujejo dolgoročni likvidnostni položaj bank, vendar pa ne gre za trajen vir financiranja.

Sredstva iz naslova TLTRO najverjetneje ne bodo primarno namenjena financiranju kreditne rasti. Glede na predvideno krčenje kreditiranja nebančnega sektorja tudi v prihodnjih dveh letih in presežno likvidnost bank, bo primarni cilj bank pri udeležbi na TLTRO pridobitev cenovno ugodnih virov, ki jih lahko namenijo za nadomestitev drugih virov financiranja. Kljub temu lahko učinki iz naslova TLTRO deloma izboljšajo kreditno aktivnost.

Grosistični viri bank ne zagotavljajo dolgoročno stabilnega poslovnega modela.

Grosistični viri bankam ne zagotavljajo dolgoročno stabilnega poslovnega modela. Prav tako so banke z viri ECB v preteklosti – zlasti po uvedbi dolgoročnih operacij v letu 2012 – zgolj začasno ublažile krčenje bančnih bilanc, ki bi bilo sicer zaradi neobnavljanja virov bank na grosističnih trgih še večje. Podobno velja za vloge države, njihovo povečanje v preteklosti je bilo začasno. Nihanje v letu 2014 pa v veliki meri sledi proračunskim potrebam države in ne predstavlja stabilnega vira bančnega poslovanja. Kljub temu pa v bančnem sistemu v letu 2014 zaznavamo nekoliko izboljšan trend tudi pri grosističnih virih financiranja, saj so imele banke pozitivno stopnjo obnavljanja na grosističnih trgih financiranja v tujini. Stopnja obnavljanja teh obveznosti v zadnjem letu je lani oktobra na ravni bančnega sistema znašala 18%, banke v večinski domači lasti so uspele obnoviti tovrstne vire v tujini zaradi izdaje obveznice NLB banke v tujini, banke v večinski tuji lasti so obnovile le 8% teh obveznosti.

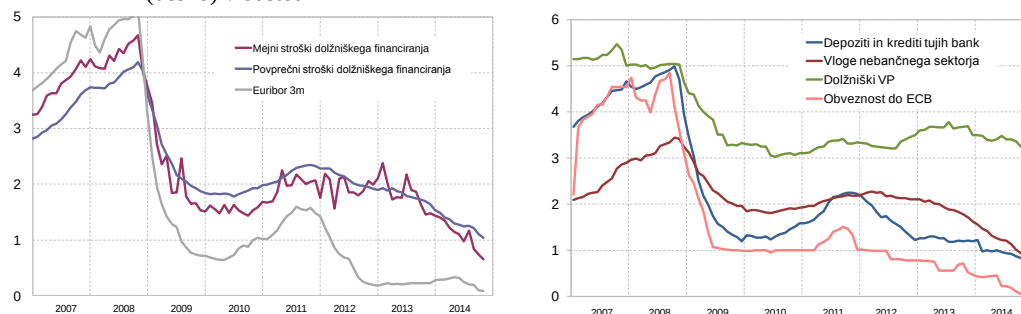
Stroški dolžniškega financiranja bank

Stroški dolžniškega financiranja so se leta 2014 zniževali zaradi zniževanja obrestnih mer za vloge nebančnega sektorja.

Povprečni stroški dolžniškega financiranja bank ohranjajo trend zniževanja. Znižanje cene dolžniških virov je predvsem posledica zniževanja obrestnih mer na vloge nebančnega sektorja. Stroške financiranja so zato najbolj znižale domače banke, ki imajo relativno višji delež vlog v strukturi virov financiranja.

Povprečni stroški dolžniškega kapitala v bančnem sistemu so se v desetih mesecih leta 2014 znižali za 0,49 odstotne točke, na 1,04 %. Povprečna obrestna mera za vloge nebančnega sektorja se je v enakem obdobju znižala za 0,69 odstotne točke, na 0,94%. Še v prvem četrtletju leta 2013 je ta presegala 2%. Najdražji vir so predstavljali izdani dolžniški vrednostni papirji, vendar se njihov pomen v strukturi virov financiranja v zadnjih letih zmanjšuje.

Slika 3.8: Povprečni stroški dolžniških virov skupaj (levo) ter povprečni stroški dolžniškega financiranja bank po glavnih oblikah virov-instrumentov (desno) v odstotkih

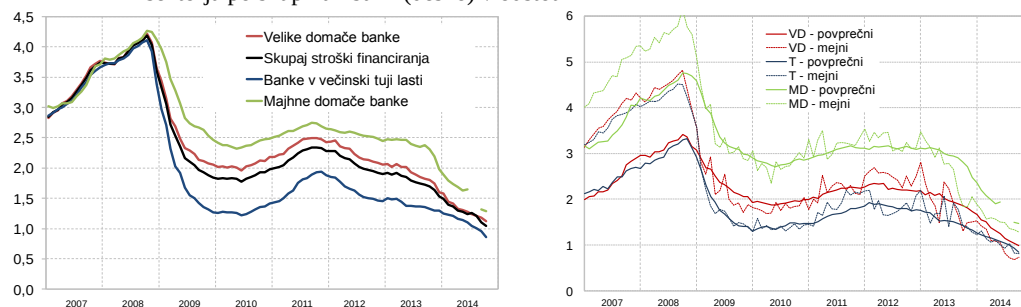

Vir: Banka Slovenije

Slovenske banke so v zadnjih dveh letih zniževale obrestne mere za vloge nebančnega sektorja zaradi nizke neto obrestne marže in prizadevanja za izboljšanje poslovnega rezultata ter zaradi nizke ravni obrestnih mer na mednarodnih finančnih trgih. S tem so skušale izboljšati svojo stroškovno konkurenčnost oziroma zmanjšati pritisk na razmeroma nizko raven obrestnih marž. Na zniževanje povprečnih stroškov dolžniškega financiranja bank leta 2014 je delno vplivalo tudi zmanjšanje financiranja bank z dolžniškimi vrednostnimi papirji, ki so relativno najdražji vir dolžniškega financiranja. V strukturi virov bank se je zadolženost preko najcenejše oblike virov, obveznosti do ECB, sicer zmanjšala, vendar iz tega vira financiranja pričakujemo ugodne učinke v letu 2015.

Znižali so se tudi stroški virov pri ECB in pri bankah v tujini.

Slika 3.9: Povprečni stroški dolžniškega kapitala po skupinah bank (levo) ter povprečni in mejni stroški financiranja bank preko vlog nebančnega sektorja po skupinah bank (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Najnižje stroške financiranja za vloge nebančnega sektorja je imela oktobra 2014 skupina bank v večinski tuji lasti, znašali so 0,85% (pri velikih domačih bankah 0,98% in pri majhnih 1,225%). Podobno velja za skupne stroške dolžniškega financiranja.

Banke v večinski tuji lasti so imele najnižje stroške dolžniškega financiranja.

3.3.2 Počasna rast vlog nebančnega sektorja

Pomen vlog nebančnega sektorja v financiranju bank

V zadnjih treh letih je za gibanje vlog gospodinjstev in vloge nebančnega sektorja značilna spreminjajoča se dinamika. Medtem ko je bilo za leti 2012 in 2013 značilno prehajanje vlog znotraj bančnega sistema med posameznimi skupinami bank in zmanjšanje nominalnega obsega vlog gospodinjstev, je po predlanskih sanacijskih ukrepih Vlade RS in Banke Slovenije prirast vlog gospodinjstev v letu 2014 že nadomestil odlive v letu 2013, predvsem zaradi povečanja vlog pri skupini velikih domačih bank. Negativna medletna rast celotnih vlog nebančnega sektorja oktobra

Pozitivna rast vlog gospodinjstev.

2014 pri domačih bankah je posledica baznega učinka iz decembra 2013, ko se je del vlog države konvertiral v kapital oziroma posledica uvedbe rednega likvidacijskega postopka pri dveh manjših bankah jeseni 2013.

Vloge nebančnega sektorja so se lani do konca oktobra povečale za 2,5 mrd EUR, s tem je njihov obseg primerljiv z obsegom pred enim letom. K povečanju so najbolj prispevale vloge države. Vendar je povečanje teh vlog predvsem rezultat izdaj obveznic države in dejstva, da država teh sredstev ne nalaga v banke za daljše obdobje, ampak predvsem z namenom predfinanciranja proračunskih potreb.

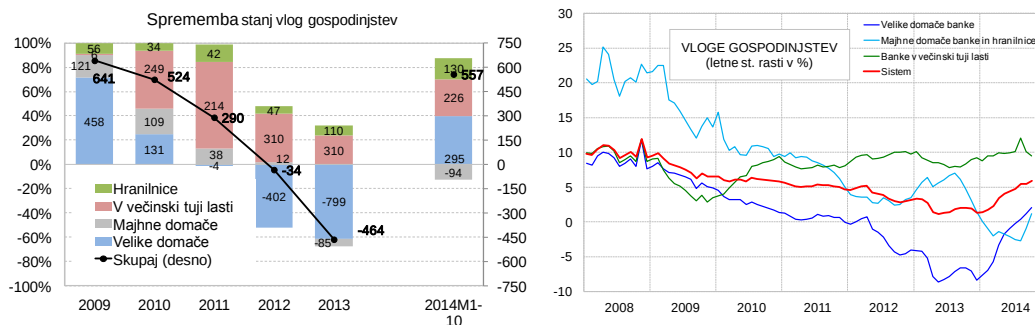
Povečanje deleža vpoglednih vlog v strukturi vloge nebančnega sektorja.

V prihodnje lahko pričakujemo bolj umirjeno rast vlog gospodinjstev in podjetij.

V preteklih letih se je v strukturi vlog nebančnega sektorja povečal delež vpoglednih vlog zaradi porasta vpoglednih vlog podjetij in gospodinjstev. Delež vpoglednih vlog v vseh vlogah nebančnega sektorja se je v zadnjih petih letih finančne krize, od septembra 2009 do septembra 2014, povečal za blizu 15 odstotnih točk, na 45,4%.

Visok prirast vlog gospodinjstev v letošnjem letu je posledica vračanja zaupanja v banke po predhodnem umiku vlog v letu 2013 ob ciprski krizi in negotovosti glede rezultatov stres testov slovenskih bank. Pričakujemo lahko, da se bo v prihodnjih letih rast vlog upočasnila. Podobno umirjanje rasti pričakujemo pri vlogah podjetij, ki je v letu 2014 posledica dejstva, da podjetja tekoče poslovanje in manjše investicije financirajo tudi z lastnimi prihranki. Večje vloge podjetij so verjetno tudi posledica ustvarjanja zadostnih likvidnostnih rezerv v pogojih težjega dostopa do financiranja pri domačih bankah.

Slika 3.10: Prirasti vlog gospodinjstev v mio EUR po skupinah bank (levo) medletne stopnje rasti vlog gospodinjstev po skupinah bank (desno)

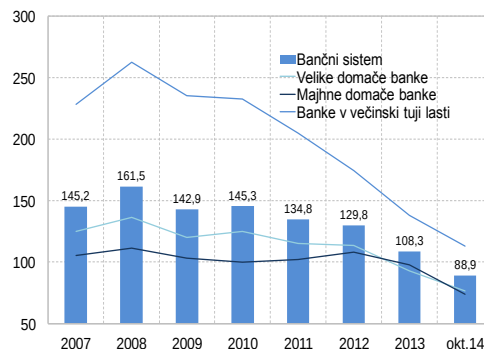
Vir: Banka Slovenije

Razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja (Loan-to-Deposit Ratio)

Na močno znižanje razmerja med posojili in vlogami nebančnega sektorja je v zadnjih letih vplivalo več dejavnikov.

Kazalnik vzdržnosti financiranja bank, definiran kot razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja se je od pričetka krize zmanjšal za 73 odstotnih točk, na 89% oktobra 2014. V tem obdobju so omenjen kazalnik najbolj znižale banke v večinski tuji lasti, za 150 odstotnih točk, na 113%, medtem ko pri skupini velikih domačih bank znašal 76,5%, pri skupini majhnih domačih bank pa 73,5%. K znižanju razmerja je poleg dejavnikov na strani financiranja prispevalo tudi krčenje obsega kreditov, pri skupini velikih domačih bank pa tudi prenosi terjatev na DUTB.

Slika 3.11: Razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja po skupinah bank v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

4 DOHODKOVNO TVEGANJE

Banke so še vedno izpostavljene visokemu dohodkovnemu tveganju, ki se še povečuje zaradi krčenja kreditne aktivnosti, dolgotrajnega poslabševanja kakovosti kreditnega portfelja ter nizke ravni obrestnih mer. Zmanjšanje obrestnih prihodkov zaradi krčenja kreditiranja, so banke preko znižanja pasivnih obrestnih mer začasno nadomestile z znižanimi obrestnimi odhodki in realizirale pozitivno rast neto obrestnih prihodkov. Zaradi manjše nagnjenosti k prevzemanju tveganj se povečujejo naložbe v manj tvegane, a hkrati tudi manj donosne naložbe. K temu sodi tudi zgubljanje dela dobrih komitentov, ki se preusmerjajo k financiranju v tujini. Dodaten pritisk na dohodkovno tveganje bank predstavlja okolje nizkih obrestnih mer in vprašanje ali bodo banke v takšnem okolju sposobne generirati zadosten obseg prihodkov za pokrivanje operativnih stroškov in stroškov oslabitev.

Ključni vpliv na obseg dohodkovnega tveganja v bankah bosta imeli v prihodnje kreditna rast in obseg slabih posojil v strukturi posojil v bančnem sistemu. Banke bodo lahko le z večjim obsegom kvalitetnih posojil realizirale zadosten obseg obrestnih prihodkov. Še vedno visoko kreditno tveganje pomeni potencialno večji obseg dodatnih stroškov oslabitev in rezervacij in s tem večje dohodkovno tveganje bank.

Poslovni izid in dohodkovno tveganje

Banke so lani do oktobra medletno povečale neto obrestne prihodke za 11%. Obrestni prihodki so pod negativnim vplivom krčenja posojil. Hkrati so se obrestni odhodki znižali še bolj zaradi znižanja pasivnih obrestnih mer. Istočasno so banke lani do konca oktobra poslovale s skoraj osem odstotno rastjo neobrestnih prihodkov. Bruto dohodek bank je bil tako za desetino višji od lanskega v enakem obdobju. Še do konca septembra je bančni sistem kot celota posloval z dobičkom pred obdavčitvijo. Ta je bil močno zmanjšan z dodatno oblikovanimi oslabitvami v oktobru in bo ob koncu leta 2014 prešel v izgubo.

Poslovni rezultat v bančnem sistemu je bil lani v prvih desetih mesecih izravnal. Banke so realizirale le za 2 mio EUR dobička pred obdavčitvijo.

Tabela 4.1: Izkaz poslovnega izida v obdobju januar-oktober 2014

	Strukt.	2012	Strukt.	2013	Strukt.	2014	Struktura	Medl. rast.
v mio EUR; rasti v %	%		%		%	jan.-okt	%	okt. 2014
Prihodki od obresti		1.944		1.501		1.123		-14,1
Odhodki od obresti		-1.058		-793		-429		-37,0
Čiste obresti		886	56,6	708	64,9	694	67,4	10,9
Neobrestni prihodki		679	43,4	383	35,1	336	32,6	7,6
Bruto dohodek		1.566	100,0	1.091	100,0	1.029	100,0	9,8
Operativni stroški		743	47,4	721	66,1	560	54,5	-5,1
Neto oslabitve in rezervacije		1.599	102,2	3.809	349,1	467	45,4	-66,5
Dobiček pred obdavčitvijo		-776	-49,6	-3.439	-315,2	2	0,2	100,2
Davki.		22		-147		-12		...
Dobiček po obdavčitvi		-754		-3.586		-10		...

Vir: Banka Slovenije

Na ohranjanje in realizacijo visokega dohodkovnega tveganja je v letu 2014 vplivalo več dejavnikov. Kljub solidni pozitivni rasti neto obrestnih prihodkov so se obrestni prihodki bank do konca oktobra medletno zmanjšali skoraj za tretjino. To je bila posledica manjšega kreditiranja, visokih stroškov oslabitev posojil in nižjih obrestnih mer. Po močnem znižanju obrestnih mer za vloge nebančnega sektorja na rekordno nizke ravni, lahko banke pričakujejo manj dodatnih ugodnih učinkov v prihodnosti.

Banke že več let zmerno znižujejo obseg operativnih stroškov. V prihodnje lahko pričakujemo tudi določen negativni vpliv na njihovo rast zaradi stroškov povezanih z uvajanjem institucionalnih sprememb oziroma nove regulative. Gre za vzpostavitev reševalnega sklada in nove sheme za jamstvo depozitov v slovenskem bančnem sistemu in za stroške regulative povezane z notnim bančnim nadzorom (SSM).

Neto obrestna marža

Proces zniževanja neto obrestne marže v slovenskem bančnem sistemu, ki je potekal več let, se je konec leta 2013 zaustavil. Neto obrestna marža se je v letu 2014 zvišala. Na zvišanje marže so vplivali naslednji dejavniki: a) izločitev dela slabih terjatev iz bančnih bilanc pri bankah, kjer so bili izvedeni ukrepi za stabilizacijo, b) znižanje

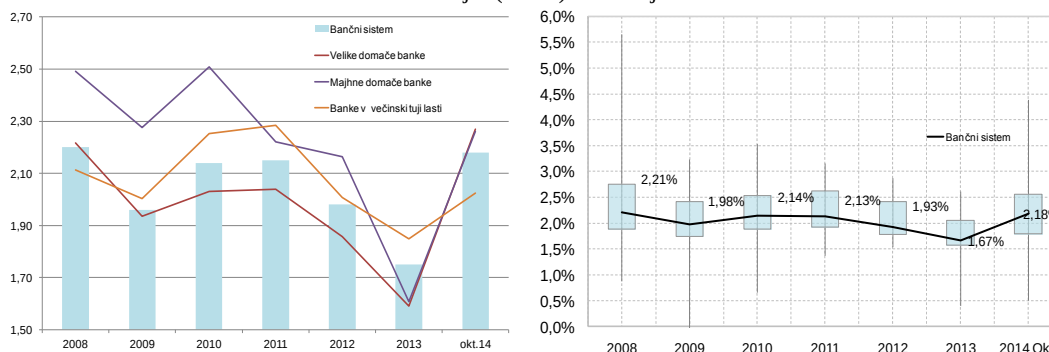
Na še vedno visoko dohodkovno tveganje kažeta predvsem padec obrestnih prihodkov in še vedno visoki stroški oslabitev in rezervacij v bančnem sistemu.

Pasivne obrestne mere so se v letu 2014 znižale bolj kot aktivne obrestne mere.

pasivnih obrestnih mer in posledično padec obrestnih odhodkov in c) krčenje bilančne vsote.

Povprečne aktivne in pasivne efektivne obrestne mere so se lani do konca oktobra v primerjavi s koncem leta 2013 zmanjšale. Do konca oktobra se je povprečna obrestna mera za posojila znižala za 0,32 odstotne točke, na 3,25%, obrestna mera za vloge pa za 0,57 odstotne točke, na 1,01%⁵.

Slika 4.1: Neto obrestna marža na obrestonosno aktivo po skupinah bank v Sloveniji (levo) in razporeditev neto obrestne marže po kvartilih v Sloveniji (desno) v obdobju 2008-2014

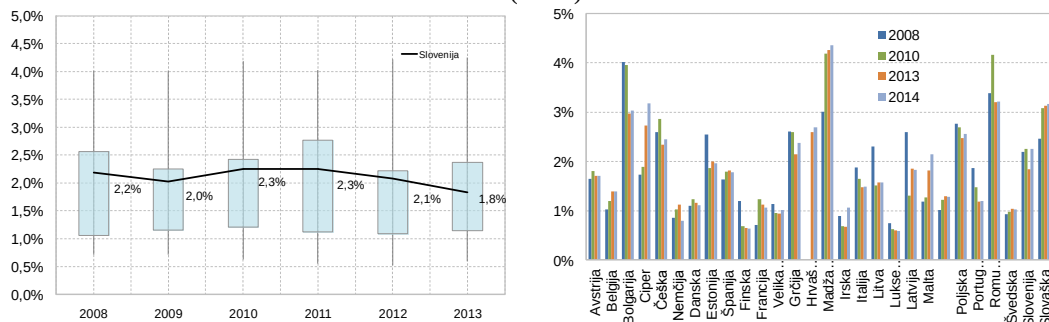
Vir: Banka Slovenije

Zvišanje neto obrestne marže pri obeh skupinah domačih bank v letu 2014.

Bankam v večinski domači lasti se je v preteklih letih zaradi povečevanja deleža slabih posojil v bančnih bilancah in zaradi zmanjševanja kreditiranja neto obrestna marža zniževala hitreje kot bankam v večinski tuji lasti. Domačim bankam se je neto obrestna marža močno povečala v letu 2014 zaradi prenosa slabih terjatev na DUTB in s tem zmanjšanja deleža slabih posojil v bančnih bilancah ter zaradi močnega znižanja obrestnih mer za vloge nebančnega sektorja.

Primerjava višine neto obrestne marže z državami EU⁶

Slika 4.2: Neto obrestna marža na celotno aktivo v državah EU 27-razporeditev po kvartilih (levo) in neto obrestna marža na celotno aktivo po državah EU (desno)

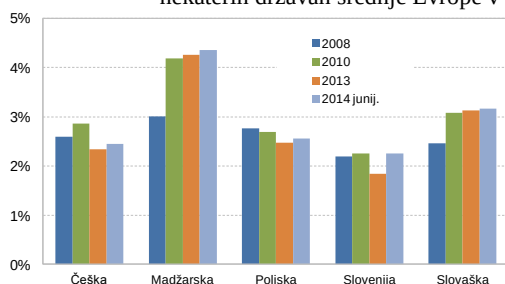

Vir: ECB (SDW, CBD podatki)

⁵ Vključena nebančni sektor in banke.

⁶ ECB, CBD podatki 2014

Slika 4.3: Neto obrestna marža, izračunana na bilančno vsoto, v Sloveniji in v nekaterih državah srednje Evrope v odstotkih

Vir: ECB (SDW, CBD podatki)

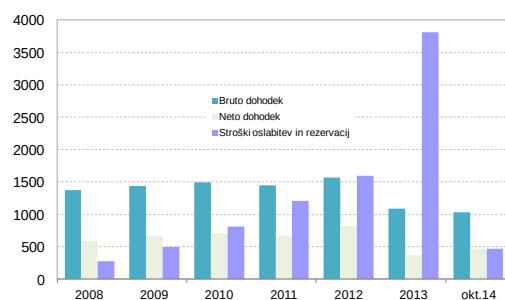
Neto obrestna marža izračunana na bilančno vsoto po državah EU-27 države za obdobje 2008-2014, pokaže, da je bila vrednost neto obrestne marže za slovenski bančni sistem vseskozi v tem obdobju v osrednjih dveh kvartilih porazdelitve marže v državah EU. Marža slovenskega bančnega sistema je v letu 2013 dosegla 12. mesto med 28-timi državami. Vendar primerjava s celotno EU zajema tako bančne sisteme s prevladujočim investicijskim, kot prevladujočim komercialnim bančništvom. V primerjavi z nekaterimi srednjeevropskimi državami je bila neto obrestna marža v slovenskem bančnem sistemu v letu 2013 z 1,8% za več kot eno odstotno točko nižja: povprečje marž za Poljsko, Češko, Slovaško in Madžarsko skupaj je znašalo 3%. Nizka neto obrestna marža v slovenskem bančnem sistemu je pomemben dejavnik zniževanja grosističnih virov financiranja na mednarodnih finančnih trgih.

Neto obrestna marža v Sloveniji je nižja, kot v primerljivih državah srednje Evrope.

Stroški oslabitev in rezervacij

Kakovost kreditnega portfelja, kljub izboljšanju zaradi sanacijskih ukrepov in stabiliziranju v letu 2014, še vedno pomeni visoko dohodkovno tveganje za bančni sistem. Stroški oslabitev in rezervacij so v prvih desetih mesecih 2014 bistveno zaostajali za predlanskimi v enakem obdobju. Še vedno pa so stroški oslabitev in rezervacij predstavljali nekoliko manj od polovice ustvarjenega bruto dohodka bank. Neto dohodek bank, ki je izračunan kot bruto dohodek bank zmanjšan za operativne stroške, tj. dohodek pred stroški oslabitev in rezervacij, je v letu 2014 do konca oktobra predstavljal 46% bruto dohodka bank in bil primerljiv z obdobjem med leti 2008 in 2011⁷ oziroma je presegal leta pred krizo; višji je bil pri skupini velikih domačih bank in pri bankah v večinski tuji lasti, znašal je 47 oz. 48%, najnižji pri majhnih domačih bankah, 37,5%.

Slika 4.4: Gibanje nominalnega obsega, kategorij bruto dohodka, neto dohodka, stroškov oslabitev in rezervacij in dobička/izgube v mio EUR v letih 2008-2014

Vir: Banka Slovenije

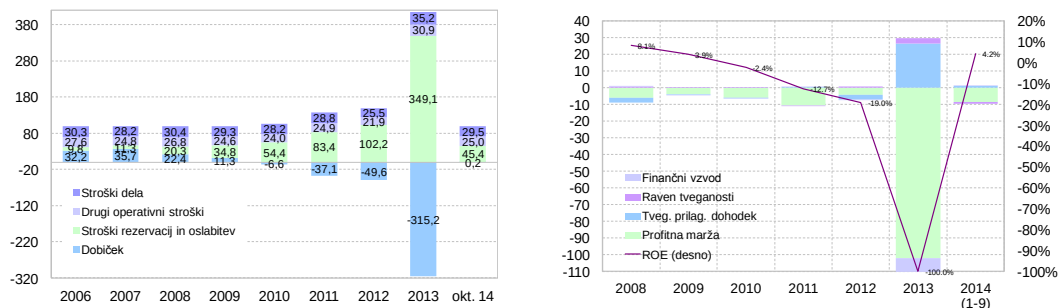
Stroški oslabitev in rezervacij so se v prvih desetih mesecih 2014 medletno zmanjšali pri vseh skupinah bank, najbolj pri skupini majhnih domačih bank. Pri vseh skupinah bank ti stroški predstavljajo razmeroma visok delež ustvarjenega dohodka. Ta je lani do konca oktobra pri skupini majhnih domačih bank znašal 24%, pri skupini bank v večinski tuji lasti je presegal tretjino (36%), pri skupini velikih domačih bank pa polovico (55%). Slednje je predvsem posledica dodatnega zvišanja stroškov oslabitev pri prenosu dela slabih terjatev Abanke na DUTB oktobra 2014. Delež oslabitev in

Stroški oslabitev še vedno obremenjujejo velik delež ustvarjenega bruto dohodka bank.

⁷ Delež neto dohodka v bruto dohodku bank za leti 2012 in 2013 zaradi velikih nihanj v gibanju neobrestnih prihodkov ni primerljiv z ostalimi leti.

rezervacij v bruto dohodku bank se je sicer začel zniževati decembra 2013 po zaključenem prenosu slabih terjatev na DUTB iz NLB in NKBM in se spet povečal po prenosu dela terjatev na DUTB pri Banki Celje.

Slika 4.5: Poraba bruto dohodka bank v odstotkih (levo) in gibanje donosnosti na kapital ter vplivi štirih dejavnikov na smer spreminjanja donosnosti na kapital bank; dekompozicija ROE (desno)

Vir: Banka Slovenije

K povečanju profitabilnosti sta lani do konca oktobra prispevala tveganju prilagojeni dohodek in finančni vzvod.

Če gibanje dobička bank na kapital analiziramo z razčlenitvijo donosnosti na štiri komponente oziroma količnike: profitno maržo, tveganju prilagojeni dohodek, prevzeto tveganje in finančni vzvod, ugotovimo, da sta lani do konca septembra⁸ v smeri povečanja dobičkonosnosti prispevala tveganju prilagojen dohodek in finančni vzvod, saj sta se povečala razmerje med bruto dohodkom bank in tveganju prilagojeno aktivno ter razmerje med povprečno bilančno vsoto in kapitalom. Na nižjo dobičkonosnost sta vplivali profitna marža in raven tveganosti. Profitna marža oziroma razmerje med dobičkom in bruto dohodkom je bilo razmeroma nizko, vendar pozitivno, raven tveganosti, ki kaže razmerje med tvegano aktivno in bilančno vsoto, pa se je zaradi hitrejšega krčenja posojil v primerjavi z bilančno vsoto zmanjšala.

Tabela 4.2: Kazalniki poslovanja v bančnem sistemu v odstotkih

v %	2009	2010	2011	2012	2013	okt. 14
Profitabilnost						
Marža finančnega posredništva*	2,88	2,88	2,87	3,23	2,44	3,10
Donos na aktivno (ROA)	0,32	-0,19	-1,06	-1,60	-7,70	0,01
Donos na kapital (ROE)	3,87	-2,30	-12,54	-19,04	-100,00	0,06
Obrestna marža na obrestonosno aktivno	1,98	2,14	2,13	1,93	1,67	2,18
Neto neobrestni prihodki/oper. stroški	64,42	56,99	55,28	91,48	53,14	59,87
Stroški poslovanja						
Stroški dela/povp. aktivna	0,84	0,81	0,83	0,82	0,86	0,91
Drugi stroški/povp. aktivna	0,71	0,69	0,71	0,71	0,76	0,77
Kakovost aktivne						
Oslabitev finančnih sredstev merjenih po odplačni vrednosti/Bruto aktivna	3,00	4,18	5,88	8,05	10,72	9,88

Opomba: ¹Bruto dohodek/povprečna aktivna

Vir: Banka Slovenije

⁸ Podatki o obsegu tvegane aktivne oziroma kapitalskih zahtev bank so v času pisanja poročila na razpolago do septembra 2014. Podatki o obsegu kapitalskih zahtev so od vključno leta 2014 dalje izračunani na podlagi nove CRR uredbe.

5 KREDITNO TVEGANJE

5.1 Kakovost kreditnih portfeljev bank in hranilnic

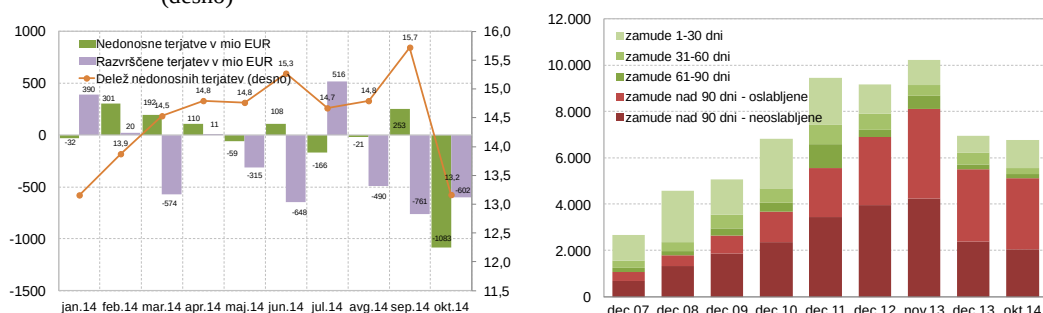
Kreditno tveganje je tudi v letu 2014 ostalo najpomembnejše sistemsko tveganje v bančnem sistemu, čeprav je omejeno predvsem na banke v večinski domači lasti. Nedonosne terjatve, opredeljene kot zamuda pri odplačilu terjatev nad 90 dni, so oktobra predstavljale 13,2% vseh razvrščenih terjatev bank. Prenos dela nedonosnih terjatev na DUTB je pomembno znižal delež nedonosnih terjatev na ravni sistema, vendar bi se oktobra 2014 delež nedonosnih terjatev znižal tudi brez učinka prenosa nedonosnih terjatev na DUTB. Stopnja pokritja nedonosnih terjatev z oslabitvami je konec oktobra znašala 60%, saj je za njihovo pokritje namenjenih 62% celotnih oblikovanih oslabitev. Največje poslabšanje portfeljev je zaslediti v sektorju podjetij, tujcev in DFO. Opazen je trend rasti nedonosnih terjatev po dejavnostih, saj iz skoncentriranosti zamud na 3 dejavnosti kreditni portfelj prehaja na 5 dejavnosti, s pomembnim deležem zamud nad 90 dni. Opazna je tudi precejšna koncentracija nedonosnih terjatev, saj prvih 50 zamudnikov nad 90 dni predstavlja 38,3% nedonosnih terjatev, pri čemer so to predvsem nefinančne družbe s sedežem v Sloveniji ali registrirane v tujini, kar 28,7% prvih 50 zamudnikov predstavljajo podjetja v stečaju. Terjatve do podjetij v stečaju so predstavljale oktobra 47,4% nedonosnih terjatev in so se glede na leto 2013 zvišale. Nadaljnji razvoj kreditnega tveganja bo odvisen od aktivnosti bank za hitrejšo reševanje preostalega dela slabih naložb z odprodajo, restrukturiranjem, odpisi in kjer je to upravičeno, s spremembo terjatev v lastniške deleže ter predvsem od ponovne oživitve kreditne rasti.

5.1.1 Razvrščene terjatve z zamudami nad 90 dni, t.i. nedonosne terjatve

Razvrščene terjatve v zamudi nad 90 dni so oktobra znašale 5,1 mrd EUR, kar predstavlja 13,2 % vseh razvrščenih terjatev bank. Nedonosne terjatve so se po naraščanju v prvih mesecih leta 2014 v obdobju od junija dalje stabilizirale, s ponovnim povečanjem v septembru. Oktobra se je delež nedonosnih terjatev znižal za 2,5 odstotne točke na 13,2%, vendar je tudi brez učinka prenosa delež zanihal navzdol, saj je učinek prenosa iz Abanke znižal delež za 1,7 odstotnih točk. Ocenjeni učinek prenosa Banke Celje konec leta 2014 kaže na znižanje nedonosnih terjatev za 0,8 odstotnih točk. Brez Factor banke in Probanke bi se delež oktobra 2014 znižal za 1,3 odstotno točko.

Nedonosne terjatve predstavljajo 13,2% vseh razvrščenih terjatev bank.

Slika 5.1: Rast razvrščenih terjatev (RT) in nedonosnih terjatev v odstotkih (levo) ter zneski terjatev z zamudami po intervalih v mio EUR (desno)

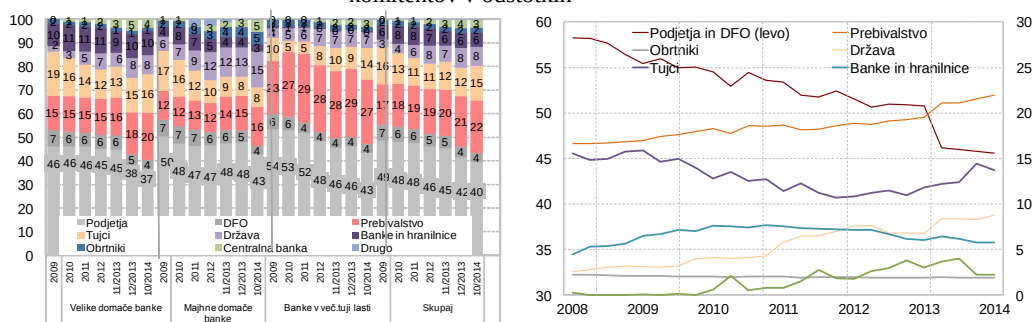

Vir: Banka Slovenije

Poslabševanje kakovosti kreditnega portfelja v letu 2014 je bilo v večji meri posledica zniževanja obsega razvrščenih terjatev kot rasti obsega nedonosnih terjatev. Razvrščene terjatve bank in hranilnic se znižujejo že od sredine leta 2012 kot posledica zmanjševanja kreditne aktivnosti bank in razreševanja slabih naložb. Predvsem s prenosom slabih naložb na DUTB so se razvrščene terjatve znižale: po prvem prenosu decembra 2013 v bruto obsegu 3,3 mrd EUR in po drugem oktobra 2014 v obsegu 1,1 mrd EUR. Oktobra so razvrščene terjatve bank dosegle 38,9 mrd EUR, kar je najnižja raven od leta 2007. Najvišje ravni so bile dosežene med letoma 2010 in 2012 v višini 50 mrd EUR.

Na ravni bančnega sistema so razvrščene terjatve na najnižji ravni od leta 2007.

Slika 5.2: Struktura razvrščenih terjatev bank po skupinah bank in po skupinah komitentov v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Nižji obseg razvrščenih terjatev je predvsem v sektorju podjetij, kot odraz prenosa terjatev na DUTB.

Glede na leto 2012 so se znižale predvsem terjatve do podjetij, za 6,7 mrd EUR oz. za 6,6 odstotnih točk v strukturi portfelja, kar je odraz prenosa slabih terjatev na DUTB. V prvem prenosu je iz tega segmenta prenesenih slabih terjatev v vrednosti 2,8 mrd EUR, v drugem pa 874 mio EUR.

Nasprotno je v segmentu tujcev glede na leto 2012 povečan obseg naložb, in sicer za 0,5 mrd EUR oz. za 3,3 odstotne točke, pri čemer je absolutni prirast naložb do tujcev zaznati samo pri bankah v večinski tuji lasti. Povečanje je tudi odraz večjih naložb čez noč pri nadrejenih bankah v tujini. Pri velikih domačih bankah so se naložbe v tujino v absolutnem izrazu zniževale, vendar je njihov relativen delež opazno narasel po decembru 2013, saj ta del slabega portfelja ni bil predmet prenosa na DUTB.

Tabela 5.1: Struktura razvrščenih terjatev bank po skupinah komitentov glede na zamude pri poravnanju obveznosti do bank z vplivi prenosa na DUTB v mio EUR in v odstotkih

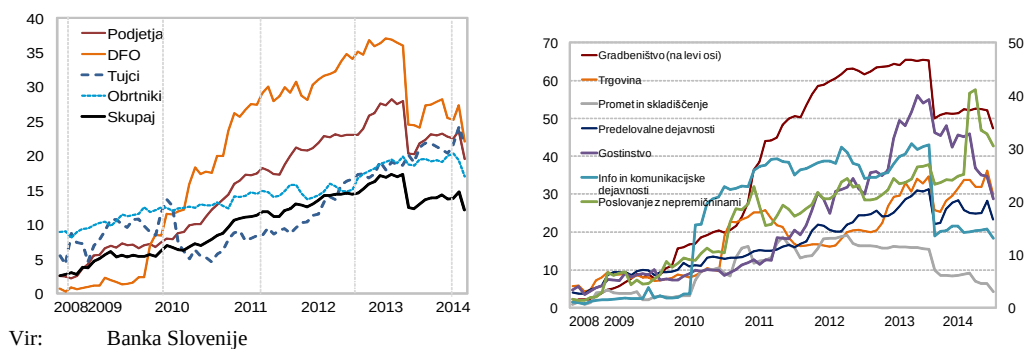
Razvrščene terjatve	Delež terjatev z zamudami nad 90 dni, v posamezni skupini komitentov											
					sprememba v dec.13							
					brez učinka				sprememba v okt.14			
	Nov. 13	Dec. 13	Sep. 14	Oct. 14	Nov. 13	Dec. 13	skupaj	prenosa	Sep. 14	Oct. 14	skupaj	prenosa
Skupaj (v mio EUR)	44.879	41.329	39.465	38.864	8.117	5.520	-2.597	35	6.204	5.116	-1.088	-346
	v %											
Podjetja	45,4	41,7	41,3	39,6	28	20,4	-7,6	0,7	23,7	19,6	-4,1	-1,2
DFO	5,3	4,5	4,3	3,8	36	24,5	-11,5	0,0	27,4	22,1	-5,3	-1,8
Gospodinjstva ¹	21,4	23,0	23,8	24,2	5,4	5,3	-0,1	0,1	5,6	5,5	-0,1	0,1
obrniki	1,9	1,9	1,9	1,9	19,9	18,7	-1,2	0,7	19,4	17,0	-2,4	-1,0
prebivalstvo ¹	19,5	21,1	21,9	22,3	4,1	4,1	0,0	0,0	4,4	4,6	0,2	0,2
Tujci	11,8	12,2	13,7	14,6	18,7	20,1	1,4	1,5	24,2	21,6	-2,6	-2,6
Država	6,8	8,3	8,7	8,2	0,9	1,0	0,1	0,1	0,8	0,9	0,1	0,2
Banke in hranilnice	6,0	6,4	5,8	6,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,4	0,1	-0,3	-0,3
Centralna banka	3,0	3,7	2,2	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Drugo	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	18,1	13,4	-4,7	0,2	15,7	13,2	-2,6	-0,9

Vir: Banka Slovenije

V primerjavi z novembrom 2013 so se nedonosne terjatve zmanjšale pri najbolj tveganih skupinah komitentov: pri DFO za 13,9 odstotnih točk, pri podjetjih za 8,5 odstotnih točk in pri obrtnikih za 2,9 odstotnih točk. Z oktobrskim prenosom na DUTB se je DFO glede na predhodni mesec znižal za 5,3 odstotne točke, podjetja za 4,1 odstotnih točk, obrtniki pa za 2,4 odstotnih točk.

Še vedno po slabi kakovosti portfelja izstopata sektor DFO z 22,1 odstotnim deležem nedonosnih terjatev in tujci z 21,6%. V zadnjih dveh letih so naraščale tudi nedonosne terjatve do obrtnikov, vendar zaradi nizke izpostavljenosti bank do njih ne predstavljajo večjega tveganja za povprečno kakovost bančnih naložb. Največja koncentracija celotnih nedonosnih terjatev se nahaja v sektorju podjetij, in sicer 3 mrd EUR oz. 59% vseh nedonosnih terjatev, zaradi česar predstavlja prevladujoče kreditno tveganje za banke. Tako podjetja kot DFO so bila del prenosa na DUTB.

Slika 5.3: Delež zamud nad 90 dni v celotnih razvrščenih terjativah bank po skupinah komitentov (levo) in za najpomembnejše dejavnosti (desno) v odstotkih

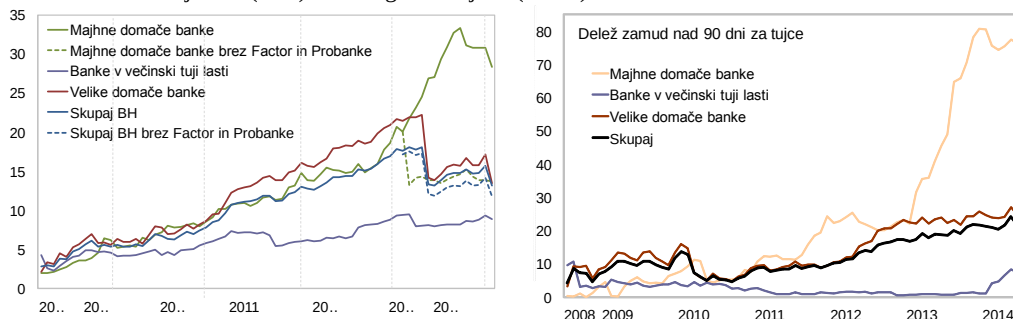
Vir: Banka Slovenije

Delež nedonosnih terjatev v sektorju podjetij se je oktobra znižal na 19,6%. K znižanju z 28% novembra 2013 so največ prispevali prenosi na DUTB iz treh bank, vendar se je tudi brez tega učinka absolutna raven nedonosnih terjatev do podjetij zniževala, zlasti med majem in avgustom 2014. V gostinstvu in prometu se je ob zniževanju obsega nedonosnih terjatev znižal tudi njihov delež.

V gostinstvu in prometu se je delež nedonosnih terjatev v 2014 do oktobra znižal neodvisno od prenosa na DUTB.

Gradbeništvo tudi po prenosi na DUTB ostaja precej tvegana dejavnost, saj kar 47,6% terjatev zamuja nad 90 dni. Glede na predhodna leta je zaslediti precejšnjo spremembo pri dejavnosti poslovanja z nepremičninami, saj se je delež terjatev z zamudo povečal za 20,1 odstotnih točk od konca leta 2010. Opazna sprememba po prenosu je znižanje koncentracije zamud dejavnosti, in sicer leta 2012 so dejavnosti gradbeništvo, predelovalna dejavnost in trgovine predstavljale 82,2% zamud nad 90 dni. Po prvem prenosu decembra 2013 so pomembno vlogo pri zamudah imele že 4 dejavnosti (poleg prej naštetih še strokovne in druge poslovne dejavnosti), oktobra 2014 pa 5 dejavnosti z znatnejšim deležem nedonosnih terjatev, predstavljajo 93,3% vseh zamud nad 90 dni (dodatno še poslovanje z nepremičninami).

Slika 5.4: Delež zamud nad 90 dni po skupinah bank v celotnih razvrščenih terjativah (levo) in za segment tujcev (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Nedonosne terjatve so v zadnjem letu močno narasle pri majhnih domačih bankah (pri čemer samo zamude nad 90 dni pri Factor banki in Probanki predstavljajo 65% zamud majhnih domačih bank) in sredi leta dosegle vrh pri 33,3%, s čimer so prehitile delež nedonosnih terjatev pri velikih domačih bankah. Brez Factor in Probanke je kakovost kreditnega portfelja te skupine bank relativno boljša kot pri velikih domačih bankah in v letu 2014, zlasti od junija naprej, kaže tendenco izboljševanja.

Kljub visokemu deležu nedonosnih terjatev pri majhnih domačih bankah te v celotnem sistemu predstavljajo 19,5% nedonosnih terjatev, medtem ko pri velikih domačih bankah oktobra predstavljajo 56% nedonosnih terjatev bančnega sistema. Kakovost portfelja bank v večinski tuji lasti je bila oktobra podobna kot sredi leta 2013.

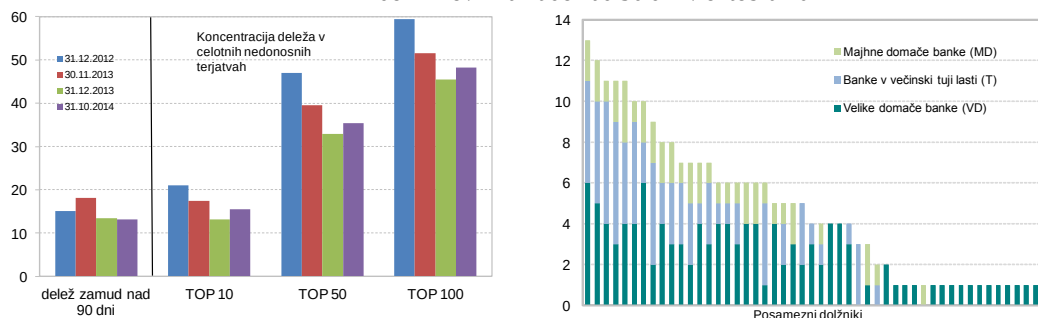
Tako majhne kot tudi velike domače banke dosegajo najvišji delež nedonosnih terjatev v sektorju tujcev, kar je posledica delovanja članic skupin bank na tujih trgih, predvsem na trgih JV Evrope. Glede na leto 2012 se je kakovost portfelja v sektorju tujcev poslabšala za 5 odstotnih točk, pri čemer so nominalno razvrščene terjatve ostale na skoraj enaki ravni. Terjatve do tujcev niso bile predmet prenosa na DUTB, zato se je njihov relativni pomen v nedonosnih terjativah velikih domačih bank močno

V portfelju velikih domačih bank narašča pomen nedonosnih terjatev do tujcev.

povečal: s 13% novembra 2013 na 30% oktobra 2014, pri čemer se je njihov obseg povečal bistveno manj, za 7%.

Opazna je tudi visoka koncentracija nedonosnih terjatev, saj 50 največjih zamudnikov nad 90 dni predstavlja 38,3% nedonosnih terjatev, pri čemer so to predvsem nefinančne družbe s sedežem v Sloveniji ali registrirane v tujini. Med prvih 50 zamudnikov 28,7% predstavljajo podjetja v stečaju. Polovica največjih 50 zamudnikov je zadolžena pri najmanj petih bankah, kar zahteva večjo koordinacijo upnikov pri reševanju terjatev do največjih dolžnikov oziroma v morebitnih procesih restrukturiranja.

Slika 5.5: Koncentriranost dolžnikov z zamudo nad 90 dni (levo) in koncentriranost po številu bank z izpostavljenostjo do prvih 50 dolžnikov z zamudo nad 90 dni v oktobru 2014

Vir: Banka Slovenije

S prenosom nedonosnih terjatev na DUTB, ki je večinoma zajel večja domača podjetja, se je delež dolžnikov z zamudo nad 90 dni skoncentriral pri malih in srednje velikih podjetjih⁹ (SME). Delež nedonosnih terjatev do SME je oktobra 2014 predstavljal 39,2% nedonosnih terjatev do podjetij, medtem ko je pred prvim prenosom pri višjem obsegu zamud znašal le 28,7%.

Prehodi nefinančnih družb med bonitetnimi razredi

Kreditni portfelj bank se je v letu 2014 poslabšal v manjšem obsegu kot leto pred tem, še vedno pa je dinamika poslabševanja precej visoka.

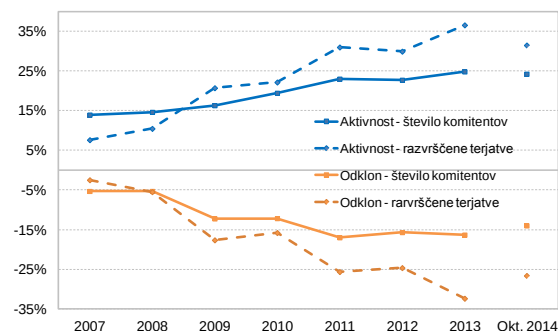
Kreditni portfelj bank se je v letu 2014 nadalje poslabševal, vendar v manjšem obsegu kot v preteklem letu. Aktivnost¹⁰ in odklon¹¹ sta se v oktobru 2014, v primerjavi s koncem leta 2013 nekoliko zmanjšala, še vedno pa ostajata na dokaj visokih ravneh. K temu precej prispeva obdobje izračuna, ki zajema tudi konec leta 2013, ko so bili po skrbnem pregledu bančnega sistema določeni komitenti prerazporejeni v nižje bonitetne razrede. Ker je šlo povečini za komitente do katerih so imele banke velike izpostavljenosti, to v večji meri vpliva na kazalnike računane na podlagi razvrščenih terjatev. V izračun je vključen tudi prenos slabih terjatev iz Abanke na DUTB, ki je bil izveden v oktobru 2014. V septembru 2014, ko še ni bil opravljen prenos iz Abanke, je bil odklon višji za 2,2 odstotne točke, kar pomeni, da bi se brez aktivnega razreševanja slabega portfelja bank s prenosom na DUTB neugoden trend slabšanja portfelja nadaljeval tudi v letu 2014.

⁹ Kot SME so upoštevana podjetja velikosti mikro, mala in srednje velika podjetja, velikost podjetij je definirana po ZGD-IH, 55. člen definicija

¹⁰ Aktivnost kaže delež podjetij, ki se jim je bonitetna ocena spremenila.

¹¹ Odklon je izračunan kot število komitentov, ki se jim je bonitetna ocena izboljšala, minus število komitentov, ki se jim je bonitetna ocena poslabšala, glede na število komitentov, ki imajo kreditno razmerje z isto banko v tekočem in tudi v predhodnem letu.

Slika 5.6: Aktivnost in odklon v odstotkih

Opomba: Aktivnost in odklon za oktober 2014 sta izračunana za obdobje oktober 2013 – oktober 2014.

Vir: Banka Slovenije

Spremembe kreditnega portfelja so podrobneje analizirane na podlagi prehodnih matrik. Med seboj sta primerjani prehodni matriki za obdobje december 2013 – september 2014 ter za isto obdobje leto pred tem, ki nista pod vplivom prenosa slabih terjatev na DUTB. Primerjava pokaže, da je prehodna matrika za leto 2014 v povprečju boljša kot za leto 2013. Pri primerjavi prehodnih matrik, ki so tehtane z izpostavljenostjo, je izboljšanje v 2014 še občutnejše. Manjši delež prehodov komitentov v nižje, bolj tvegane bonitetne razrede je premik v pozitivno smer, še vseeno pa je ta delež v primerjavi s pred-kriznim obdobjem in tudi z obdobjem začetka krize precej visok in pomeni nadaljnje kopičenje slabih posojil v bilancah bank.

Tabela 5.2: Delež prehodov nefinančnih družb med bonitetnimi razredi ob upoštevanju števila komitentov v odstotkih

December 2012 - september 2013							December 2013 - september 2014						
		sep. 2013							sep. 2014				
		A	B	C	D	E			A	B	C	D	E
dec. 2012	A	83,1	13,0	2,8	0,9	0,3	dec. 2013	A	84,7	12,9	1,4	0,9	0,2
	B	7,2	76,0	11,7	4,1	0,9		B	9,2	78,5	8,6	3,0	0,7
	C	1,2	6,4	65,6	17,5	9,3		C	2,3	7,1	60,5	23,5	6,6
	D	0,2	0,9	2,6	61,6	34,7		D	0,6	0,6	1,9	65,7	31,2
	E	0,0	0,1	0,3	3,2	96,4		E	0,1	0,0	0,1	2,1	97,7

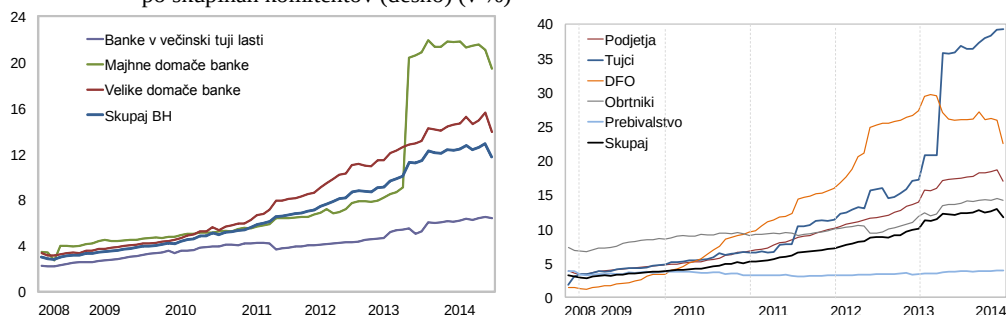
Vir: Banka Slovenije

Pokritost z oslabitvami

Pri terjatvah, ki zamujajo več kot 90 dni, banke ocenijo morebitne izgube in v tej višini oblikujejo dodatne oslabitve. Po prenosu na DUTB se je delež neoslabljenih terjatev z zamudo nad 90 dni znižal za 21,5 odstotnih točk. Oblikovane oslabitve in rezervacije so se za razliko od razvrščenih terjatev od leta 2007 konstantno povečevale do tretjega četrtletja 2013, odkar so ohranjale raven okrog 5 mrd EUR. Oktobra 2014 se je s prenosom na DUTB obseg znižal na 4,6 mrd EUR. Kljub predhodnemu ohranjanju obsega oslabitev in rezervacij se je zaradi znižanja obsega kreditnega portfelja pokritost z oslabitvami in rezervacijami povišala na rekordno raven 12,9 %, ki se je nato po prenosu na DUTB oktobra lani znižala za 1,2 odstotni točki.

V letošnjem letu je bila dosežena najvišja raven pokritosti terjatev z oblikovanimi oslabitvami in rezervacijami.

Slika 5.7: Pokritost razvrščenih terjatev z oslabitvami po skupinah bank (levo) in po skupinah komitentov (desno) (v %)

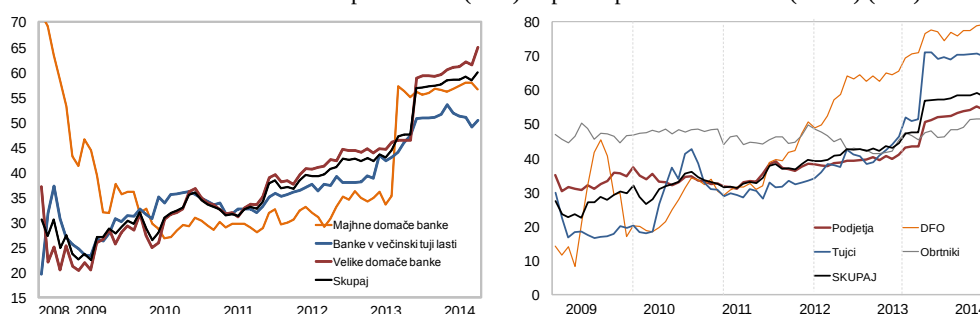

Vir: Banka Slovenije

Najvišjo pokritost terjatev z oslabitvami imajo majhne domače banke.

Povečanje oslabitev je bilo v letu 2014 prisotno predvsem v sektorju tujcev za 17 odstotnih točk. To je odraz nadpovprečne tveganosti tega sektorja. Najbolj so povečale oslabitve majhne domače banke, znotraj katerih sta tudi Probanka in Factor banka, ki sta od septembra 2013 v nadzorovani likvidaciji. V primerjavi z letom 2012 so se oslabitve v tej skupini bank povišale za 337 mio EUR, od tega največ pri omenjenih dveh bankah. do oktobra 2014 se je bankam ob znižanju obsega razvrščenih terjatev pokritost z oslabitvami povišala še za 2,5 odstotni točki. V letu 2014 so se povišale oblikovane oslabitve tudi pri bankah v večinski tuji lasti, vendar je pokritost z oslabitvami pri 6,4% še vedno precej nižja kot pri ostalih skupinah bank.

Slika 5.8: Pokritost nedonosnih terjatev v zamudi nad 90 dni z oslabitvami po skupinah bank (levo) in po skupinah komitentov (desno) (v %)

Vir: Banka Slovenije

62% celotnih oblikovanih oslabitev je namenjenih za pokritje nedonosnih terjatev.

Od celotnih oblikovanih oslabitev bank je 62% namenjenih za pokritje nedonosnih terjatev bank v zamudi nad 90 dni. Kazalnik pokritosti terjatev v zamudi nad 90 dni z oslabitvami ne upošteva zavarovanja teh terjatev z zastavljenim premoženjem dolžnika. Pokritost terjatev v zamudi nad 90 dni z oslabitvami se skozi leta zvišuje in je oktobra zrasla na 60%.

Najvišjo pokritost z oslabitvami imajo majhne domače banke, saj so pri Factor banki in Probanki oslabitve močno narasle ob začetku nadzorovane likvidacije septembra 2013. Te sedaj predstavljajo 68,3% vseh oslabitev v majhnih domačih bankah. Posledično se je pokritost v tej skupini bank dvignila za 21,3 odstotnih točk, na 56,6%. Drugi dve skupini bank sta imeli podobni stopnji pokritja nedonosnih terjatev pred prenosom na DUTB, in sicer v višini 46%. Velike domače banke so v letu 2014 do oktobra povečale pokritost nedonosnih terjatev za 18,6 odstotnih točk na 65%, banke v večinski tuji lasti pa za 3 odstotne točke na 50,4%.

Tabela 5.3: Pokritost celotnih razvrščenih terjatev in nedonosnih terjatev v zamudi nad 90 dni (v %)

	Pokritost celotnih razvrščenih terjatev z oslabitvami				Pokritost zamud nad 90 dni z oslabitvami			
	dec. 11	dec. 12	dec. 13	okt. 14	dec. 11	dec. 12	dec. 13	okt. 14
Podjetja	8,8	11,5	17,1	17,0	38,2	39,2	50,6	56,9
DFO	14,4	24,9	26,9	22,5	38,7	64,1	76,5	79,1
Gospodinjstva	3,6	3,9	4,5	4,5	-	-	65,2	58,9
obrniki	8,8	9,1	13,5	14,2	43,7	43,3	51,6	56,8
prebivalstvo	3,0	3,3	3,7	3,9	-	-	70,9	71,1
Tujci	6,6	10,4	22,4	39,3	32,9	42,6	71,0	71,0
Država	0,1	0,2	0,5	0,7	3,3	5,3	28,4	38,9
Banke in hranilnice	0,5	1,2	1,2	0,6	12,1	12,2	0,8	0,5
Skupaj pokritost	6,6	8,7	12,2	11,7	37,8	42,7	56,8	59,9
Razvrščene terjatve skupaj					Zamude nad 90 dni skupaj			
v mio EUR	49.466	47.876	41.329	38.864	5.547	6.904	5.520	5.116
Oslabitve skupaj					Oslabitve za zamude nad 90 dni skupaj			
v mio EUR	3.249	4.170	5.054	4.557	2.097	2.949	3.133	3.066

Vir: Banka Slovenije

Pokritost nedonosnih terjatev za posamezne segmente portfelja kaže, katera skupina komitentov ima višjo stopnjo tveganja, ob upoštevanju kakovosti prejetih zavarovanj. Najvišjo stopnjo pokritosti nedonosnih terjatev ima sektor DFO, ki je oktobra 2014 dosegla 79% nedonosnih terjatev sektorja.

Zavarovanja terjatev

Banke svojo izpostavljenost kreditnemu tveganju znižujejo z zavarovanji premoženj, ki stopijo v unovčitev v trenutku, ko banka prepozna, da ni možnosti celotnega poplačila terjatve brez unovčitve zavarovanj. Vrednost prejetih zavarovanj vpliva tudi na obseg potrebnih oslabitev in rezervacij za posamezno terjatev. V bančnem sistemu delež nezavarovanih terjatev presega polovico razvrščenih terjatev. Skupna vrednost prejetih zavarovanj (merjena po pošteni vrednosti) sicer dosega 91,5% razvrščenih terjatev, vendar se tukaj ne izloča preseganje vrednosti zavarovanj od same vrednosti terjatve pri posameznem komitentu, ki lahko popači sliko podcenjenih zavarovanj glede na terjatev, ki jo zavarujejo. Prav tako ni izločeno multipliciranje zavarovanj pri različnih terjativah ali celo po različnih bankah (npr. nepremičnina je lahko zastavljena pri več bankah, z upoštevanjem vrstnega reda in deleža poplačila).

Tabela 5.4: Delež zavarovanj glede na razvrščene terjatve bank po skupinah komitentov v oktobru 2014 v odstotkih

	Razvrščene terjatve v mio EUR	Primerjava zavarovanj ² z razvrščenimi terjativami v %						Skupaj vrednost zavarovanj ³
		Terjatve brez zastave premoženja ¹	Z delnicami in deleži ter enotami VS	S poslovnimi neprem. ³	S stanov. neprem. ³	Pri zavarovalnici	Z ostalimi obl.zavar.	
Podjetja	16.260	40,6	4,7	64,9	6,9	0,1	42,1	118,6
DFO	1.270	73,7	3,2	6,8	1,4	0,0	24,1	35,6
Gospodinjstva	9.399	25,4	0,3	13,6	99,1	20,2	10,2	143,3
Prebivalstvo	8.662	25,3	0,3	4,1	102,5	21,7	8,5	137,0
Obrtniki	736	25,8	0,1	125,3	58,3	3,2	30,6	217,5
Tujci	5.669	82,2	1,1	18,9	1,6	0,0	8,0	29,6
Država	3.883	86,7		2,2	0,1		12,9	15,2
Banke in hranilnice	2.333	96,1	0,1	0,1	0,0		3,9	4,1
Drugo	50	100,0						
Skupna vsota	38.864	52,1	2,3	33,6	27,2	4,9	23,6	91,5

Opombe: ¹ Zajete so terjatve brez zastavljenega premoženja oziroma so zavarovane tako, da jih banka ne upošteva pri izračunu oslabitev oziroma rezervacij (npr. zavarovanja z menicami).

² Zavarovanja so vrednotena po pošteni vrednosti.

³ Pri zavarovanju z nepremičninami lahko več bank vpiše hipoteko nad eno nepremičnino, pri čemer je vrednost hipoteke pri vsaki naslednji banki nižja za vrednost terjatev bank, ki so prej na vrsti pri morebitnem unovčevanju. Posledično je vrednost teh zavarovanj multiplicirana, pri teh vrstah zavarovanj in tudi v agregatu.

Vir: Banka Slovenije

Opaziti je predvsem velik delež nezavarovanih terjatev pri skupinah z visokim deležem nedonosnih terjatev, kot so podjetja, tujci in DFO. Prevladujoča oblika zavarovanj še vedno ostajajo nepremičnine, kjer pri podjetjih prevladujejo poslovne nepremičnine z vrednostjo zavarovanj 64,9 % in prebivalstvo 102,5%. Zavarovanja z nepremičninami so pod vplivom nižjega trgovanja z nepremičninami, ki se sicer v letu 2014 izboljšuje, ter padca cen nepremičnin od leta 2008 naprej. Na ta način se vrednost zavarovanja terjatve znižuje, kar se odraža na porastu oslabitev za posamezne terjatve.

Tabela 5.5: Zavarovanje nedonosnih terjatev po skupinah bank v oktobru 2014 v odstotkih

	Razvrščene terjatve v mio EUR	Primerjava zavarovanj ² z razvrščenimi terjativami v %						Skupaj vrednost zavarovanj ³
		Terjatve brez zastave premoženja ¹	Z delnicami in deleži ter enotami VS	S poslovnimi neprem. ³	S stanov. neprem. ³	Pri zavarovalnici	Z ostalimi obl.zavar.	
Hranilnice	7,0	35,0		120,5	86,3		1,5	208,3
Majhne domače banke	959,0	42,2	5,9	67,1	20,1	0,0	19,9	113,0
Tuje banke	1.080,9	53,8	3,6	44,5	12,0	0,0	23,5	83,7
Velike domače banke	2.674,8	49,6	5,3	57,1	4,3	0,0	10,3	77,2
Skupna vsota	4.721,7	49,1	5,0	56,4	9,4	0,0	15,3	86,1

Opombe: ^{1,2,3} Enako kot v prejšnji tabeli. V tabeli ni upoštevanega sektorja gospodinjstev.

Vir: Banka Slovenije

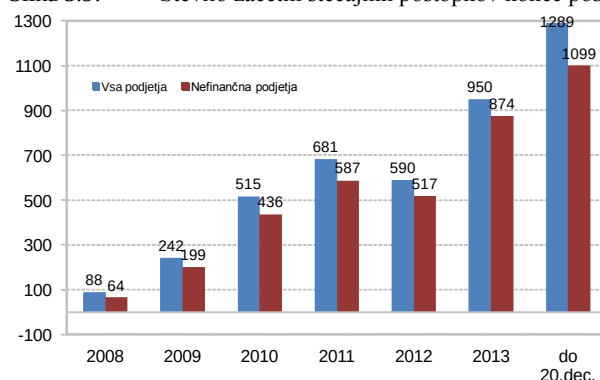
Najvišji delež nezavarovanih terjatev imajo banke v večinski tuji lasti, sledijo velike domače banke, ki so svoje nedonosne terjatve prenesle na DUTB s čimer se je delež nezavarovanih terjatev povečal. Glede na konec leta 2013 se je v vseh skupinah bank povečal delež nezavarovanih nedonosnih terjatev, prav tako se je znižala skupna vrednost zavarovanj.

5.2 Razreševanje nedonosnih terjatev v bankah

Razvrščene terjatve v stečaju, restrukturirane terjatve in odpisi

V prvih desetih mesecih leta 2014 se je število stečajev povišalo v primerjavi z letoma 2013, glede na leto 2012 pa je bilo kar 2,2-krat višje. Izpostavljenost bank do podjetij v stečaju predstavlja največje tveganje izgube terjatve oz. zgolj delnega poplačila. V število so zajeta tista podjetja, ki sodijo v sektorje podjetij, DFO in obrtnikov, ni pa vključenih tujih podjetij¹².

Slika 5.9: Število začelih stečajnih postopkov konec posameznega leta

Vir: Banka Slovenije

Po prenosih na DUTB je manjša izpostavljenost bank do podjetij v stečaju.

Glede na konec leta 2013 so se razvrščene terjatve bank do komitentov v stečaju zvišale za 166 mio EUR. S prenosom na DUTB se je obseg terjatev do podjetij v stečaju iz novembra na december 2013 znižal za 1,3 mrd EUR, najbolj pri dejavnosti gradbeništvo, kjer se je delež stečajnikov znižal za 12,6 odstotnih točk. V 2014 se je najbolj povišal delež razvrščenih terjatev do podjetij v stečaju v gradbeništvo, za 8,8 odstotnih točk, in strokovnih in drugih poslovnih dejavnosti, za 6,2 odstotnih točk. Terjatve do stečajnikov so predstavljale oktobra 47,4% nedonosnih terjatev podjetij in so se glede na konec 2013 zvišale za 11,4 odstotnih točk.

Tabela 5.6: Razvrščene terjatve bank (RT) do nefinančnih podjetij v stečaju ter delež teh v celotnih terjativah bank do nefinančnih podjetij po dejavnostih v mio EUR in odstotkih

	Razvrščene terjatve podjetij v stečaju v mio EUR			Delež v celotnih RT dejavnosti v %			Delež v nedonosnih terjativah po dejavnosti v %		
	2012	2013	okt.14	2012	2013	okt.14	2012	2013	okt.14
Kmetijstvo, rudarstvo	12	3	6	3,9	1,3	3,0	24,3	8,1	30,2
Predelovalne dejavnosti	368	205	176	6,3	4,3	4,2	36,3	27,3	25,1
Elektrika, plin in voda	3	5	6	0,2	0,4	0,5	7,2	9,4	7,0
Gradbeništvo	1.256	588	623	38,4	30,1	38,8	62,4	60,1	82,0
Trgovina	157	169	289	4,0	5,3	11,0	27,6	28,7	50,8
Promet in skladiščenje	136	89	34	6,9	4,7	1,9	59,4	65,9	63,1
Gostinstvo	12	31	36	1,8	6,1	8,3	8,2	18,5	39,8
Informacijske, komunikacijske dejavnosti	16	7	20	2,5	1,4	3,9	10,2	10,7	30,1
Finančno posredništvo	65	32	26	8,0	7,9	8,2	25,4	27,7	37,8
Poslovanje z nepremičninami	41	57	62	3,9	7,0	8,2	19,3	29,9	23,5
Strokovne in druge poslovne dejavnosti	108	75	146	5,6	4,7	10,9	32,8	18,7	46,7
Javne storitve	3	2	5	0,7	0,5	1,5	5,6	5,7	16,3
Skupaj	2.178	1.262	1.428	9,8	7,3	9,4	43,0	36,0	47,4

Vir: Banka Slovenije

Banka ima obvezo¹³, da v kolikor je s strani polovice bank glede na izpostavljenost do podjetja ali s strani neodvisnega svetovalca podana dokumentirana ocena, da lahko na podlagi poslovnega, lastniškega oziroma finančnega prestrukturiranja podjetja

¹² Upoštevana so vsa podjetja, ki so registrirana v Republiki Slovenije in so bila izpostavljena pri bankah na dan 31. 10. 2014 ter so bila v postopku osebnega stečaja ali stečajnem postopku nad pravno osebo, začetem do 20. decembra 2014.

¹³ Pododdelek 2.1.2.3. Priloge 1 Sklepa o upravljanju s tveganji in izvajanju procesa ocenjevanja ustreznega notranjega kapitala za banke in hranilnice (UR RS, št 25/2014).

mogoče zagotoviti večje poplačilo obveznosti kot v stečaju ali likvidaciji in hkrati omogočiti nadaljevanje poslovanja podjetja, morajo nemudoma pristopiti k restrukturiranju. Če je v prestrukturiranje vključenih več bank te medsebojno podpisujejo zavezujoč dogovor o nadaljnjih korakih pri prestrukturiranju tako imenovan MRA (Master restructuring agreement). Banka Slovenije je pripravila smernice za oblikovanje oslabitev oz. rezervacij za izpostavljenosti do prestrukturiranih komitentov, s katerimi naj bi banke vzpodbudili k večji aktivnosti na področju prestrukturiranja prezadolženih, vendar perspektivnih podjetij, učinkovitejšemu spremljanju zavez iz MRA (Master Restructuring Agreement) ter posledično k izboljšanju kakovosti kreditnih portfeljev ter poslovnih rezultatov bank. Takih primerov je bilo do novembra 2014 30, v skupnem znesku prestrukturiranj 1,8 mrd EUR, dodatnih 6 sporazumov je neposredno pred popisom pogodbe o restrukturiranju. Najpogostejše oblike prestrukturiranj so dezinvestiranja sredstev ali/in operacij, podaljšanje roka ali odlog vračila terjatev ter konverzija terjatev v naložbo v kapital dolžnika.

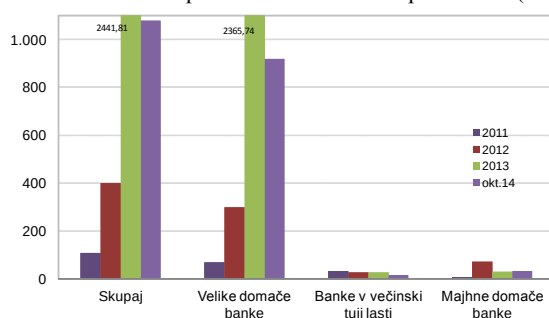
Banke individualno lahko v primeru, ko se pojavi verjetnost, da komitent zaradi poslabšanega finančnega stanja ob nespremenjenih pogojih obveznosti do bank ne bo poravnal v celoti, na podlagi poslovne odločitve spremeni pogoje odplačevanja terjatev začrtanih ob odobritvi terjatve. Vsako takšno spremembo zabeleži kot pomoč komitent uziroma kot restrukturirano posojilo. Oktobra 2014 so banke poročale o obsegu restrukturiranih terjatev v višini 4 mrd EUR, od tega je 43% razvrščenih v D ali E bonitetni razred, 35,9% restrukturiranih pa že zamuja nad 90 dni, kar nakazuje, da restrukturiranje ni bilo uspešno. Največji delež restrukturiranj je na način podaljšanja roka ali odloga odplačila ter prvi v kombinaciji z nižanjem obrestne mere in/ali drugih stroškov.

Banka Slovenije je želela banke spodbuditi k hitrejšemu odpisovanju slabih terjatev, in sicer tako da banke lahko odpišejo nezavarovane terjatve pri dolžnikih, ki zamujajo več kot 1 leto ali če je dolжник v stečajnem postopku, kot tudi terjatve zavarovane z nepremičninami, pri katerih je zamuda daljša od 4 let oziroma v tem obdobju banka ni prejela nobenega poplačila iz unovčitve zavarovanj. Kljub temu se odpisi niso pomembneje zvišali, razen ob prenosu na DUTB, ko je bilo v decembru 2013 narejenih 2,3 mrd EUR in v oktobru 2014 0,8 mrd EUR odpisov oziroma 3,3-kratnik kumulativnega obsega odpisov v predhodnih 9 mesecih. 85% vseh odpisov predstavljajo opravljeni odpisi pri velikih domačih bankah, zaradi prenosa slabih terjatev Abanke d.d. na DUTB, velik obseg odpisov je tudi pri malih bankah, in sicer samo pri Factor banki in Probanki v obsegu 140 mio EUR, kar predstavlja 97% odpisov pri malih bankah

V kreditnih portfeljih bank je bilo oktobra 2014 za 4 mrd EUR restrukturiranih terjatev.

Najvišji delež odpisov nedonosnih terjatev je bil pri majhnih domačih bankah zaradi postopka nadzorovane likvidacije v Factor banki in Probanki.

Slika 5.10: Odpisi finančnih sredstev pri bankah (v mio EUR)

Vir: Banka Slovenije

V letih 2013 in 2014 so bile banke dokapitalizirane v višini 3,6 mrd EUR, poleg tega se je na DUTB preneslo slabih terjatev v bruto vrednosti 4,9 mrd EUR oz. 2,4 mrd EUR neto vrednosti, za kar so banke prejele DUTB obveznic v višini 1,6 mrd EUR.

Tabela 5.7: Ukrepi stabilizacije bančnega sistema s strani Vlade RS in Banke Slovenije

Ukrepi Vlade RS RS in BS	Dokapitalizacija		Odpis podrejenega dolga		Prenos terjatev na DUTB*				Prejem obveznic DUTB	
	2013	2014	2013	2014	2013		2014		2013	2014
Dosedanje spremembe v mio EUR					bruto vrednost	neto vrednost	bruto vrednost	neto vrednost		
1) Aktivne banke ¹	2.769	433	-441	-92	-3.317	-1.835	-1.555	-605	1.012	551
2) Banki v postopku nadzorovane likvidacije ²	445		-64							
Skupaj vse banke v letih 2013 in 2014	Dokapitalizacija		Odpis Podrejenega dolga		Prenos terjatev na DUTB*				Prejem obveznic DUTB	
					bruto		neto			
	3.647		-597		-4.873		-2.440		1.563	

Opombe: 1 NLB d.d., NKBM d.d., Abanka Vipava d.d., Banka Celje.
2 Factor banka d.d., Probanka d.d..

Vir: Banka Slovenije

Smernice Banke Slovenije za oblikovanje oslabitev oz. rezervacij za izpostavljenosti do prestrukturiranih komitentov kot mikrobonitetni ukrep

Kakovost kreditnega portfelja bank je kljub izboljševanju po prenosih na DUTB in zniževanju nedonosnih terjatev v posameznih segmentih portfelja še vedno neugodna in poleg kreditnega predstavlja še precejšnje dohodkovno tveganje in tveganje znižanja solventnosti bank. Z namenom spodbujanja bank k večji aktivnosti pri prestrukturiranju prezadolženih in hkrati perspektivnih podjetij in posledično k izboljšanju kakovosti portfelja je Banka Slovenije pripravila Smernice za oblikovanje oslabitev oz. rezervacij, s katerimi želi banke spodbuditi k postopnemu sproščanju oslabitev oz. rezervacij na restrukturirane izpostavljenosti do podjetij, kadar je bil v zvezi s temi podjetji dosežen sporazum o prestrukturiranju podjetij. Pogoji za sproščanje oslabitev je, da podjetja dosledno izpolnjujejo svoje obveznosti na podlagi tega sporazuma. Smernice kot mikrobonitetni ukrep so bile predhodno usklajene tudi s Slovenskim inštitutom za revizijo in revizijskimi družbami, ki revidirajo banke.

Po podpisu dogovora o prestrukturiranju podjetja je banka dolžna redno spremljati finančni položaj podjetja, realizirane denarne tokove in izpolnjevanje zavez podjetja iz sprejetega načrta prestrukturiranja. Na podlagi vseh razpoložljivih informacij ob določenih časovnih mejnikih banka presoja o morebitnem znižanju ravni oslabitev oz. rezervacij do dolžnika v določeni višini. V primeru, da podjetje izpolnjuje spodaj navedene kriterije lahko banka sprost del oslabitev in rezervacij do tega dolžnika, in sicer: 3 mesece po podpisu sporazuma največ 20% oblikovanih oslabitev in rezervacij, po 6 mesecih do 40%, po devetih mesecih do 60% ter po 1 letu do 80% oblikovanih oslabitev in rezervacij. Obratno, če podjetje ponovno začne zamujati pri poravnavanju obveznosti, banka ponovno poveča oblikovane oslabitve in rezervacije.

Kriteriji za morebitno znižanje oslabitev, ki morajo biti izpolnjeni ob vsakem časovnem mejniku so:

- morebitni moratorij na odplačevanje dolga se je že iztekel in podjetje redno odplačuje vse obveznosti do banke,
- realizirani denarni tokovi so v skladu s planiranimi,
- dezinvestiranje poteka po dogovorjenem načrtu v MRA,
- podjetje izpolnjuje zaveze iz dogovora o prestrukturiranju.

Poleg tega banka ob določenih časovnih mejnikih preverja še izpolnjevanje dodatnih kriterijev:

- 3 mesece po podpisu sporazuma: ali je podjetje pridobilo dodatna sredstva za financiranje obratnega kapitala, avanse oz. pridobilo nov garancijski potencial;
- 6 mesecev po podpisu sporazuma: ali je opravljena dokapitalizacija s strani obstoječih lastnikov oz. konverzija dela terjatev lastnikov v kapital dolžnika;
- 9 mesecev po podpisu sporazuma: ali je izvršena prodaja poslovnega nepotrebne premoženja (nepremičnin oz. finančnih naložb), in/ali

poslovno nepotrebnih/nedonosnih dejavnosti ter občutna razdolžitve iz tega naslova;

- 12 mesecev po podpisu sporazuma: vstop novega portfeljskega oz. strateškega investitorja; sprememba poslovnega modela; povečanje tržnega deleža na področju osnovne dejavnosti.

Možnost sproščanja oslabitev in rezervacij bi preko izboljšanja poslovnega rezultata za banke pomenila spodbudo za aktivnejše vključevanje v proces finančnega prestrukturiranja podjetij, ki je ovira oživitvi kreditne aktivnosti, večji gospodarski rasti in zniževanju nedonosnih terjatev v bankah.

6 DRUGA TVEGANJA

6.1 Likvidnostno tveganje

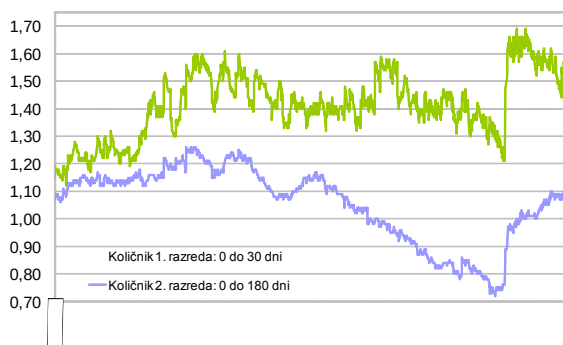
Likvidnost slovenskega bančnega sistema se je v letu 2014 izboljšala glede na predhodno leto, kar se odraža v relativno visokem količniku likvidnosti prvega razreda, v visokem deležu prostega sklada primerne finančne premoženja za zavarovanje pri Evrosistemu in v višjem deležu tržne sekundarne likvidnosti v bilančni vsoti. Pričakujemo, da se bo s sodelovanjem slovenskih bank na ciljno usmerjeni dolgoročni operaciji pri ECB (TLTRO) presežna likvidnost še povečala. Ob tem predvidevamo, da se način upravljanja s presežnimi sredstvi ne bo bistveno spremenil. Zaradi previdnostnega obnašanja bank in nezainteresiranosti za prevzemanje dodatnih tveganj se kreditna aktivnost ne bo močnejše okrepila. Slabši dostop do mednarodnih finančnih trgov in nedelovanje slovenskega medbančnega trga omejuje slovenske banke pri upravljanju z likvidnostjo, kar jih izpostavlja večjemu likvidnostnemu tveganju v prihodnje.

Kazalniki likvidnosti

Likvidnostno tveganje je nizko. Količnik likvidnosti prvega razreda je visok.

Likvidnostno tveganje slovenskega bančnega sistema je bilo konec leta 2014 relativno nizko. Banke so razpolagale z visoko presežno likvidnostjo. Prvi pokazatelj ugodnega likvidnostnega položaja je visok količnik likvidnosti prvega razreda likvidnostne lestvice (KL1). Ta je po izraziti rasti decembra lani zaradi dokapitalizacije bank in prejetih obveznic DUTB, tudi letos kljub rahlemu znižanju ohranil visoko raven. V času od januarja do oktobra 2014 se je znižal za 0,06, na 1,56. Na gibanje količnika sta v tem obdobju najbolj vplivala dva dejavnika: spreminjanje vlog države, ki jih je predvsem preko noči plasirala pri treh bankah, in predčasno odplačevanje obveznosti do Evrosistema iz naslova 3-letne operacije dolgoročnega refinanciranja (ODR).

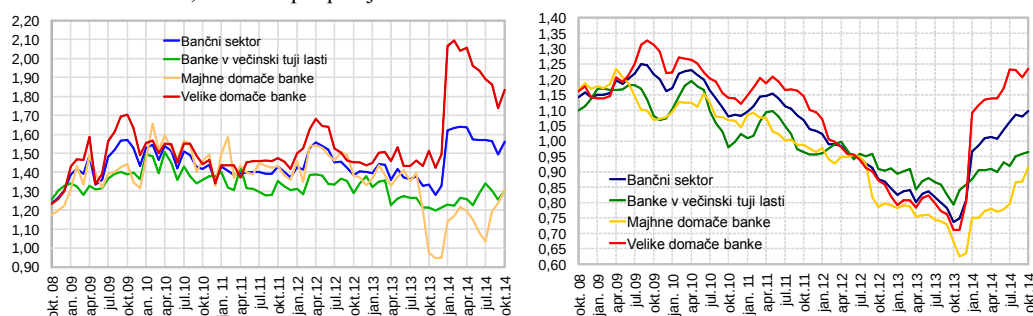
Slika 6.1: Gibanje dnevni količnikov likvidnosti prvega in drugega razreda likvidnostne lestvice (levo)

Vir: Banka Slovenije

Oba dejavnika sta bila tudi poglaviti razlog za opaznejše zmanjšanje KL1 pri skupini velikih domačih bank v prvih desetih mesecih letos, za 0,23, na 1,83. Čeprav je bilo to zmanjšanje med skupinami bank največje, pa KL1 pri velikih domačih bankah, zaradi decembrske dokapitalizacije, ostaja precej nad povprečjem bančnega sistema.

Slika 6.2: Količnika likvidnosti za prvi, od 0 do 30 dni (levo), in drugi, od 0 do 180 dni (desno), razred likvidnostne lestvice po posameznih skupinah bank, mesečna povprečja

Vir: Banka Slovenije

Relativno dobra likvidnost slovenskih bank se odraža tudi preko drugega pokazatelja likvidnosti, količnika likvidnosti drugega razreda likvidnostne lestvice (KL2). Ta se je v obravnavanem obdobju v povprečju povečal za 0,13 na 1,10. Na njegovo rast je poleg odplačevanja obveznosti do Evrosistema vplivalo tudi okrepljeno kratkoročno plasiranje presežnih likvidnih sredstev bankam v tujino.

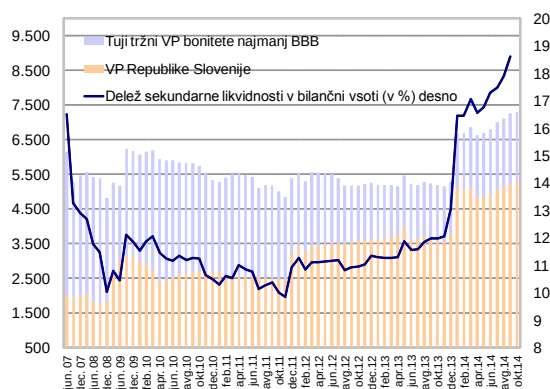
Količnik likvidnosti drugega razreda je znašal 1,10.

Rast tržne sekundarne likvidnosti¹⁴ je naslednji pokazatelj ugodnega likvidnostnega položaja slovenskih bank. Hkrati je to odraz njihovega načina upravljanja z likvidnostjo, ki kaže na zadržanost bank pri prevzemanju dodatnih kreditnih tveganj, katerim bi bile bolj izpostavljene, če bi presežna likvidna sredstva usmerile v večje kreditiranje.

Obseg tržne sekundarne likvidnosti se je v obdobju od januarja do oktobra 2014 v povprečju povečal za 634 mio EUR, na 7,3 mrd EUR. Njen delež v bilančni vsoti se je okrepil za 2,1 odstotno točko, na 18,6%, tudi zaradi krčenja bilančne vsote. Struktura sekundarne likvidnosti se je v prvih desetih mesecih 2014 sicer spremenila v prid tujim tržnim vrednostnim papirjem, najmanj kakovosti BBB, a kljub temu ostaja relativno koncentrirana. Vrednostni papirji RS so namreč oktobra 2014 še vedno predstavljali 73% celotne sekundarne likvidnosti bančnega sistema. To izpostavlja banke večjemu likvidnostnemu tveganju v primeru padca bonitetne ocene države. Med skupinami bank so temu tveganju najbolj izpostavljene majhne domače banke, s 87% deležem vrednostnih papirjev RS v njihovi sekundarni likvidnosti, ki je sicer oktobra 2014 predstavljala 18,6% bilančne vsote te skupine bank.

Delež tržne sekundarne likvidnosti v bilančni vsoti se je povečal za 18,6%.

Slika 6.3: Gibanje obsega tržne sekundarne likvidnosti (mesečna povprečja v mio EUR) in njen delež v bilančni vsoti v odstotkih

Opomba: Sekundarna likvidnost je izračunana iz podatkov likvidnostne lestvice kot seštevek mesečnega povprečja vrednostnih papirjev Republike Slovenije in tujih tržnih vrednostnih papirjev, bonitete najmanj BBB.

Vir: Banka Slovenije

Upravljanje s presežno likvidnostjo

¹⁴ Tržna sekundarna likvidnost je izračunana kot seštevek državnih vrednostnih papirjev Republike Slovenije in tujih tržnih vrednostnih papirjev najmanj bonitete BBB iz likvidnostne lestvice.

Banke upravljajo s presežno likvidnostjo previdno in niso naklonjene prevzemanju novih tveganj.

Slovenske banke so močno okrepile pozicijo neto upnic na denarnem trgu evroobmočja.

Do konca oktobra so banke predčasno odplačale 80% obveznosti iz 3-letne ODR.

Delež prostega sklada se je izrazito povečal, na 84%.

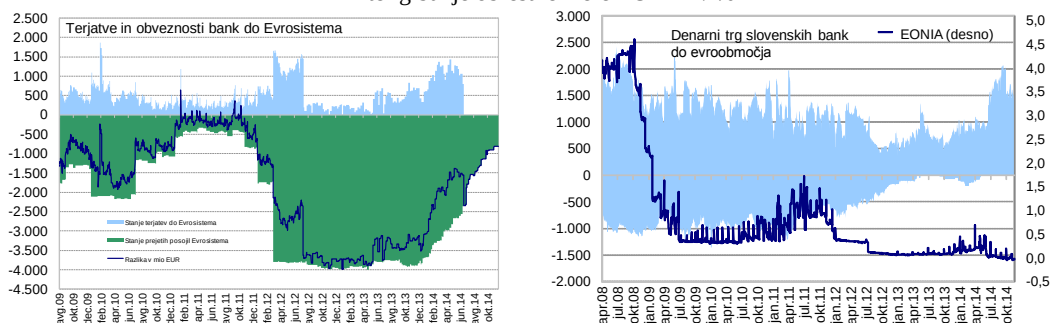
Način upravljanja s presežno likvidnostjo slovenskih bank nakazuje na njihovo previdnostno obnašanje in nenaklonjenost k prevzemanju novih kreditnih tveganj. Do začetka junija 2014 so predvsem domače banke svojo presežno likvidnost plasirale preko enotedenskih vezanih depozitov v Evrosistem, banke v večinski tuji lasti pa preko kratkoročnih vezav k matičnim bankam v tujino.

Z ukinitvijo vezanega depozita in uvedbe negativne obrestne mere ECB za odprto ponudbo mejnega depozita v okviru omenjenih ukrepov so banke kratkoročne plasmaje bankam v tujino še okrepile. To se je odrazilo na močno okrepljeni poziciji neto upnic na nezavarovanem denarnem trgu evroobmočja. V obdobju od januarja do oktobra 2014 so se neto terjatve slovenskih bank na tem trgu v povprečju povečale za 793 mio EUR, na 1,5 mrd EUR. Dejstvo, da slovenske banke praktično nimajo obveznosti na tem trgu kaže na omejeno možnost njihovega upravljanja z likvidnostjo. Glede na to, da se hkrati tudi celotno območje Evrosistema sooča z veliko presežno likvidnostjo ne pričakujemo, da se bo situacija na mednarodnih trgih za naše banke spremenila.

Sprejetje ukrepov ECB je po drugi strani spodbudilo slovenske banke, predvsem tiste v domači lasti, k pospešenemu predčasnemu odplačevanju obveznosti iz 3-letne ODR pri Evrosistemu, ki sicer dospejo v prvem četrtletju 2015. Slovenske banke so od začetka januarja do konca oktobra 2014 zmanjšale te obveznosti za 2,9 mrd EUR, na 0,8 mrd EUR in s tem vrnille kar 80% vseh sredstev, pridobljenih na avkcijah 3-letne ODR. Dobra polovica bank je te obveznosti vrnila v celoti.

S tem se je izrazito povečal še eden izmed kazalnikov likvidnosti in sicer delež prostega sklada finančnega premoženja za zastavo pri Evrosistemu, za 38 odstotnih točk, na 84%. Obseg celotnega sklada se je ob dobri likvidnosti bank in predčasnih odplačilih 3-letne ODR v desetih mesecih letos zmanjšal, za 1,2 mrd EUR, na 5,2 mrd EUR.

Slika 6.4: Terjatve, obveznosti in neto pozicija poslovnih bank do Evrosistema v mio EUR (levo) in stanje danih in prejetih nezavarovanih posojil slovenskih bank na denarnem trgu evroobmočja (desno) v mio EUR ter gibanje obrestne mere EONIA v %

Vir: Banka Slovenije

Likvidnost bank v prihodnje

Banke so s sodelovanjem na drugi operaciji TLTRO pridobile 631 mio EUR.

Bistvenih sprememb v načinu upravljanja s presežno likvidnostjo v bližnji prihodnosti ne pričakujemo.

Po pričakovanjih so banke svojo presežno likvidnost okrepile sredi decembra 2014, s sodelovanjem na drugi avkciji ciljno usmerjene dolgoročne operacije ECB (t.i. TLTRO). Medtem, ko je bila udeležba slovenskih bank na prvi tovrstni avkciji septembra letos skromna, pridobile so le 75,5 mio EUR, pa je na drugi avkciji sodelovalo 12 naših bank, ki so skupaj pridobile 631 mio EUR sredstev. S tem so izkoristile 70% ocenjene potencialne vrednosti sredstev, ki bi jih lahko pridobile. Motiv za pridobitev teh sredstev je previdnostno obnašanje bank in stroškovna ugodnost vira.

Čeprav je namen teh operacij spodbujanje kreditiranja gospodarstva, pa ne pričakujemo znatnega povečanja kreditne aktivnosti slovenskih bank. Nekatere banke bodo s temi sredstvi dokončno predčasno poplačale 3-letno ODR, druge bodo nadaljevale z opisanim načinom upravljanja s presežno likvidnostjo. To pomeni, da bodo sredstva delno prelile v vrednostne papirje, predvsem banke v večinski tuji lasti pa bodo okrepile kratkoročne plasmaje matičnim bankam v tujino. Oživitve prometa na slovenskem medbančnem trgu ne pričakujemo, prav tako bodo predvidoma možnosti aktivnejšega delovanja na mednarodnih finančnih trgih ostale omejene.

Pomembni dejavnik, ki bo vplival na dober dolgoročni likvidnostni položaj slovenskih bank bo njihova sposobnost ohranjanja ustrezne in stabilnejše strukture virov

financiranja. Zadolževanje pri Evrosistemu dolgoročno ni zanesljiv vir. Ohranjanje vlog nebančnega sektorja, kot primarni in najpomembnejši vir, bo ob občutnem padcu pasivnih obrestnih mer za banke pomemben izziv.

6.2 Obrestno tveganje

Banke so postale bolj izpostavljene tveganju zvišanja obrestnih mer. Razlika med povprečnim obdobjem spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer se je od decembra 2013 do oktobra 2014 podaljšala za 2,3 meseca. Razkorak se je povečal zaradi podaljšanja povprečnega obdobja spremembe aktivnih obrestnih mer in skrajšanja povprečnega obdobja spremembe pasivnih obrestnih mer. Oboje je predvsem posledica sprememb strukture bilance bank.

Med decembrom 2013 in oktobrom 2014 se je obrestno tveganje najbolj povečalo pri velikih domačih bankah. Še vedno pa velja, da so majhne domače banke najbolj izpostavljene tveganju zvišanja obrestnih mer.

Izpostavljenost obrestnemu tveganju ocenjujemo kot sprejemljivo, a se s povečevanjem naložb bank v državne vrednostne papirje s fiksno obrestno mero povečuje. Nekatere banke se pred obrestnim tveganjem zavarujejo z obrestnimi izvedenimi finančnimi instrumenti.

6.2.1 Povprečno obdobje spremembe obrestnih mer

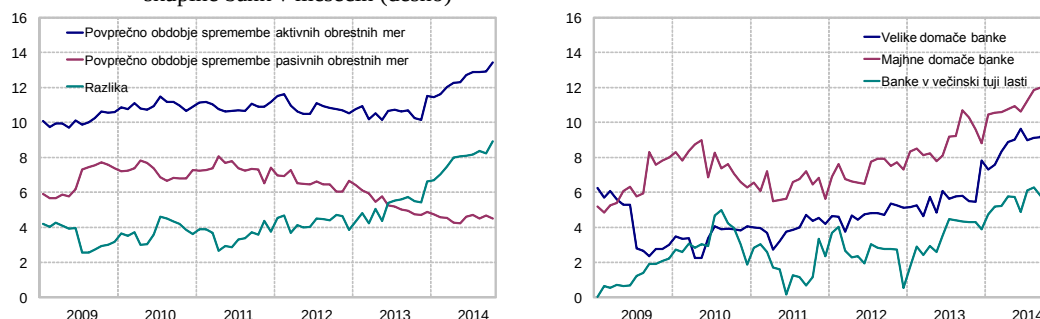
Kazalnik obrestnega tveganja, izračunan kot razlika med povprečnim obdobjem spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer, je oktobra 2014 znašal skoraj 9 mesecev. Povprečno obdobje spremembe aktivnih obrestnih mer je znašalo 13,4 meseca in povprečno obdobje spremembe pasivnih obrestnih mer skoraj 4,5 mesecev. Razlika med povprečnim obdobjem spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer se je med decembrom 2013 in oktobrom 2014 podaljšala za 2,3 meseca. Glavni vzroki, ki so vplivali na podaljšanje povprečnega obdobja spremembe aktivnih obrestnih mer za 2 meseca so bili podaljšanje povprečnega obdobja spremembe obrestnih mer za dane kredite in naložbe v dolžniške vrednostne papirje. Poleg tega se povečuje delež dolžniških vrednostnih papirjev v bilančni vsoti bank. Ključni razlog, ki je vplival na skrajšanje povprečnega obdobja spremembe pasivnih obrestnih mer za 0,4 meseca, je bil povečanje deleža depozitov in zmanjšanje deleža najetih kreditov v bilančni vsoti. Depoziti imajo namreč krajše povprečne ročnosti od najetih kreditov.

Od decembra 2013 do oktobra 2014 se je razlika med povprečnim obdobjem spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer zvišala pri vseh skupinah bank. Najbolj pri skupini velikih domačih bank, in sicer skoraj za 3 mesece. Ključni razlog za spremembo je na strani naložb. Razlog je tako v podaljšanju povprečne ročnosti danih kreditov kot dolžniških vrednostnih papirjev. Poleg tega velja, da se je delež dolžniških vrednostnih papirjev, ki imajo daljše povprečno obdobje spremembe obrestnih mer od danih kreditov, v bilančni vsoti bank povečal.

Povečanje obrestnega tveganja pri vseh skupinah bank.

Povečanje razlika med povprečnim obdobjem spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer.

Slika 6.5: Povprečno obdobje spremembe obrestnih mer v mesecih (levo) in razlika med povprečnim obdobjem spremembe obrestnih mer za skupine bank v mesecih (desno)

Vir: Banka Slovenije

Vse skupine bank so realizirale skrajšanje povprečnega obdobja spremembe pasivnih obrestnih mer. Najbolj banke v večinski tuji lasti, za pol meseca. Razlog je v krajših ročnostih prejetih depozitov. Povprečna ročnost najetih kreditov se je sicer podaljšala, a negativen vpliv je prevladal, saj v strukturi bilance predstavljajo večji delež depoziti kot najeti krediti.

Še vedno velja, da so majhne domače banke najbolj izpostavljene tveganju zvišanja obrestnih mer in banke v večinski tuji lasti najmanj. Prve imajo najvišjo razliko med povprečnim obdobjem spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer, 11,2 meseca, in druge najnižjo, 5,6 meseca.

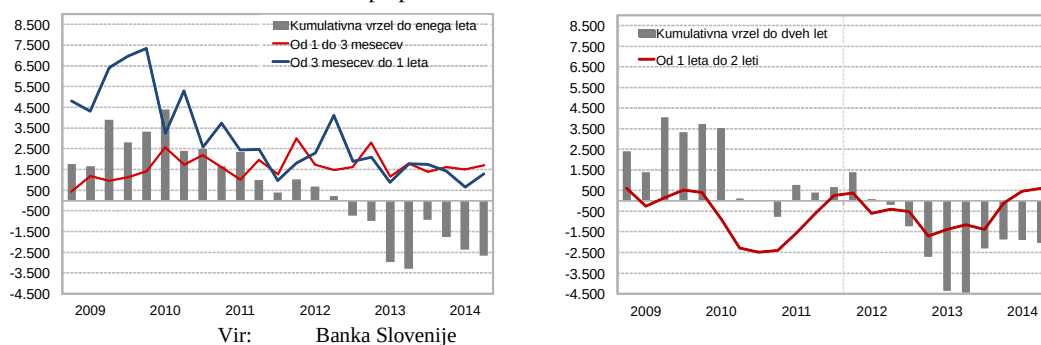
6.2.2 Obrestna vrzel

Vse skupine bank imajo negativno obrestno vrzel.

Konec tretjega četrtertletja 2014 je znašala kumulativna obrestna vrzel do enega leta med aktivnimi in pasivnimi obrestno občutljivimi postavkami -2,7 mrd EUR, medtem ko je decembra 2013 znašala -922,9 mio EUR. Razlog za spremembo so postavke obrestno občutljive aktive z obdobjem ponovne določitve obrestne mere krajšim od 1 leta, ki so se v obdobju december 2013 – september 2014 znižale za 1,8 mrd EUR. Medtem ko se postavke obrestno občutljive pasive niso pomembno spremenile. Vse skupine bank so imele negativno obrestno vrzel pred upoštevanjem bančnih aktivnosti za zavarovanje pred obrestnim tveganjem. Najnižjo vrzel je imela skupina bank v večinski tuji lasti.

Kumulativna vrzel do dveh let se je od decembra 2013, ko je znašala -2,3 mrd EUR, spremenila na -2,0 mrd EUR oktobra 2014. Vse skupine bank so imele negativno vrzel.

Slika 6.6: Vrzel med aktivnimi in pasivnimi obrestno občutljivimi postavkami po posameznih razredih v mio EUR

7 SOLVENTNOST BANK

Tveganje solventnosti slovenskega bančnega sistema, merjeno s kapitalskimi količniki, se je v prvih devetih mesecih leta 2014 zmanjšalo, vendar ostaja pomembno. Posamezne banke, posebno majhne domače banke, ostajajo kapitalsko šibke in so zato bolj izpostavljene tveganju solventnosti. Poleg tega so se banke v začetku leta soočile z obsežnimi poročevalskimi in metodološkimi spremembami, ki sta jih v evropsko bančno zakonodajo prinesli uredba CRR in direktiva CRDIV.

Kljub izboljševanju makroekonomskih razmer ostaja zmanjševanje kreditne aktivnosti in s tem krčenje kapitalskih zahtev prevladujoč način vzdrževanja in izboljševanja kapitalске ustreznosti. Torej vsaka zahteva po povečanju kapitalске ustreznosti se bolj kot v povečanju kapitala odraža v krčenju posojil. Poslabševanje kakovosti kreditnega portfelja, ki je v letu 2014 bolj posledica krčenja portfelja kot naraščanja nedonosnih terjatev, znižuje dohodke bank in zmanjšuje možnost generiranja notranjega kapitala. Zaradi relativno nizke dobičkonosnosti banke ostajajo manj zanimive tujim investitorjem, kar je še dodaten povod za krčenje bančnih bilanc. Banke, še posebno tiste s šibkim kapitalskim zaledjem lastnikov, bodo morale svoje poslovne modele usmeriti v boljšo optimizacijo kapitala in v intenzivno generiranje notranjega kapitala, kar jim bo v prihodnje zagotavljalo stabilnejšo kapitalsko pozicijo.

7.1.1 Kapitalna ustreznost

S 1. januarjem 2014 je začela veljati nova uredba CRR (ang.: Capital requirements regulation)¹⁵, ki predstavlja novo pravno podlago bančnega poslovanja v EU in prinaša vrsto novosti na področju kapitala in kapitalskih zahtev. Glavni trije nameni nove uredbe so: prvič, povečati kakovost kapitala, preko strožjih kriterijev za kapitalске instrumente in harmonizacije odbitnih postavk v izračunu kapitala; drugič, z višjimi zahtevami kapitalskih količnikov povečati obseg kapitala; in tretjič, povečati transparentnost poslovanja bank in s tem zagotoviti kakovostne in celovite informacije tržnim udeležencem.

V nadaljevanju prikazujemo posamezne kategorije solventnosti v časovnih serijah, pri čemer opozarjamo, da so njihove vrednosti od vključno marca 2014 dalje izračunane po novi uredbi CRR. Ker je primerljivost teh podatkov s tistimi do vključno decembra 2013 zaradi različnih pravnih podlag zelo omejena, bo analiza nekaterih kategorij solventnosti temeljila predvsem na obdobju od marca do septembra 2014.

Tveganje solventnosti bančnega sistema¹⁶, merjeno s količnikom kapitalске ustreznosti (v nadaljevanju KU), se je v opazovanem obdobju v 2014 zmanjšalo in ostaja pomembno. Vrednost KU je konec septembra dosegla 16,7% in se je v primerjavi z marcem 2014 zvišala za 1 odstotno točko. Kapitalna ustreznost slovenske banke izpolnjujejo z najbolj kakovostnimi oblikami kapitala, kar se odraža v majhnem razkoraku med KU in ostalima količnikoma kapitala, to sta količnik temeljnega kapitala (v nadaljevanju KU T1) in navadnega lastniškega temeljnega kapitala (v nadaljevanju KU CET1). Vrednosti obeh kategorij sta se v času od marca do septembra 2014 povečali za 1 odstotno točko in se izenačili na ravni 15,9%.¹⁷ Rast količnikov solventnosti je posledica predvsem večjega krčenja kapitalskih zahtev, medtem ko je bila rast obsega regulatornega kapitala majhna.

Bolj upočasnjena je rast deleža knjigovodskega kapitala v bilančni vsoti, ki je konec septembra dosegel 10,4%. Njegova rast je predvsem posledica krčenja bilančne vsote in v manjši meri povečanja kapitala.

Nova pravna podlaga je v evropsko bančno zakonodajo prinesla vrsto sprememb.

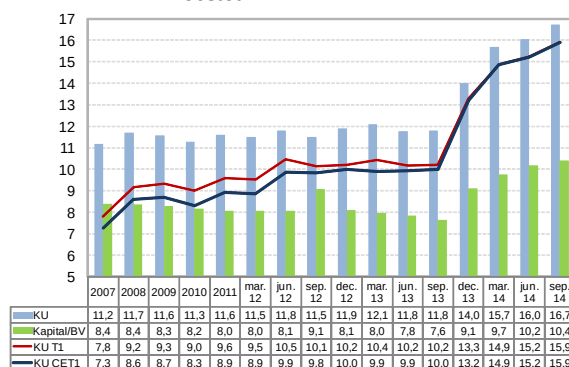
Količniki kapitalске ustreznosti so se izboljšali. Vrednosti količnikov T1 in CET1 so izenačene.

¹⁵ Uredba (EU) št.575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, 26.6.2013, o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja ter o spremembi Uredbe (EU) št.648/2012.

¹⁶ V slovenskem bančnem sistemu delujeta dve banki, ki sta v postopku nadzorovane likvidacije od septembra 2013 dalje in morata biti solventni, a nista obvezani k izpolnjevanju minimalnih kapitalskih zahtev. Pri analizi solventnosti ju zato v celoti izključujemo od leta 2014 dalje, pri analizi po skupinah bank pa sta iz skupine majhnih domačih bank izključeni že od septembra 2013 dalje.

¹⁷ Minimalne kapitalске zahteve, ki jih bodo morale banke po zaključku prehodnega obdobja dosegati po novi CRR uredbi so: 8% pri količniku KU, 6% pri KU T1 in 4,5% pri KU CET1.

Slika 7.1: Osnovni kazalniki kapitalske ustreznosti bančnega sistema v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Tveganje solventnosti je nižje pri vseh skupinah bank.

Tveganje solventnosti se je v času med marcem in septembrom 2014 zmanjšalo pri vseh skupinah bank, najbolj pri velikih domačih bankah. To je tudi posledica dokapitalizacije treh največjih bank v višini 2.769 mio EUR in prenos slabih terjatev na DUTB v višini 3.317 mio EUR decembra 2013. Vrednost njihovega količnika KU se je v času od marca do septembra 2014 povečala za 1,4 odstotne točke na 17,8%. Enako vrednost sta dosegla količnika KU T1 in KU CET1, kar odraža najvišjo kakovost strukture kapitala med skupinami bank.

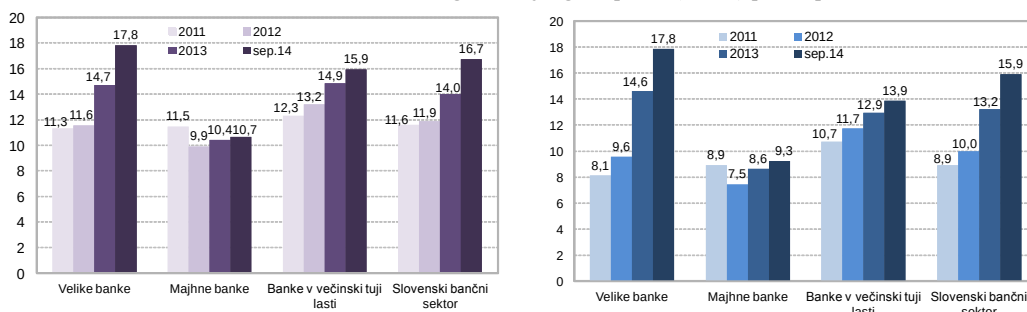
Tveganju solventnosti so najbolj izpostavljene majhne domače banke.

Med skupinami bank so tveganju solventnosti še vedno najbolj izpostavljene majhne domače banke, ki ostajajo kapitalsko najbolj šibke. Njihov količnik KU se je sicer v obdobju od marca do septembra 2014 povečal za 0,2 odstotni točki, na 10,7%, kar pa ostaja precej pod povprečjem bančnega sistema. Da bi vsaka od bank v tej skupini dosegla to raven KU, bi ob nespremenjenih kapitalskih zahtevah skupaj potrebovale 78 mio EUR novega kapitala.

Izboljšanje dobičkonosnosti in sposobnost generiranja notranjega kapitala bo pripomoglo k dolgoročno stabilni kapitalski poziciji.

Pri vseh skupinah bank ostaja krčenje kapitalskih zahtev preko zmanjševanja kreditne aktivnosti oziroma nepriljubljenosti prevzemanja novih tveganj glavni vzvod za vzdrževanje oziroma rast kapitalske ustreznosti. Čeprav se makroekonomske razmere v Sloveniji izboljšujejo pa zniževanje posojil ostaja pomembna ovira pri generiranju notranjega kapitala bank. Vsaka zahteva po povečanju kapitalske ustreznosti v bankah se tako praviloma odrazi v krčenju kreditne aktivnosti in manj v neposrednem povečanju kapitala. Tako prilagajanje v nadaljevanju vodi v poslabšanje strukture kakovosti portfelja bank. Poleg tega slovenske banke ostajajo, predvsem zaradi šibke dobičkonosnosti, manj zanimive za tuje investitorje, kar je še dodaten povod za krčenje bilanc. Banke, še posebno tiste v domači lasti, ki imajo šibko kapitalsko zaledje svojih lastnikov, bi morale svoje bančne strategije in poslovne modele bolj usmeriti v konstantno izboljševanje dobičkonosnosti poslovanja, ki jim bo omogočilo notranje generiranje kapitala in s tem stabilno kapitalsko pozicijo.

Slika 7.2: Kapitalska ustreznost (levo) in kapitalska ustreznost navadnega lastniškega temeljnega kapitala (desno) po skupinah bank v odstotkih

Opomba: Podatki za bančni sistem v letu 2014 ne vključujejo dveh bank v postopku nadzorovane likvidacije. Podatki za skupino majhnih domačih bank ju ne vključujejo tudi v letu 2013.

Vir: Banka Slovenije

7.1.2 Struktura kapitala

Nova evropska uredba CRR uvaja pri izračunu in strukturi kapitala za kapitalno ustreznost največ sprememb, katerih namen je povečati obseg, kakovost in transparentnost kapitala. Vsaka od osnovnih kategorij kapitala (CET1, AT1 in T2)¹⁸ vsebuje pozitivne elemente v obliki kapitalskih instrumentov in drugih postavk ter negativne elemente v obliki na primer odbitnih postavk, ki so po novi metodologiji razširjene tako po številu novih kot po obsegu obstoječih odbitnih postavk.

Obseg regulatornega kapitala slovenskih bank je konec septembra 2014 znašal 3.679 mio EUR, kar je le 18 mio EUR več kot marca. Najkvalitetnejša in prevladujoča kategorija kapitala je CET1. Ta se je v obravnavanem obdobju povečal za 27 mio EUR, na 3.496 mio EUR in predstavlja 95% regulatornega kapitala.

V strukturi CET1 največji delež predstavljajo kapitalski instrumenti, ki ustrezajo vsem pogojem najbolj kakovostnega kapitala. Banke so v prvih devetih mesecih letos poslovale z dobičkom, kar se je odrazilo v povečanju deleža postavk, vezanih na poslovni rezultat bank.

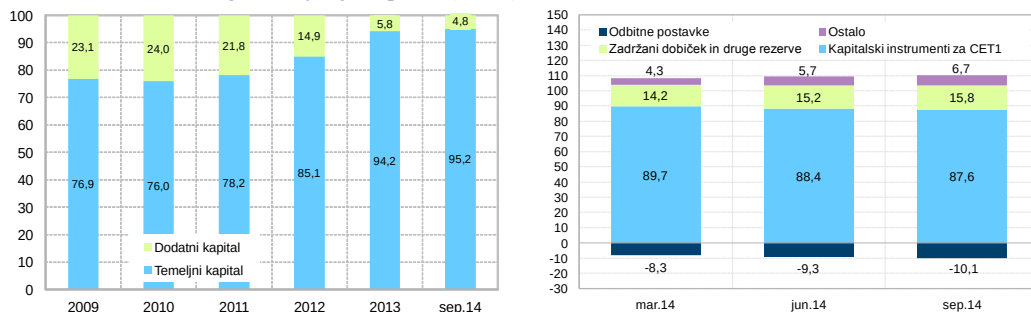
Skromno povečanje regulatornega kapitala.

Tabela 7.1: Postavke regulatornega kapitala in prirasti v mio EUR ter rasti v odstotkih, po stari in novi uredbi

	Stara uredba			Nova uredba CRR						
	Stanje v mio EUR			Stanje v mio EUR			Sep.14/Mar.14		Sep.14/Dec.13	
	2011	2012	2013	mar.14	jun.14	sep.14	Rast v %	Prirast v mio	Rast v %	Prirast v mio
Regulatorni kapital	4.361	4.196	3.657	3.661	3.664	3.679	0,5%	18	-0,6%	22
Temeljni kapital (T1)	3.606	3.604	3.462	3.475	3.481	3.502	0,8%	27	-1,1%	40
Navadni lastniški temeljni kapital (CET1)	3.352	3.524	3.452	3.469	3.475	3.496	0,8%	27	-1,3%	44
Dodatni temeljni kapital (AT1)	-	-	-	6	6	6	-1,6%	0	-	-
Dodatni kapital (T2)	1.130	645	219	186	183	177	-4,9%	-9	23,7%	-42
Kapitalske zahteve	3.004	2.827	2090	1.867	1.828	1.759	-5,8%	-108	18,8%	-331

Vir: Banka Slovenije

Slika 7.3: Struktura regulatornega kapitala (levo) in struktura navadnega lastniškega temeljnega kapitala (desno) za bančni sistem v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

7.1.3 Kapitalske zahteve

Krčenje kapitalskih zahtev se je v letu 2014 nadaljevalo, vendar bolj umirjeno kot v preteklem letu, ko se je začel izvajati proces sanacije bank. V prvih treh četrtletjih 2014 se je njihov obseg skrčil za 331 mio EUR, na 1.759 mio EUR. Poleg učinka izločitve dveh bank, ki sta v postopku likvidacije je na njihovo zmanjšanje vplivalo nadaljnje krčenje kreditne aktivnosti in regulatorne spremembe.¹⁹

Delež kapitalskih zahtev v bilančni vsoti se je znižal za 0,6 odstotnih točk, na 4,6%, zaradi relativno večjega zmanjšanja kapitalskih zahtev v primerjavi s krčenjem bilančne vsote. V veliki meri je to posledica povečevanja deleža naložb v vrednostne papirje in zmanjševanja deleža posojil v bilanci bank. Glavnino kapitalskih zahtev

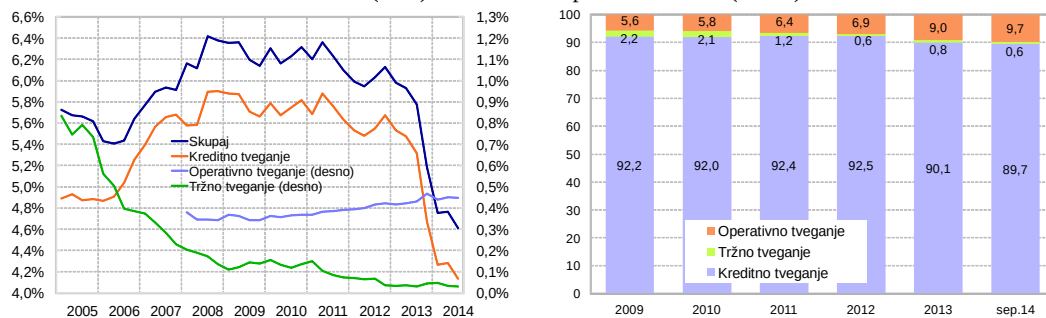
Krčenje kapitalskih zahtev se nadaljuje.

¹⁸ CET1=navaden lastniški temeljni kapital, AT1= dodatni temeljni kapital, T2 dodatni kapital.

¹⁹ Slednje niso bistveno spremenile strukture kapitalskih zahtev, zato zadnje razpoložljive podatke za september 2014 primerjamo s podatki za december 2013, pri čemer izpostavljamo pomembnejše regulatorne spremembe.

še naprej ohranjajo kapitalske zahteve za kreditno tveganje, 89,7%, medtem ko delež kapitalskih zahtev za tržno tveganje ostaja zanemarljiv. Kapitalske zahteve za operativno tveganje so se znižale za 9,6%, na 171 mio EUR.

Slika 7.4: Razmerje med kapitalskimi zahtevami in bilančno vsoto v odstotkih (levo) in struktura kapitalskih zahtev (desno) v odstotkih

Vir: Banka Slovenije

Izpostavljenosti do podjetij in bančništva na drobno ohranjata večinski delež v kapitalskih zahtevah.

Kapitalske zahteve za kreditno tveganje so se zmanjšale za 307 mio EUR, na 1.576 mio EUR. Krčenje kreditne aktivnosti se je najbolj odrazilo v zmanjšanju obsega kapitalskih zahtev za izpostavljenost do podjetij in bančništva na drobno. Skupaj so bile nižje za 261 mio EUR. Kljub temu v strukturi kapitalskih zahtev za kreditno tveganje kapitalske zahteve za izpostavljenost do podjetij in bančništva na drobno še vedno predstavljajo visokih 62%. Pri obeh omenjenih izpostavljenostih in izpostavljenostih zavarovanimi z nepremičninami so se kapitalske zahteve skrčile tudi zaradi regulatornih sprememb. Banke po novih zahtevah uredbe CRR pri omenjenih izpostavljenostih posebej opredelijo izpostavljenost do majhnih in srednjih podjetij, za katere lahko oblikujejo nižje kapitalske zahteve. Namen te novosti je spodbujanje kreditne aktivnosti do tega sektorja.

Povečanje neplačanih postavk zaradi poslabšanja kakovosti kreditnega portfelja in metodoloških sprememb.

V strukturi kapitalskih zahtev za kreditno tveganje se je močno, za 151 mio EUR, na 237 mio EUR, povečal obseg neplačanih izpostavljenosti, ter zmanjšal obseg postavk, povezanih z zelo visokim tveganjem, za 107 mio EUR, na 63 mio EUR. Poslabševanje kakovosti kreditnega portfelja v prvih devetih mesecih leta 2014 je prvi od razlogov za porast obsega neplačanih izpostavljenosti. Poleg tega sta razlog za omenjeni spremembi tudi spremenjene zahteve uredbe CRR glede na prejšnjo ureditev. Prva je prerazporeditev ekonomskih subjektov v stečaju iz skupine postavk, povezanih z zelo visokim tveganjem med neplačane izpostavljenosti. Druga novost je način opredelitve neplačanih izpostavljenosti, saj se te določajo na ravni vseh izpostavljenosti dolžnika in ne več glede na posamezno izpostavljenost (za bančništvo na drobno se lahko še vedno določajo na ravni posamezne izpostavljenosti).

Tabela 7.2: Struktura kapitalskih zahtev za kreditno tveganje v odstotkih

	Stara metodologija				Nova uredba CRR							
	2013				mar.14				sep.14			
	Velike domače banke	Majhne domače banke	Banke v večinski tuji lasti	Skupaj	Velike domače banke	Majhne domače banke	Banke v večinski tuji lasti	Skupaj	Velike domače banke	Majhne domače banke	Banke v večinski tuji lasti	Skupaj
Kapitalske zahteve za kreditno tveganje v mio EUR	1085	167	632	1883	965	91	619	1675	889	90	597	1576
Struktura kapitalskih zahtev za kreditno tveganje v odstotkih												
Širša država, mednarodne org.	0,7	1,6	1,0	0,9	0,7	1,4	2,2	1,3	1,1	2,5	2,1	1,5
Institucije	13,1	1,9	2,7	8,6	8,0	1,5	2,6	5,7	9,2	1,6	4,1	6,8
Podjetja	38,3	28,7	45,5	39,9	34,1	22,5	39,6	35,5	32,1	21,7	41,4	35,0
Bančništvo na drobno	21,5	23,9	33,8	25,7	22,5	35,2	32,2	26,7	23,3	35,2	30,6	26,8
Zavarovane z nepremičninam	2,6	8,3	4,9	3,9	2,7	10,3	6,5	4,5	3,1	10,9	6,8	4,9
Neplačane izpostavljenosti	4,4	7,6	4,1	4,6	12,0	11,9	8,5	10,7	17,9	17,7	10,3	15,0
Izpostavljenosti, povezane z zelo visokim tveganjem	9,6	21,9	4,0	9,0	11,9	10,9	4,7	9,2	6,1	1,7	1,2	4,0
Drugo	9,9	6,2	4,0	7,5	8,0	6,4	3,8	6,4	7,2	8,6	3,4	5,8
Izpostavljenosti, povezane z zelo visokim tveganjem in neplačane izpostavljenosti	13,9	29,5	8,1	13,6	23,9	22,7	13,2	19,9	24,0	19,4	11,5	19,0

Vir: Banka Slovenije

7.1.4 Primerjava kapitalske ustreznosti z EU – konsolidirani podatki

Kapitalska ustreznost slovenskega bančnega sistema na konsolidirani osnovi je konec septembra 2014 znašala 15,7%, kar je 2 odstotni točki več kot decembra lani, torej tik pred uvedbo nove evropske direktive CRR. Kljub povečanju ostaja vrednost KU slovenskih bank pod zadnjo razpoložljivo povprečno vrednostjo KU držav EU. Slednje pa ne velja pri T1 KU, ki so ga slovenske banke v devetih mesecih letos povečale na 15,0% in s tem presegle evropsko povprečje za 1,4 odstotne točke. To odraža dejstvo, da slovenske banke izpolnjujejo kapitalsko ustreznost z najkakovostnejšimi oblikami kapitala.

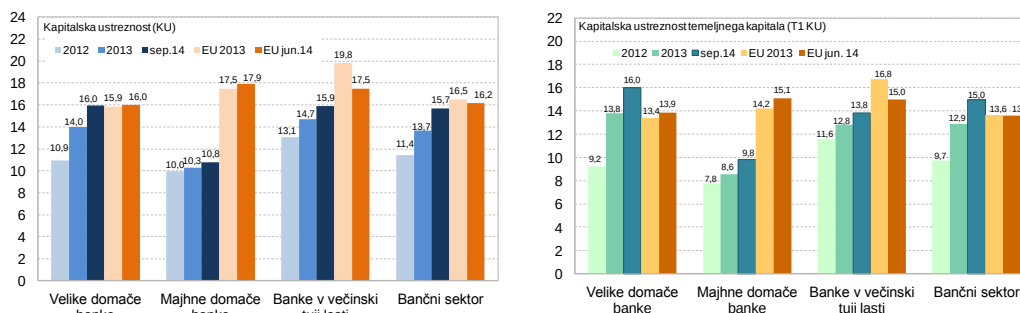
Kazalniki solventnosti so se izboljšali pri velikih domačih bankah in bankah v večinski tuji lasti, medtem ko kapitalsko najranljivejše, tako kot pri posamičnem izkazu, ostajajo majhne domače banke. V nasprotju z ostalima dvema skupinama bank, so se količniki kapitalske ustreznosti majhnih domačih bank v devetih mesecih letos zmanjšali. S tem se je še poglobil razkorak do količnikov solventnosti primerljive skupine bank v državah EU. Če bi vsaka od bank v skupini majhnih domačih bank želela doseči povprečno vrednost količnika KU primerljive skupine bank držav EU, bi morale ob nespremenjenih kapitalskih zahtevah povečati kapital v skupnem znesku 64 mio EUR.

Nekoliko manj za povprečjem primerljive skupine bank EU zaostajajo banke v večinski tuji lasti. Če bi vsaka od bank v tej skupini želela doseči primerljivo evropsko povprečje bi skupaj potrebovale 128 mio EUR svežega kapitala.

Slovenske banke izpolnjujejo kapitalsko ustreznost s kakovostnejšim kapitalom.

Zaostanek količnikov KU za povprečjem EU ostaja najvišji pri majhnih domačih bankah.

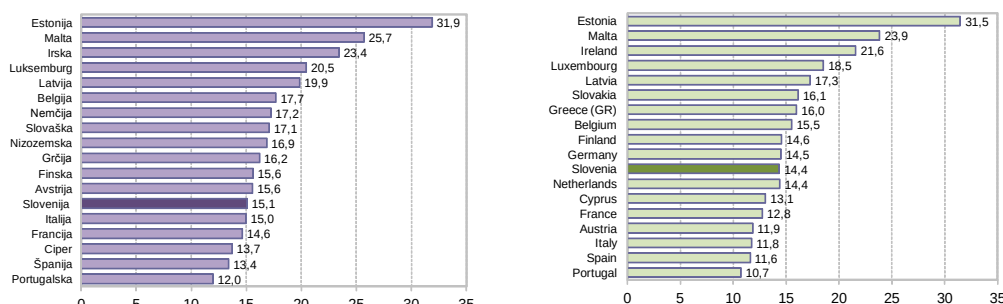
Slika 7.5: Kapitalska ustreznost (levo) in kapitalska ustreznost temeljnega kapitala (desno) v primerjavi z EU po skupinah bank, podatki na konsolidirani osnovi v odstotkih

Opomba: Podatki za skupino majhnih domačih bank od vključno leta 2013 ne vključujejo dveh bank v postopku nadzorovane likvidacije.

Vir: ECB (SDW), Banka Slovenije

Slika 7.6: Kapitalska ustreznost (levo) in kapitalska ustreznost temeljnega kapitala (desno) po državah EMU, podatki na konsolidirani osnovi za junij 2014 v odstotkih

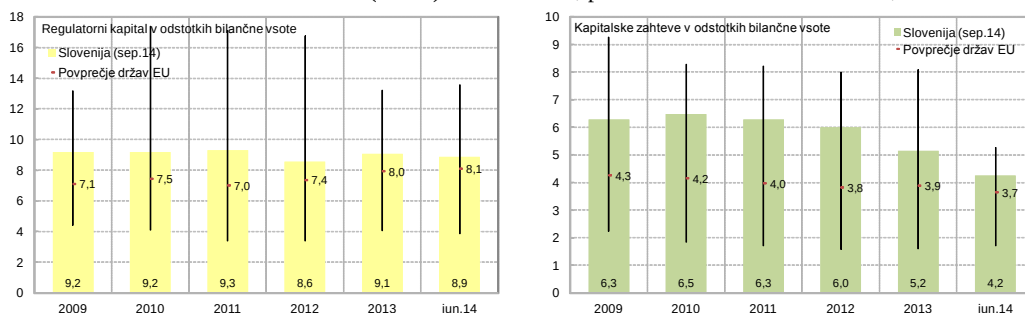
Vir: ECB (SDW), Banka Slovenije

Delež regulatornega kapitala v bilančni vsoti ostaja poleg kazalnikov kapitalske ustreznosti pomemben indikator solventnosti. Ta delež se je pri slovenskih bankah v prvih devetih mesecih letos zmanjšal na 8,9%, saj se je kapital relativno bolj skrčil kot bilančna vsota. Poleg tega, da imajo naše banke delež regulatornega kapitala v bilančni vsoti višji od povprečja držav EU, imajo na drugi strani s 4,2% še vedno višji delež kapitalskih zahtev v bilančni vsoti od EU povprečja, 3,7%. Vendar pa se

Delež regulatornega kapitala v bilančni vsoti nad povprečjem EU.

kapitalske zahteve v bilančni vsoti znižujejo zadnji dve leti in pol zaradi nenaklonjenosti bank k prevzemanju tveganj.

Slika 7.7: Porazdelitev razmerja med regulatornim kapitalom in bilančno vsoto (levo) ter razmerja med kapitalskimi zahtevami in bilančno vsoto (desno) za države EU, podatki na konsolidirani osnovi, v odstotkih

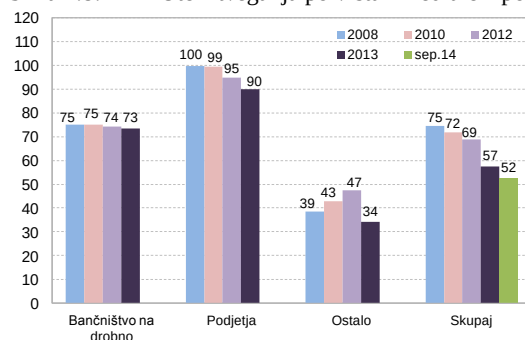

Vir: ECB (SDW), Banka Slovenije

Delež regulatornega kapitala v bilančni vsoti nad povprečjem EU.

Čeprav so se kapitalske zahteve slovenskih bank, zaradi že omenjenih dejavnikov znižale v prvih devetih mesecih 2014, pa v primerjavi z drugimi evropskimi državami ostajajo relativno visoke. Razlog je v tem, da banke največjo izpostavljenost ohranjajo do podjetij in bančništva na drobno, pri katerih uteži, kljub znižanju v zadnjih letih, ostajajo relativno visoke. S 4,9% ostaja nizek delež izpostavljenosti na primer zavarovanimi z nepremičninami, pri katerih bi banke lahko uporabile nižje uteži in zmanjšale kapitalske zahteve. Poleg tega slovenske banke omejuje tudi uporaba standardiziranega pristopa. Krčenje kreditne aktivnosti ne bi smel ostati vzvod zmanjševanja kapitalskih zahtev oziroma način vzdrževanja ustreznih kapitalskih količnikov. Boljša optimizacija porabe kapitala in ponovna vzpostavitev notranjega generiranja kapitala je pogoj za dolgoročno stabilno pozicijo solventnosti slovenskih bank.

Slika 7.8: Uteži tveganja po vrstah kreditne izpostavljenosti v odstotkih

Opomba: Utež tveganja je izračunana kot razmerje med tvegano prilagojeno aktivo za kreditno tveganje in celotno kreditno izpostavljenostjo po posamezni vrsti kreditne izpostavljenosti, izraženo v odstotkih. Za september 2014 je utež izračunana kot razmerje med skupno tvegano prilagojeno aktivo in celotno izpostavljenostjo bančnega sistema, izražena v odstotkih.

Vir: Banka Slovenije

8 UKREPI MAKROBONITETNEGA NADZORA

Banka Slovenije s sprejetjem Smernic makrobonitetne politike vzpostavlja operativni okvir makrobonitetne politike in makrobonitetnega nadzora nad bančnim sistemom. V smernicah je opredeljen končni cilj in vmesni cilji makrobonitetne politike, instrumenti za katere bo imela Banka Slovenije pravno podlago, da jih lahko uporabi ter načela, ki jim bo Banka Slovenije sledila v okviru odločitvenega procesa. Smernice vzpostavljajo povezavo

1. med indikatorji in drugimi orodji za identifikacijo sistemskih tveganj ter vmesnimi cilji ter
2. med vmesnimi cilji in instrumenti makrobonitetne politike, ki omogočajo doseganje vmesnih ciljev.

Končni cilj makrobonitetne politike je prispevati k zaščiti stabilnosti celotnega finančnega sistema, kar vključuje povečanje odpornosti finančnega sistema ter preprečevanje in zmanjševanje kopičenja sistemskih tveganj, s čimer se zagotavlja vzdržen in trajnostni prispevek finančnega sektorja h gospodarski rasti.

Vmesni cilji makrobonitetne politike Banke Slovenije na področju makrobonitetnega nadzora bančnega sistema so:

- 1) blažitev in preprečitev čezmerne rasti kreditiranja in čezmernega finančnega vzvoda;
- 2) blažitev in preprečitev čezmernega neskladja v ročnostni strukturi ter nelikvidnosti;
- 3) omejitev koncentracije neposredne in posredne izpostavljenosti;
- 4) omejitev sistemskega vpliva izkrivljajočih spodbud, da bi se zmanjšal moralni hazard;
- 5) krepitev odpornosti finančnih infrastruktur.

Makrobonitetna instrumenta, ki jih Banka Slovenije že uporablja sta GLTDF in omejevanje depozitnih obrestnih mer.

8.1 GLTDF

GLTDF je razmerje med letno spremembo stanja bruto posojil nebančnemu sektorju (pred oslabitvami) in letno spremembo vlog nebančnega sektorja. Instrument daje banki izbiro, da bodisi izpolnjuje zahteve za GLTDF, ki navzdol omejujejo dinamiko zniževanja razmerja med posojili in vlogami nebančnega sektorja, bodisi povečuje likvidnostne blažilnike. Instrument tako prispeva k doseganju vmesnega cilja blažitve in preprečitve čezmernega neskladja v ročnostni strukturi ter nelikvidnosti.

8.1.1 Struktura instrumenta

Minimalne zahteve za GLTDF:

- da banka s pozitivnim letnim prirastom vlog nebančnega sektorja, dosega $GLTDF \geq 0\%$, to je ne krči kreditiranja,
- v drugem letu veljavnosti instrumenta se zahteva zaostri na $GLTDF \geq 40\%$.

Korektivni ukrepi:

- 1. korektivni ukrep: zahteva na četrtni ravni, da banka s pozitivnim četrtnim prirastom vlog dosega četrtni $GLTDF_q \geq 40\%$ in v drugem letu $GLTDF_q \geq 60\%$.
- Če banka ne izpolni niti minimalnih zahtev za GLTDF niti zahtev za $GLTDF_q$ se ji vsako naslednje četrtnje zaostrijo zahteve glede količnikov likvidnosti in mora dosegati:
 - o 2. korektivni ukrep: količnik likvidnosti prvega razreda brez zastavljenega dela sklada finančnega premoženja pri Banki Slovenije (v nadaljevanju "KL1 brez pBSp") v višini vsaj 1,
 - o 3. korektivni ukrep: količnik likvidnosti drugega razreda z upoštevanjem zastavljenega dela sklada (v nadaljevanju "KL2 s pBSp") v višini vsaj 1,
 - o 4. korektivni ukrep: količnik likvidnosti drugega razreda (v nadaljevanju KL2) v višini vsaj 1.

Vsi korektivni ukrepi prenehajo veljati, če začne banka izpolnjevati minimalne zahteve za GLTDF.

Zahteve Sklepa so morale banke prvič izpolnjevati konec junija 2014.

Konec junija 2014 minimalnih zahtev ni izpolnilo šest, konec septembra pet bank. Prvi korektivni ukrep, to je ostrejša zahteve za GLTDFq na četrtletni ravni, je moralo v tretjem četrtletju izpolnjevati pet bank. Izpolnili sta ga dve banki, medtem ko morajo tri banke od konca novembra 2014 dalje izpolnjevati drugi korektivni ukrep, to je količnik likvidnosti prvega razreda brez zastavljenega dela sklada finančnega premoženja. Vse tri banke so omenjeni količnik izpolnjevale že po stanju konec septembra.

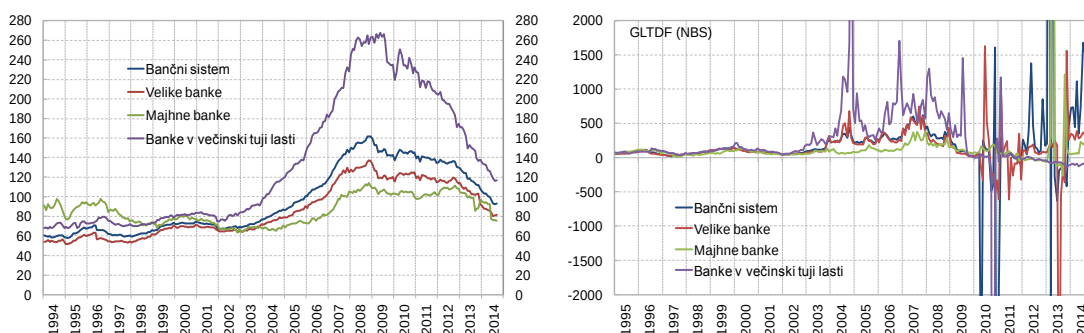
8.1.2 Pregled učinkov instrumenta

V nadaljevanju je prikazano gibanje GLTDF in drugih spremenljivk, na katere instrument na podlagi predvidenega transmisijskega mehanizma lahko vpliva. Vendar odzive in učinke prikazanih spremenljivk ni moč pripisati zgolj uvedbi GLTDF, saj so učinki tudi posledica drugih dejavnikov: nestandardnih ukrepov ECB (TLTRO), sanacije bank in gospodarskega okrevanja.

LTD in GLTDF

V primerjavi z istim obdobjem lani se je zniževanje razmerja med neto krediti po oslabitvah in vlogami nebančnega sektorja (v nadaljevanju LTD) upočasnilo. Bolj stabilno je tudi gibanje GLTDF pri velikih bankah in bankah v večinski tuji lasti.

Slika 8.1: Gibanje LTD (levo) in GLTDF (desno) za bančni sistem in skupine bank, v odstotkih

Opomba: GLTDF je izračunan na ravni posameznih skupin bank brez upoštevanih izvetij.
Vir: Banka Slovenije

Konec septembra 2014 je znašal LTD bančnega sistema 93%, za 15 odstotnih točk manj kot decembra 2013. Znižanje LTD bančnega sistema je znašalo v prvih devetih mesecih leta 2014 91% znižanja v enakem obdobju predhodnega leta, pri bankah v večinski tuji lasti 78%.

Tabela 8.1: Primerjava znižanja LTD v letošnjem letu z enakim obdobjem lani, v odstotnih točkah

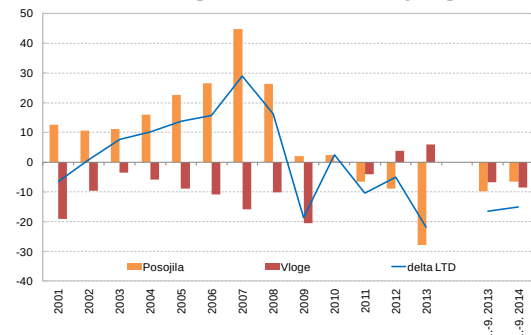
	Bančni sistem	Velike banke	Majhne banke	Banke v večinski tuji lasti
LTD v odstotkih				
sep.14	92,9	81,5	75,2	116,7
dec.13	107,9	92,4	97,0	137,9
Sprememba LTD v odstotnih točkah				
v devetih mesecih sep.14-dec.13	-15,0	-10,9	-21,8	-21,2
sep.13-dec.12	-16,6	-12,0	-22,2	-27,3
delež v lanskoletnem zmanjšanju	90,8%	91,0%	98,3%	77,6%
v treh mesecih sep.14-jun.14	-4,0	-3,1	-2,0	-6,6
sep.13-jun.13	-5,9	-4,5	-15,3	-5,5
delež v lanskoletnem zmanjšanju	67,1%	68,9%	12,8%	119,3%

Vir: Banka Slovenije

Prispevek kreditov in vlog nebančnega sektorja

Kljub še vedno hitremu zniževanju LTD se pozitiven razvoj dogodkov v letošnjem letu kaže v prispevku posameznih komponent k znižanju LTD. Tako zniževanje LTD letos v primerjavi z istim obdobjem lani bolj temelji na povečevanju vlog in manj na krčenju kreditiranja.

Slika 8.2: Prispevek kreditov in vlog k spremembi LTD, v odstotnih točkah

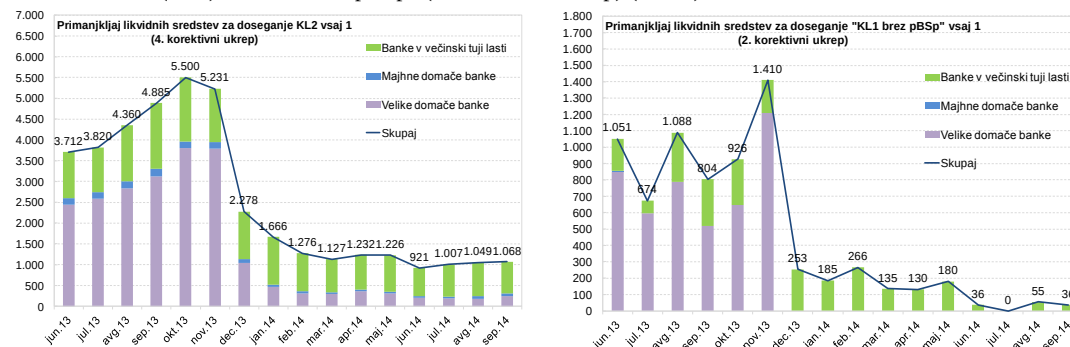

Vir: Banka Slovenije

Likvidnostni količniki

Banke so v prvih mesecih letošnjega leta zniževale primanjkljaj likvidnih naložb za doseganje KL2 (4. korektivni ukrep), v zadnjih mesecih pa primanjkljaj likvidnih naložb za doseganje "KL1 brez pBSp" (2. korektivni ukrep).

Slika 8.3: Primanjkljaji likvidnih naložb za doseganje KL2 (4. korektivni ukrep) (levo) in "KL1 brez pBSp" (2. korektivni ukrep) (desno), v mio EUR

Vir: Banka Slovenije

8.2 Omejevanje depozitnih obrestnih mer

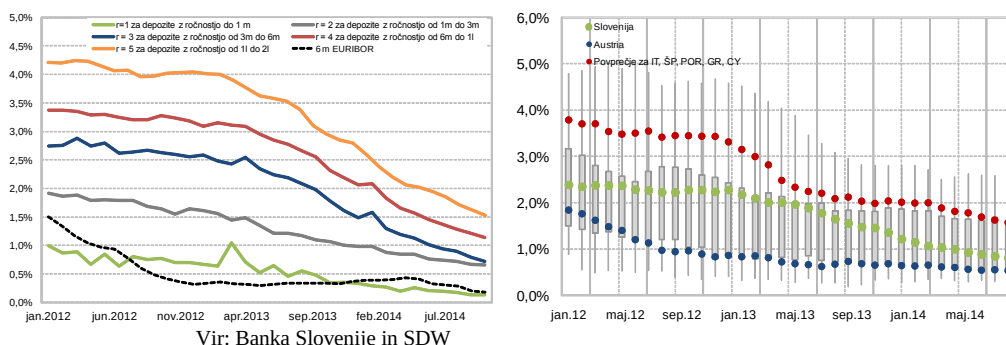
Uvod Banka Slovenije je v marcu 2012 uvedla instrument omejevanja depozitnih obrestnih mer. Ukrep je del ICAAP – SREP procesa in opredeljuje pribitek h kapitalnim zahtevam za nove vloge zasebnega nebančnega sektorja, kjer realizirana depozitna obrestna mera presega z instrumentom določeno zgornjo mejo. Instrument je Banka Slovenije uvedla z namenom zmanjševanja dohodkovnega tveganja ob čezmernem zviševanju obrestnih mer za vloge nebančnega sektorja. Instrument spada v okvir vmesnega cilja omejevanja sistemskega vpliva izkrivljajočih spodbud in zmanjšanja moralnega hazarda.

Razlog za uvedbo instrumenta je bila tekmovalnost med bankami za vloge nebančnega sektorja z dvigovanjem depozitnih obrestnih mer v letih 2011 in 2012. Tekmovalnost med bankami je bila posledica oteženega dostopa do finančnih trgov bank v večinski domači lasti in potreba po znižanju razmerja med posojili in vlogami bank v večinski tuji lasti. Nominalna vrednost vlog zasebnega nebančnega sektorja se je v obdobju od decembra 2010 do decembra 2013 ohranjala na ravni 21 mrd EUR in se ni pomembno spreminjala. Zviševanje depozitnih obrestnih mer zato ni pozitivno vplivalo na povečevanje obsega vlog, ampak je v največji meri vplivalo le na prehajanje vlog med bankami in zviševanje stroškov financiranja bank.

Cilj instrumenta je bil omejiti čezmerno zviševanje pasivnih obrestnih mer za vloge zasebnega nebančnega sektorja. Vendar instrument bankam ne preprečuje zvišanja obrestnih mer prek zgornjih mej, le da v tem primeru povečuje kapitalske zahteve za dohodkovno tveganje po ICAAP – SREP procesu.

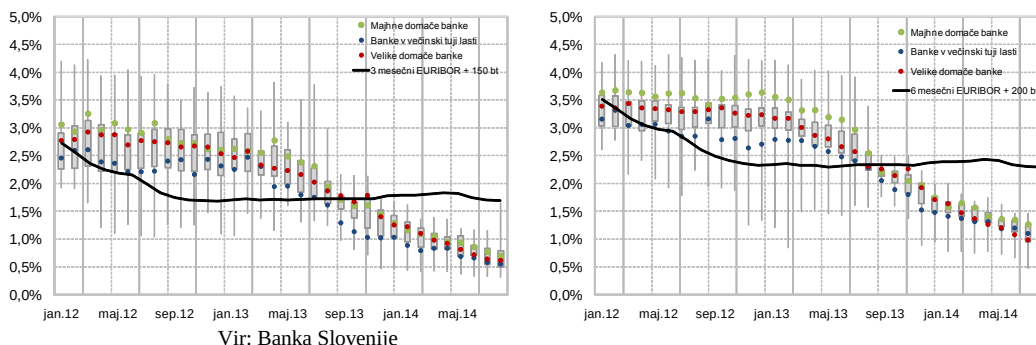
Metodologija izračuna pribitka h kapitalskim potrebam je bila sprejeta na 458. seji Svet Banke Slovenije, 28.2.2012. Pribitek h kapitalskim potrebam za tveganje dobičkonosnosti iz pasivnih obrestnih mer se upošteva v okviru ocenjevanja ustreznega notranjega kapitala bank (procesu ICAAP-SREP), od marca 2012 naprej. Za podroben opis metodologije glej Poročilo o finančni stabilnosti, maj 2014 (str. 38).

Slika 8.4: Povprečna obrestna mera za depozite pri slovenskih bankah in hranilnicah brez podružnic, po petih razredih ročnosti²⁰ (levo), in razpršenost obrestnih mer za depozite gospodinjstev in neprofitnim izvajalcem storitev gospodinjstvom z zapadlostjo do 1 leta v evroobmočju²¹ (desno), v %, za obdobje: januar 2012 – oktober 2014

Učinki instrumenta. Obrestne mere za vloge vseh razredov ročnosti, ki so predmet instrumenta, so se v letu 2013 začele zniževati. Trend zniževanja obrestnih mer se je nadaljeval tudi v letu 2014. Od januarja 2013 do oktobra 2014 se je obrestna mera za vloge, ki so predmet instrumenta, v povprečju znižala za 1,7 odstotne točke. Obrestno mero so v povprečju znižale vse banke razen ene. Od druge polovice leta 2013 je opazno tudi zniževanje razpršenosti obrestnih mer za vloge v vseh razredih ročnosti, kar nakazuje na zniževanje tekmovalnosti bank v določanju višine pasivnih obrestnih mer. Poleg tega velja, da razmerje med višino obrestnih mer za vloge poslovnih bank in z instrumentom določeno zgornjo mejo trenutno ne omejuje bank pri prilagajanju obrestnih mer za vloge.

Slika 8.5: Razpršenost obrestnih mer za depozite z ročnostjo od 3 do 6 mesecev (levo) in od 6 mesecev do 1 leta (desno) pri slovenskih bankah brez podružnic) in zgornja meja za razreda ročnosti (povprečje dnevnih EURIBOR plus pribitek), v %, za obdobje januar 2012 – oktober 2014

²⁰ r = 1 za depozite z ročnostjo do 1 meseca; r = 2 za depozite z ročnostjo od 1 meseca do 3 mesecev; r = 3 za depozite z ročnostjo od 3 mesecev do 6 mesecev; r = 4 za depozite z ročnostjo od 6 mesecev do 1 let; r = 5 za depozite z ročnostjo od 1 leta do 2 let.

²¹ Avstrija, Belgija, Ciper, Nemčija, Estonija, Španija, Finska, Francija, Grčija, Italija, Luksemburg, Latvija, Malta, Nizozemska, Portugalska, Slovenija in Slovaška.

Primerjava povprečnih slovenskih pasivnih obrestnih mer s povprečnimi pasivnimi obrestnimi merami držav evroobmočja pokaže, (1.) da so povprečne slovenske obrestne mere za depozite gospodinjstvom v primerjavi z drugimi državami močno upadle. Septembra 2014 je bila povprečna obrestna mera za depozite gospodinjstvom z ročnostjo do 1 leta samo še 0,3 odstotne točke nad povprečno obrestno mero za depozite v Avstriji. Pred enim letom je ta razlika znašala 1 odstotno točko. Za depozite z ročnostjo 1 do 2 leti je ta razlika upadla iz 2,2 odstotne točke septembra 2013 na 1 odstotno točko septembra 2014. (2.) Kljub temu, da povprečne obrestne mere za depozite podjetjem z ročnostjo od 1 do 2 leti padajo, so še vedno med najvišjimi v evroobmočju.

Na podlagi navedenega lahko zaključimo, da je instrument pripomogel k znižanju depozitnih obrestnih mer, čeprav ocenjujemo, da so ključno vlogo pri znižanju depozitnih obrestnih mer imeli ukrepi za stabilizacijo in sanacijo bank.

PRILOGE

1	FINANCIRANJE IN ZADOLŽENOST PODJETIJ	50
2	POSLOVANJE LIZING DRUŽB	58

1 FINANCIRANJE IN ZADOLŽENOST PODJETIJ

Povzetek

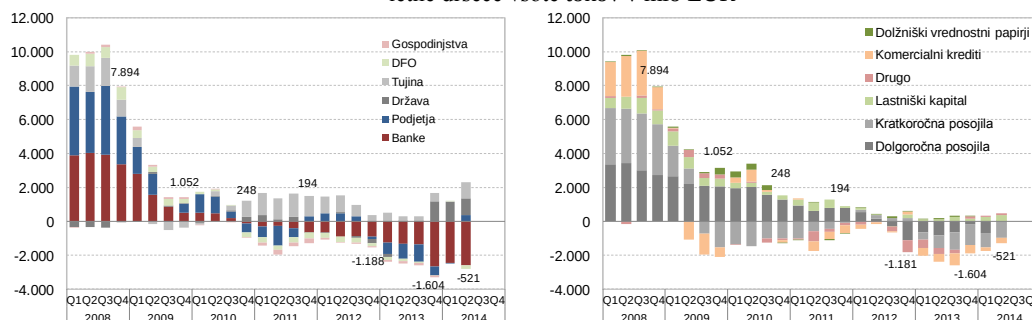
Krčenje financiranja podjetij pri domačih bankah se je v letu 2014 nadaljevalo. Posojila iz tujine predstavljajo vse večji delež v strukturi posojilnega financiranja podjetij. Prisotna je visoka koncentracija presežne zadolženosti podjetij, skoraj polovica presežnega dolga v letu 2013 je pripadla 100 podjetjem z najvišjim presežnim dolgom. Nadpovprečna višina finančnega vzvoda pa je značilna zlasti za določen tip podjetij. Finančni vzvod je s 131% v letu 2013 visok predvsem zaradi podjetij brez kapitala in mladih podjetij. Finančni vzvod podjetij, ki so v času krize obstala je znašal 98%.

Tokovi financiranja podjetij

Krčenje financiranja pri domačih bankah se je v letu 2014 nadaljevalo.

Krčenje financiranja pri domačih bankah se je v letu 2014 nadaljevalo. Letni tok financiranja podjetij je bil še vedno negativen in je v drugem četrtletju 2014 znašal -521 mio EUR. Okrepili so se drugi viri financiranja; financiranje podjetij iz tujine, za 953 mio EUR in medpodjetniško financiranje v Sloveniji, za 353 mio EUR. Pri tem so podjetja zmanjšala financiranje pri dobaviteljih in kupcih s komercialnimi krediti ter predujmi, za 321 mio EUR. Pritok lastniškega kapitala v podjetja se je okrepil za 359 mio EUR.

Slika 1.1: Zadolževanje podjetij po sektorjih (levo) in instrumentih (desno), letne drseče vsote tokov v mio EUR

Opomba: Zneski v letu 2014 zaradi prikaza v letnih drsečih vsotah vključujejo tudi prenos slabih terjatev ob koncu lanskega leta (zaradi prenosa na DUTB se je dolg podjetij pri domačih bankah dodatno znižal, povečala pa so se posojila v sektorju država).

Vir: Banka Slovenije

Tabela 1.1: Tokovi financiranja podjetij, skupaj ter s posojili in komercialnimi krediti, v mio EUR

	Tokovi			Stanja			St. rasti
	2012	2013	Q22014	2012	2013	Q22014	Q22014
	(v mio EUR)						(v %)
Skupaj	-1.188	-1.604	272	86.064	82.384	83.262	
- st. rasti (v %)	-711,1	35,1	-133,5	-1,6	-4,3	-4,3	-2,1
Posojila	-944	-1.392	-132	33.010	29.281	29.318	-9,2
- med podjetji	-137	-241	250	4.261	3.963	4.233	11,4
- od bank	-846	-2.606	-488	19.090	14.329	13.575	-26,6
- od nedenarnih finančnih institucij	-163	-9	-10	2.251	2.172	2.026	-11,3
- iz tujine	167	555	109	6.503	7.021	7.704	13,3
- v tem: od podjetij iz tujine	296	-19	306	1.469	1.498	2.282	50,8
- od tujih bank ¹	-152	50	-120	3.064	3.056	3.177	12,8
- od medn. fin. institucij	27	505	-75	1.916	2.426	2.351	-3,0
Komercialni krediti	155	-510	-190	11.842	11.243	11.094	-2,8
- med podjetji	-29	-410	-156	6.420	6.072	5.931	-4,2
- iz tujine	276	-94	-100	4.524	4.298	4.224	-2,0

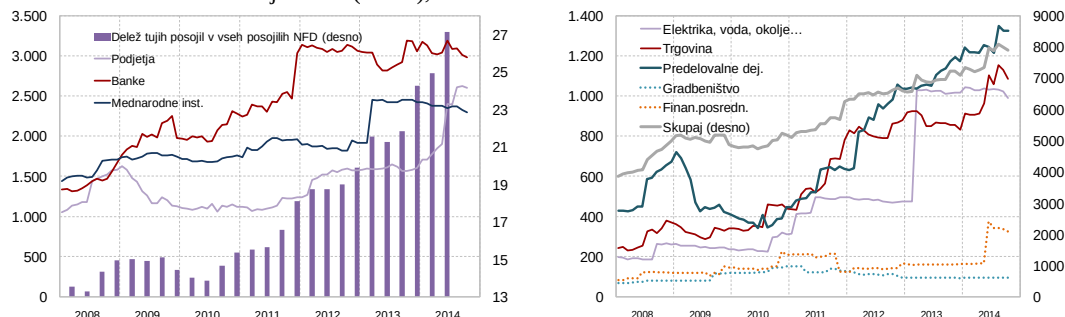
Opomba: ¹ Zneski v letu 2013 vključujejo dve večji transakciji z mednarodnimi finančnimi institucijama. Zneski v drugem četrtletju 2014 vključujejo dve večji transakciji s podjetjem v tujini.

Vir: Banka Slovenije

Posojila iz tujine predstavljajo vse večji delež v strukturi posojilnega financiranja podjetij. V drugem četrtletju 2014 so posojila podjetjem, najeta v tujini, dosegla 27% v strukturi vseh posojil podjetjem, za 6 odstotnih točk več, kot pred enim letom. Podjetja iz predelovalnih dejavnosti povečujejo posojilno financiranje v tujini že četrto leto, s 17-odstotno medletno rastjo v prvih treh četrtletjih leta 2014.

Posojila podjetjem, najeta v tujini, še vedno naraščajo, v letu 2014 predvsem pri podjetjih v tujini.

Slika 1.2: Stanja posojil podjetjem iz tujine po sektorju tujega upnika (levo) in za izbrane dejavnosti (desno), v mio EUR

Opomba: Zneski v letu 2011 vključujejo večjo transakcijo med tujim lastnikom in ustanovljenimi podjetji v Sloveniji za upravljanje nepremičnin. Zneski v letu 2013 vključujejo dve večji transakciji z mednarodnimi finančnimi institucijama. Zneski v drugem četrtletju 2014 vključujejo dve večji transakciji s podjetjema v tujini.

Vir: Banka Slovenije

Predvsem se je povečalo zadolževanje izvoznikov²² v tujini. Delež posojil izvoznikov, najetih v tujini, v vseh posojilih, najetih v tujini, se je povečalo s 24% v letu 2008 na 52% v letu 2013. Pri tem se je za četrtno povečal predvsem delež izvoznikov v stanju posojil, najetih pri podjetjih v tujini, na 69% ter v stanju najetih posojil pri bankah v tujini za 12 odstotnih točk, na 37. V tem obdobju je narasel tudi delež izvoznikov v vseh podjetjih, s 44% v letu 2008 na 50% v letu 2013. Podjetja se namreč v zadnjih letih v večji meri vključujejo v zunanjo trgovino, hkrati pa je veliko podjetij, ki se v letu 2008 z izvozno dejavnostjo niso ukvarjala, v tem obdobju s poslovanjem prenehalo.

²² Izvozniki so opredeljeni kot podjetja, ki so po podatkih AJPEŠ-a v letu 2008 ali 2013 ustvarila vsaj 25% prihodkov od poslovanja na tujih trgih.

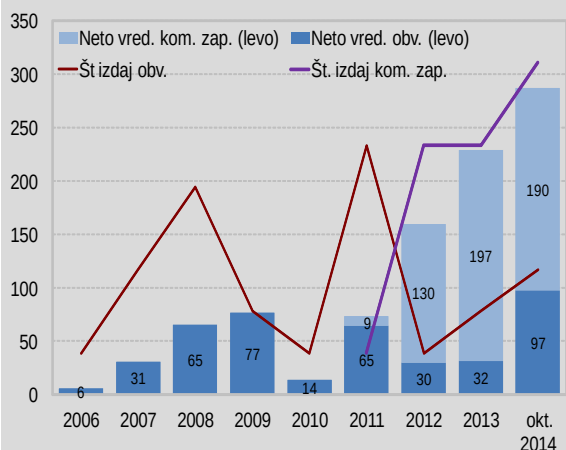
Okvir 1.1: Zadolževanje podjetij na kapitalskem trgu

Slovenski finančni trg je zaradi velike zgodovinske odvisnosti podjetij od financiranja preko bančnih posojil slabo razvit. Podjetja so šele po letu 2011 začela intenzivneje izdajati komercialne zapise, kot posledica oteženega dostopa do tradicionalnih virov financiranja v obliki bančnih posojil. Izdaja podjetniških obveznic je v tem obdobju stagnirala. Šele v letu 2014 se je zanimanje za nove izdaje obveznic na domačem in na tujem trgu okrepilo.

Po zaslugi spodbujevalno naravnane monetarne politike, ki jo je ECB sprejela junija 2014, zahtevana donosnost na državne obveznice članic EMU upada. Upadla je tudi zahtevana donosnost na podjetniške obveznice, kar dodatno stimulira domača podjetja k iskanju alternativnih virov financiranja.

V letu 2014 podjetja nadaljujejo z izdajanjem komercialnih zapisov, s čimer razpršujejo kratkoročne dolžniške vire financiranja in uravnavajo nihanja v ustvarjanju prostega denarnega toka. Podjetja se z izdajo komercialnih zapisov neposredno zadolžujejo na kratkoročnem denarnem trgu. V prvih desetih mesecih je bilo izdanih 8 tovrstnih instrumentov v skupni vrednosti 190 mio EUR. Tri družbe so obnovile izdajo iz leta 2013. Skupna vrednost obnove kratkoročnih zadolžitev je znašala 120 mio EUR. Za izdajo so se odločila tudi štiri podjetja, ki ne kotirajo na borzi. V 2013 letu je bilo le eno tako podjetje, kar kaže na to, da postajajo komercialni zapisi vse bolj prepoznavni vir kratkoročnega financiranja.

Slika 1.2: Izdaje podjetniških¹ obveznic in komercialnih zapisov v neto vrednosti v mio EUR in v številu izdaj

Vir: KDD, lastni izračuni BS

Tabela 1.3: Pregled števila novoizdanih obveznic rezidentov doma in v tujini ter nominalna skupna vrednost v mio EUR

		Izdane doma						Vrednost v mio EUR	
		Bančne	Finančne	Državne	Nefin. družb	Skupaj	Od tega nefin. družb		
9	2008	5	1	1	5	1.728		50	
8	2009	5	4	3	2	4.222		77	
7	2010	5	2	2	1	2.688		14	
6	2011	2	2	3	6	3.121		65	
5	2012	5	1	0	1	110		30	
4	2013	1	2	0	2	1.045		32	
3	okt. 2014	0	2	2	3	2.951		97	
Izdane v tujini									
2	2008	0	0	0	0	0		0	
1	2009	2	0	0	1	2.300		300	
0	2010	4	0	0	0	1.350		0	
0	2011	2	0	0	0	500		0	
0	2012	1	0	1	0	1.925		0	
0	2013	1	0	3	0	4.295		0	
0	okt. 2014	1	0	5	1	6.114		265	

Vir: MF, KDD, BS

Pozitiven odziv so zabeležila tudi tista podjetja, ki so izdajala obveznice. Na domačem trgu so jih v prvih desetih mesecih leta 2014 izdale tri družbe, pri čemer je izdaja največjega izdajatelja predstavljala 75% celotne izdaje. Prvič po štirih letih se je uspelo na tujih trgih zadolžiti nefinančni družbi z izdajo 5-letne obveznice, po kuponski letni fiksni obrestni meri 3,25%. Na domačem trgu je bila izdana podjetniška obveznica z enako ročnostjo po kuponski letni fiksni obrestni meri 3,85%.

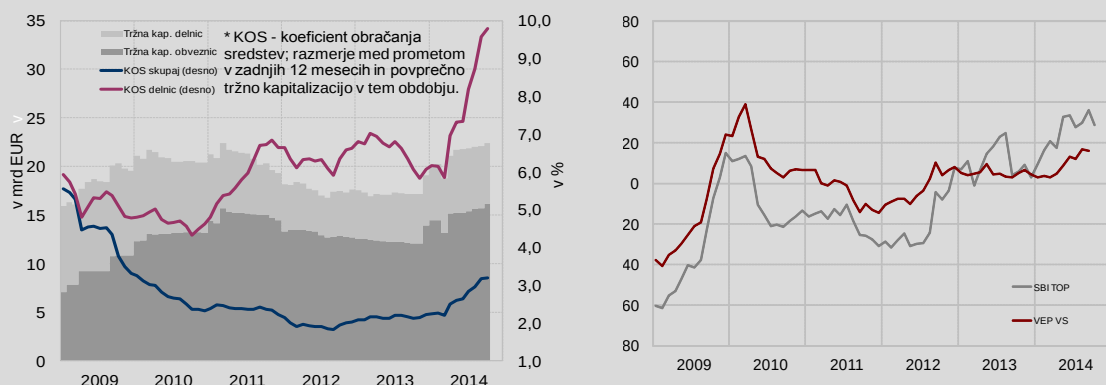
Gibanja na domačem kapitalskem trgu

Po potrditvi nove vlade in nadaljevanju privatizacijskega procesa so se razmere na domačem trgu stabilizirale, kar je pozitivno vplivalo na domače borzno dogajanje. Uspešno zaključen prodajni postopek za tri od petnajstih podjetij, ki jih prodaja SDH, je še dodatno prispeval k povečanemu optimizmu na borzi.

Borzni indeks SBITOP je konec oktobra zaključil pri vrednosti 811,1 točke, na medletni ravni pa je pridobil 29%. Koeficient obračanja sredstev (KOS) je v prvih desetih mesecih strmo naraščal. Tako so se v zadnjih šestih mesecih med podjetja z najvišjim prometom uvrstila Helios, Mercator, Letrika, Cinkarna Celje in Aerodrom Ljubljana kot posledica uspešnega izvajanja privatizacijskega procesa in vračanja zaupanja vlagateljev v domačo borzo. Promet na borzi dvigujejo predvsem podjetja, ki so predmet prevzema.

Kot se je pokazalo v letošnjem letu, privatizacijski proces vsaj s kratkoročnega vidika pozitivno vpliva na borzno dogajanje. Dolgoročno pa to pomeni umik prevzetih podjetij iz borze (primer Helios). Če se na borzo ne bodo uvrstila nova podjetja, bo to vplivalo na drastičen upad števila izdajateljev, zmanjšanje likvidnosti in upadu števila domačih in tujih vlagateljev.

Slika 1.3: Tržna kapitalizacija na Ljubljanski borzi v mrd EUR in letni koeficient obračanja sredstev (levo) in letna rast domačih borznih indeksov v odstotkih (desno)

Vir: LJSE, Bloomberg

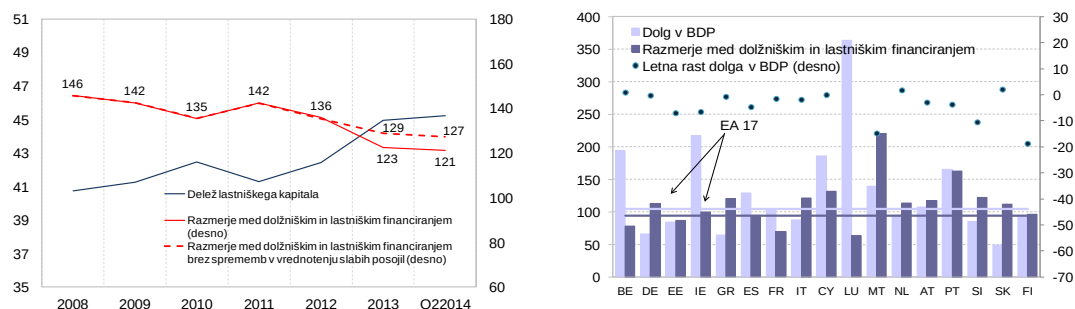
Zadolženost podjetij in presežni dolg

Razmerje med dolžniškim in lastniškim financiranjem se je v letu 2013 znižalo s 136% na 123%, v zadnjem četrtletju 2013 za 8 odstotnih točk, predvsem zaradi vrednotenja slabih posojil pri prenosu na DUTB²³. Če bi podjetja ob koncu leta 2013 v statistiki finančnih računov izkazovala 3,3 mrd EUR slabih posojil v celoti, bi finančni vzvod znašal 129%. V drugem četrtletju leta 2014 se je razmerje dodatno znižalo, na 127%.

V letu 2013 je bilo znižanje dolga v BDP slovenskih podjetij eno izmed največjih v EU. Dolg v BDP se je znižal s 96% v letu 2012 na 85% v letu 2013, a predvsem zaradi vrednotenja slabih posojil pri prenosu na DUTB. Dolg v BDP slovenskih podjetij je bil v letu 2013 pod povprečjem evroobmočja. To dejstvo potrjuje, da sama raven zadolženosti slovenskega gospodarstva ni problematična, problem je v strukturi financiranja. Razmerje med dolžniškim in lastniškim financiranjem, ki kaže strukturo virov podjetij, je manj ugodno. Večji problem je pomanjkanje kapitala ter nezadostno generiranje kapitala iz poslovanja v času krize. Na kazalnik močno vplivajo tudi spremembe v vrednotenju kapitala in povzročajo večja nihanja v gibanju kazalnika v času.

Dolg v BDP slovenskih podjetij je pod povprečjem evroobmočja, manj ugodno pa je razmerje med dolžniškim in lastniškim financiranjem, kar kaže na pomanjkanje kapitala ter nezmožnost generiranja kapitala v času krize.

Slika 1.3: Razmerje med dolžniškim in lastniškim in financiranjem podjetij (levo) in primerjava zadolženosti podjetij z evroobmočjem v letu 2013 (desno)

Vir: Banka Slovenije, Eurostat, ECB, preračuni BS

Evropska komisija ocenjuje, da se v Sloveniji potrebe po nadaljnji razdolžitvi (opredeljeni kot znižanje dolga v BDP posameznih sektorjev) gibljejo med 10% in

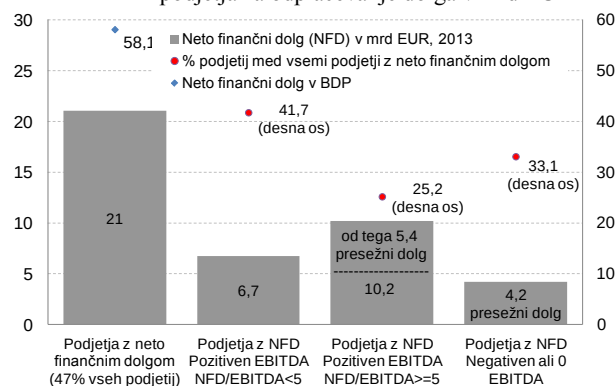
²³ V statistiki finančnih računov so obveznosti podjetij, ki so prenesene z bank na DUTB prikazane le v višini ekonomske vrednosti, ki jo je priznal DUTB oziroma so znižane za razliko med bruto in ekonomsko vrednostjo. V podatkih AJPEs-a so te obveznosti podjetij še vedno zajete v celoti, saj se tudi dolg teh podjetij s prenosom na DUTB ni zmanjšal.

20% BDP-ja²⁴. Ocenjujejo tudi, da se slovenska podjetja razdolžujejo aktivno, ob negativnih neto tokovih financiranja, hkrati pa lahko pričakujemo nadaljnje pritiske za aktivno razdolžitev v kratkem časovnem obdobju²⁵. Podjetja so z vidika deleža kratkoročnih posojil v vseh posojilih podjetij dobro zavarovana pred nenadnimi spremembami v pogojih kratkoročnega financiranja, saj so ta delež v zadnjih letih močno znižala, z 39% v letu 2008 na 25% v drugem četrtletju 2014. Znižan delež kratkoročnega financiranja v celotnem financiranju nakazuje na znižano tveganje refinanciranja in relativno znižanje težav s pomanjkanjem likvidnosti²⁶.

V letu 2013 je bilo 42% podjetij sposobno odplačati neto finančni dolg v manj kot petih letih.

V letu 2013 je bilo 42% podjetij sposobno odplačati svoj neto finančni dolg v manj kot petih letih. Skoraj polovico podjetij je v letu 2013 bremenil neto finančni dolg. Kazalnik neto finančni dolg/EBITDA, ki kaže sposobnost odplačevanja dolga pa je v letu 2013 za podjetja z neto finančnim dolgom znašal 5,9 (toliko let je potrebno, da podjetje odplača dolg iz denarnega toka iz poslovanja). Glede na strukturo neto finančnega dolga je 11,5 mrd EUR oziroma 54% skupnega neto finančnega dolga vzdržnega. Presežni dolg podjetij²⁷ oziroma tisti del celotnega dolga, ki so ga podjetja manj sposobna odplačati, pa je znašal 9,6 mrd EUR oziroma 46% skupnega neto finančnega dolga. Skoraj polovica neto finančnega dolga je tako predmet potrebnega prestrukturiranja, pri neto finančnem dolgu 4,2 mrd EUR pa je potrebno tudi poslovno prestrukturiranje; ta podjetja so v letu 2013 poslovala brez dobička.

Slika 1.4: Neto finančni dolg v letu 2013 ter presežni dolg glede na sposobnost podjetja za odplačevanje dolga v mrd EUR

Opomba: Pri izračunu sposobnosti podjetja za redno odplačevanje dolga je bil uporabljen kazalnik neto finančni dolg/EBITDA 5 ali več. Po anketi bank večina bank uporablja navedeno vrednost kot mejno vrednost pri presoji komitentov.

Vir: AJPES, preračuni BS

Skoraj polovica presežnega dolga je bremenila sto podjetij z najvišjim presežnim dolgom.

Presežni dolg je bil v letu 2013 visoko koncentriran. Skoraj polovica presežnega dolga je bremenila sto podjetij z najvišjim presežnim dolgom²⁸. Delež presežnega dolga v neto finančnem dolgu se razlikuje tudi po dejavnostih. Presežni dolg predstavlja 92% neto finančnega dolga v finančnem posredništvu in 78% neto finančnega dolga v poslovanju z nepremičninami (k visokem deležu prispevajo predvsem podjetja brez dobička), medtem ko je delež v predelovalnih dejavnostih s 26,2% eden izmed najnižjih.

²⁴ Ocena se nanaša na celotni zasebni sektor (Private non-financial sector indebtedness), pri čemer se 30% znižanja zadolžitve nanaša na gospodinjstva, 70% pa na podjetja.

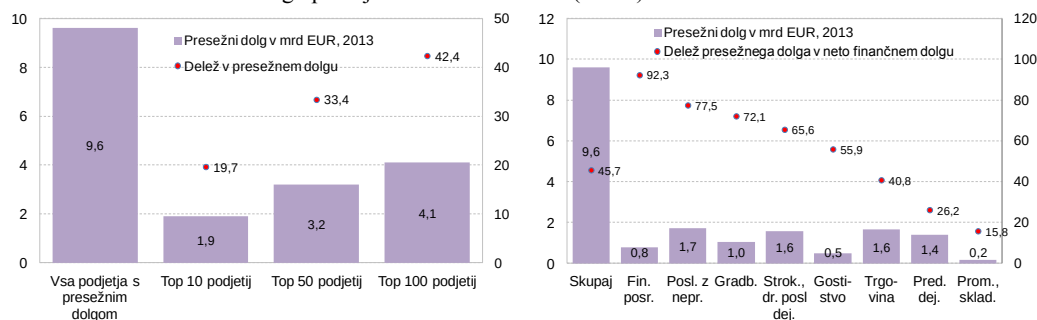
²⁵ http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2014_autumn/box2_en.pdf

²⁶ Evropska Komisija (2014), "Private sector deleveraging: where do we stand?", Quarterly report on the euro area, vol. 12(3)

²⁷ Presežni dolg je izračunan kot presežni neto finančni dolg (NFD; finančne obveznosti minus denarna sredstva) za podjetja z NFD/EBITDA ≥ 5 ali NFD/EBITDA = 0 ali negativen. Izvzeta so tri velika podjetja v državni lasti ter podjetja v stečajnem postopku, (prev.) prisilni poravnavi, postopku preventivnega prestrukturiranja do avgusta 2014. Kazalnik pove, koliko let bo podjetje z denarnim tokom moralo odplačevati dolg; podjetja z nižjo vrednostjo kazalnika bodo z manjšim tveganjem odplačevala svoje obveznosti.

²⁸ Podjetja brez kapitala močno vplivajo na raven skupne zadolženosti podjetij; kar tretjina presežnega dolga je v podjetjih z negativnim kapitalom v letu 2013.

Slika 1.5: Koncentracija presežnega dolga v mrd EUR (levo) ter presežni dolg po dejavnostih v mrd EUR in delež presežnega dolga v neto finančnem dolgu po dejavnostih v odstotkih (desno)

Vir: AJPES, preračuni BS

Skoraj tretjina vsega presežnega dolga je v podjetjih iz predelovalnih dejavnosti (1,4 mrd EUR) in trgovine (1,6 mrd EUR). Po podatkih iz ankete o povpraševanju nefinančnih družb po posojilih bank v letu 2014 je opazen trend umirjanja negativne rasti in že pozitivna rast povpraševanja po posojilih v teh dveh dejavnostih, a predvsem po posojilih za restrukturiranje. V prvem polletju 2014 je bilo že 70% vsega povpraševanja po posojilih za restrukturiranje od podjetij iz teh dveh dejavnosti. Visoko povpraševanje po posojilih za restrukturiranje kaže na težave podjetij s servisiranjem dolga, vendar sta prav ti dve dejavnosti močno povečali financiranje iz tujine, kar je odraz ugodne gospodarske rasti v letu 2014. To potrjuje, da se v kreditnem portfelju domačih bank ohranjajo razmerja s podjetji z manj ugodnim finančnim položajem.

Razdolžitev podjetij v obdobju od leta 2008 do leta 2013

Zadolževanje podjetij je pred nastopom krize hitro naraščalo in doseglo vrh v letu 2008. Tok financiranja podjetij, ki je v letu 2008 znašal 7,9 mrd EUR, od tega za kar 5,7 mrd EUR posojil, se je že naslednje leto znižal na 1 mrd EUR. Od leta 2012 pa se podjetja tudi neto razdolžujejo. Podjetja so v krizo vstopila visoko zadolžena. V zadnjih letih vplivajo na zniževanje zadolženosti tako stečajni kot izstopi iz panog, zadolženost pa se znižuje tudi z zmanjševanjem dolga glede na kapital.

S padcem gospodarske aktivnosti številna podjetja na trgu niso obstala. Znižanje zadolženosti podjetij zaradi stečajev je opazno predvsem v dejavnosti gradbeništva in trgovine. Podjetja v dejavnosti gradbeništva, pri katerih je bil po letu 2007 začel stečajni postopek, predstavljajo kar 43% delež v celotni bilančni vsoti podjetij v gradbeništvu iz leta 2007. Število stečajev je močno naraslo v letu 2013 in 2014.

Zniževanje zadolženosti podjetij se kaže tudi v nižjem razmerju med dolgom in kapitalom. Finančni vzvod²⁹ se je s 166% v letu 2008 znižal na 131% v letu 2013. Znižanje zadolženosti pa je posebej razvidno pri podjetjih, ki so preživela krizo oziroma so poslovala tako v letu 2008 kot v letu 2013³⁰. Finančni vzvod se je v tej skupini podjetij znižal s 128% na 98%. K visokemu finančnemu vzvodu vseh nefinančnih podjetij v letu 2013, 131%, prispevajo predvsem nesolventna podjetja z negativnim kapitalom in mlada podjetja³¹. Podjetij z negativnim kapitalom je bilo konec 2013 kar 16,8% vseh podjetij. Hkrati je zadolženost mladih podjetij, ustanovljenih v času nizke gospodarske aktivnosti po letu 2008 zelo visoka; finančni vzvod znaša 325%. Visok delež mladih podjetij, 36,2%, kaže tudi na veliko rast števila novih podjetij v zadnjih letih.

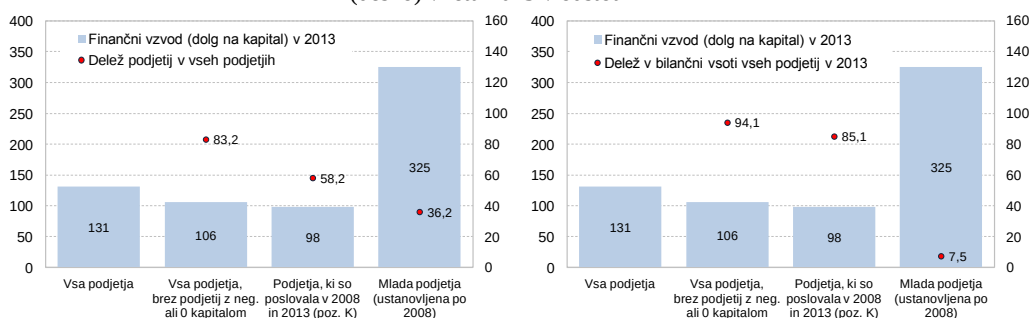
Finančni vzvod je s 131% v letu 2013 visok predvsem zaradi podjetij brez kapitala in mladih podjetij. Finančni vzvod podjetij, ki so v času krize obstala je v letu 2013 znašal 98%.

²⁹ Finančni vzvod je merjen kot finančne in poslovne obveznosti glede na kapital po podatkih AJPES-a (in se razlikuje od finančnega vzvoda po podatkih iz statistike finančnih računov).

³⁰ Podjetja, ki so v letu 2008 in 2013 poslovala s pozitivnim kapitalom in do okt. 2014 niso bila v stečajnem postopku.

³¹ Mlada podjetja so opredeljena kot podjetja, stara od 1 do 5 let

Slika 1.6: Finančni vzvod glede na različne segmente podjetij ter delež podjetij v vseh podjetjih (levo) in delež bilančne vsote v skupni bilančni vsoti (desno) v letu 2013 v odstotkih

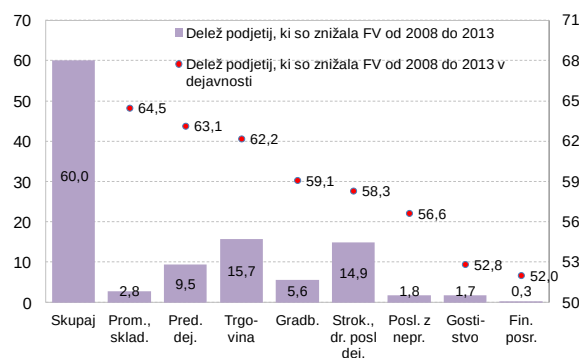

Vir: AJPES, preračuni BS

Od leta 2008 do leta 2013 je zadolženost znižala več kot polovico podjetij. Podjetja se niso razdolžila le z znižanjem dolga, temveč so povečala kapital za polovico.

Med podjetji, ki so preživela krizo oziroma so poslovala tako v letu 2008 kot v letu 2013, je zadolženost znižala 60% podjetij³². Podjetja, ki so se od leta 2008 do 2013 razdolžila, so finančni vzvod znižala s 169% na 79%. Pri tem so se razdolžila z znižanjem dolga za tretjino, hkrati pa so za polovico povečala kapital. Razdolžila so se predvsem majhna (73%) in srednja podjetja (68%), manj pa velika podjetja (60%)³³. Glede na dejavnost se je razdolžilo 65% podjetij v dejavnosti promet in skladiščenje in 63% podjetij v predelovalnih dejavnostih. V gradbeništvu se je razdolžilo 59% podjetij, v tej dejavnosti pa so na znižanje finančnega vzvoda močno vplivali stečajni. V tem obdobju so se razdolžila predvsem podjetja iz dejavnosti trgovine, 15,7% ter strokovnih in drugih poslovnih dejavnosti, 14,9%.

Slika 1.7: Delež podjetij, ki so znižala finančni vzvod od leta 2008 do leta 2013 glede na vsa podjetja, ki so poslovala v obeh letih po dejavnostih v odstotkih

Vir: AJPES, preračuni BS

Podjetja, ki so se razdolžila, ustvarjajo več dobička in višjo dodano vrednost, so nekoliko bolj izvozno usmerjena ter so zmerneje zadolžena pri bankah kot podjetja, ki se v od leta 2008 do leta 2013 niso razdolžila.

Podjetja, ki so se v tem obdobju razdolžila, ustvarjajo skoraj še enkrat več dobička, imajo višji povprečni EBITDA, ki so ga v obdobju od leta 2008 do leta 2013 še povečala ter so nekoliko bolj izvozno usmerjena (imajo večji delež izvoza v prihodkih od poslovanja). Podjetja, ki so se razdolžila so zmerneje zadolžena pri bankah; povprečni znesek finančnih obveznosti do bank je bil tako v letu 2008 kot letu 2013 za skoraj četrtino nižji kot pri podjetjih, ki se niso razdolžila. Podjetja, ki se v tem obdobju niso razdolžila, so zadolženost močno povečala. Finančni vzvod je narasel s 83% na 136%, presežni dolg pa za 78%, pri čemer se je znižal tudi povprečni EBITDA.

Podjetja, ki so se v obdobju od 2008 do 2013, ko so kreditni standardi bank postajali vse bolj strogi, uspešno razdolžila, so zmerneje zadolžena pri bankah. To nakazuje, da so se uspešno razdolžila tista podjetja, ki so imela bolj diverzificiran dolg do različnih upnikov kot podjetja, ki so imela koncentriran dolg do bank. Pri bankah so bila v letu 2008 in 2013 tako bolj zadolžena tista podjetja, ki so ustvarila manj dobička in nižjo dodano vrednost oziroma so bila bolj tvegana.

³² Teh 60% podjetij predstavlja skoraj 30% vseh podjetij, ki so poslovala v letu 2013, predstavljajo 46% skupne bilančne vsote in so ustvarila več kot polovico skupne dodane vrednosti.

³³ Razlog je tudi v tem, da je bilo v letu 2008 več bolj zadolženih podjetij (finančni vzvod nad srednjo vrednostjo 114%) med majhnimi in srednjimi podjetji (65%), kot med velikimi podjetji (54%).

Finančni sistem, ki zagotavlja različne alternative in instrumente financiranja, prispeva k bolj raznolikim virom financiranja in s tem bolj odpornem podjetniškem sektorju na spreminjajoče se pogoje posojilnega financiranja pri bankah. V pogojih strožjih kreditnih standardov in manjši nagnjenosti bank k tveganjem v času finančnih kriz in makroekonomskih negotovosti, so podjetja delno nadomestila bančna posojila z drugimi viri financiranja³⁴. Zadolženost slovenskih podjetij je segmentirana. Med podjetji so takšna, ki imajo zelo velik presežni dolg in potrebujejo prestrukturiranje svojih dolgov ter poslovanja, hkrati pa so tudi takšna, ki so svojo zadolženost v času krize uspešno znižala in okrepila kapital ter prispevala k rasti slovenskega gospodarstva.

³⁴ ECB (2014): Deleveraging patterns in the euro area corporate sector. Monthly Bulletin, Feb. 2014

2 POSLOVANJE LIZING DRUŽB

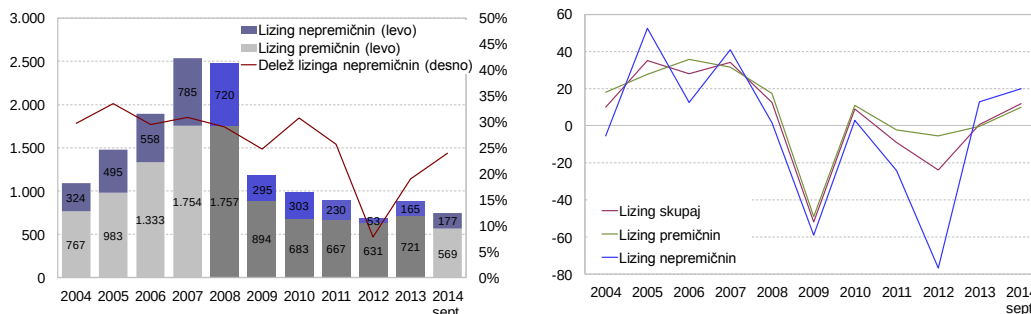
Lizingiške družbe so tudi v letu 2014 krčile poslovanje predvsem na področju nepremičnin. Na podlagi opravljene ankete, ki jo je izvedlo združenje Leaseurope izhaja, da je več kot polovica lizingških družb pričakovalo rast poslovanja v drugi polovici leta, ob nespremenjeni ravni slabih posojil. Domače lizingške družbe so pričakovale, da bo leto 2014 minilo s postopnimi izboljšavami, rast obsega poslovanja pa bo v veliki meri odvisna od regulative in poslovnih politik v bančnem sektorju, s katerimi je domači lizingški sektor pomembno povezan.

Lizingška podjetja še naprej krčijo posle in se umikajo predvsem z nepremičninskega trga.

V nasprotju s pričakanji domačih lizing družb se je stanje lizing poslov, po podatkih, ki jih poročajo lizingške družbe Banki Slovenije³⁵, v prvih desetih mesecih leta 2014 skrčilo za 6% na 3,1 mrd EUR. Znižal se je predvsem lizing nepremičnin, z 1,6 mrd EUR na 1,4 mrd EUR, lizing premičnin je ostal na ravni 1,7 mrd EUR. Dinamika krčenja lizing poslov se umirja, po zmanjšanju za 15,6% v letu 2013 na 10% medletno septembra.

Ob krčenju obsega poslovanja se povečuje obseg novih lizingških poslov, kar kaže na večje zapadanje obstoječih poslov v primerjavi z letom prej. V prvih treh četrtletjih leta 2014 je bilo sklenjenih za 746 mio EUR novih lizingških poslov, kar je za 12% več kot v enakem obdobju lani. Lizing družbe dajejo večji poudarek na lizing premičnin, vendar se zanimanje za lizing nepremičnin ponovno krepi. Obseg novih poslov z nepremičninami se je v prvih treh četrtletjih okrepil za 24,3%, obseg novih poslov s premičninami pa za 7% v primerjavi z enakim obdobjem lani. Obseg novih poslov z nepremičninami se je povečal predvsem zaradi novih danih posojil nefinančnim družbam. Več kot 60% vrednosti novih pogodb nefinančnih družb z nepremičninami je bila sklenjena kot finančni lizing. Pri premičninskih poslih so tako kot v letu 2013 izstopali novi posli osebnih vozil, ki so predstavljala 56% vseh novih poslov s premičninami.

Slika 2.1: Obseg novoodobrenih lizingških³⁶ poslov v mio EUR, delež lizinga nepremičnin v odstotkih (levo) in letne stopnje rasti novoodobrenih poslov v odstotkih (desno)

Vir: ZLPS, ZBS, BS

Po podatkih Odbora za lizing se je septembra 2014 pri lizingu nepremičnin obseg novoodobrenih poslov, po pozitivnem popravku v letu 2013, medletno dodatno povečal za 20%, pri lizingu premičnin pa za 10%. Spremljanje poslovanja lizingških družb je pomembno z vidika finančne stabilnosti in denarne politike, saj so le-te poslovno povezane z bančnim sistemom. Lastništvo slovenskih bank v lizingški dejavnosti se bo zaradi načrtovanega prestrukturiranja bančnega sektorja v prihodnje še znižalo.

V letu 2014 ponovno narašča lizing strojev in proizvodne opreme.

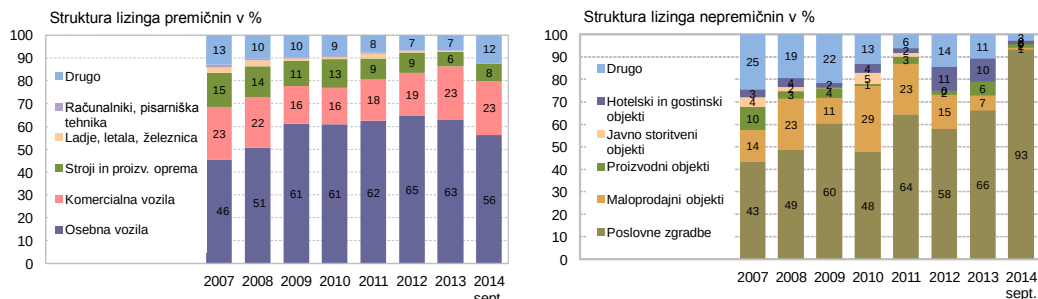
Ob zniževanju investicij v gospodarstvu se je struktura predmetov financiranja v zadnjih letih nekoliko spremenila. Predvsem se je do vključno leta 2013 zniževal

³⁵ Banka Slovenije je z 31.12.2012 uvedla obvezno poročanje gospodarskih družb, ki izvajajo dejavnost najema, zakupa ali lizinga. Obvezniki poročanja so izbrani na podlagi pomembnosti poslovanja in morajo podatke zagotavljati četrtletno, prvo poročilo pa so posredovali za zadnje četrtletje 2012. Analiza lizingških družb je narejena na podlagi podatkov iz novega poročanja, razen če je navedeno, da se nanaša na podatke Odbora za lizing na ZBS zaradi zagotavljanja medletne primerljivosti.

³⁶ Zaradi razpoložljivosti podatkov so v celotnem poglavju lizingški posli vrednoteni po nabavni vrednosti do leta 2008, naprej po financirani vrednosti; od leta 200 tudi brez financiranja zaloga.

lizing strojev in proizvodne opreme, v devetih mesecih 2014 pa se ponovno nekoliko povečal. Tako kot pretekla leta prevladujejo posli z osebnimi vozili. Delež osebnih vozil v celotni strukturi se je nekoliko zmanjšal, za 9 odstotnih točk v primerjavi z najvišjim doseženim deležem v letu 2012, kljub temu ostaja na visokih 56%. Na drugi strani se je za 6 odstotnih točk povečal delež ostalih premoženjskih poslov, ki ne sodijo v nobeno od kategorij in so združene pod drugo.

Slika 2.2: Struktura novoodobrenih poslov lizinga premoženja (levo) in nepremoženja (desno) v odstotkih

Vir: ZLPS, ZBS, BS

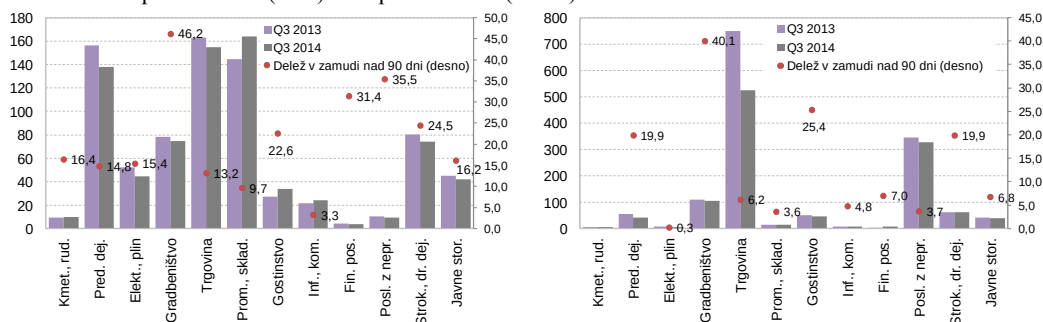
Pri lizingu nepremoženja so se močno povečali novi posli v poslovne zgradbe, kar si lahko razlagamo, da se podjetja odločajo za prodajo in takojšen zakup nazaj (sale and lease back) nepremoženja z namenom povečevanja svežih likvidnih sredstev za zniževanje zadolženosti. Vrednost novoodobrenih poslov za poslovne zgradbe je v prvih devetih mesecih leta 2014 znašala 165 mio EUR, kar je za 51% več kot v letu 2013.

Vrednost novoodobrenih poslov za poslovne zgradbe se je v letu 2014 do septembra povečala za 51%.

Posli z nefinančnimi družbami so ob koncu tretjega četrtrletja 2014 z 2 mrd EUR predstavljali skoraj dve tretjini stanja lizijskih naložb. Nefinančne družbe so zalele kar 84% lizinga nepremoženja in 45% lizinga premoženja. Ta razmerja se na medletni ravni niso bistveno spremenila, ob nadaljevanju trenda krčenja stanja lizing poslov z nefinančnimi podjetji za 13%. Medtem ko se je stanje lizijskih poslov pri nepremoženju v tretjem četrtrletju 2014 medletno znižalo v skoraj vseh dejavnostih, so se pri lizingu premoženja povečali posli z družbami iz dejavnosti prometa in skladiščenja, gostinstva ter informacijske in komunikacijske dejavnosti.

Posli z nefinančnimi družbami predstavljajo skoraj dve tretjini lizijskih naložb.

Slika 2.3: Stanje lizijskih poslov z nefinančnimi družbami po dejavnostih v mio EUR in delež terjatev v zamudi nad 90 dni v odstotkih pri premoženju (levo) in nepremoženju (desno)

Opomba: Delež v zamudi nad 90 dni pri nepremoženju in rudarstvu je 88,3%.

Vir: BS

Stanje lizijskih poslov prebivalstvu je ob koncu tretjega četrtrletja znašalo 802 mio EUR in je obsegalo 26% vseh lizijskih poslov. Medletno se je ta delež povečal za 3 odstotne točke. Večino, 91% vseh lizijskih poslov s prebivalstvom predstavlja lizing premoženja, kar znaša 23% stanja vseh lizijskih naložb. Tako kot pri nefinančnih družbah se je krčenje obsega poslovanja nadaljevalo tudi pri prebivalstvu, stanje lizingov premoženja se je na medletni ravni skrčilo za 1%, na 727 mio EUR, stanje lizingov nepremoženja pa za 11% na 75 mio EUR.

Za lizijske družbe predstavljajo nefinančna podjetja večje kreditno tveganje zaradi relativno večje izpostavljenosti in tudi zaradi večjega deleža nedonosnih terjatev. Konec tretjega četrtrletja 2014 so nefinančne družbe medletno povečale obveznosti do

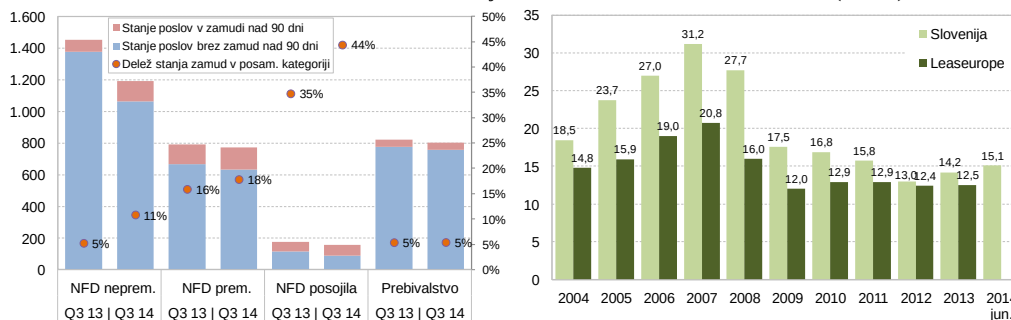
Obveznosti nefinančnih družb z zamudo nad 90 dni so se medletno povečale z 9% na 14%.

lizingov z zamudo nad 90 dni z 9% na 14%. Pri lizingu nepremičnin je ta delež predstavljal 11% vseh nepremičninskih lizingških poslov, pri lizingu premičnin pa 18% vseh premičninskih lizingških poslov. Z vidika dejavnosti pri lizingu nepremičnin z zamudami nad 90 dni izstopajo gradbeništvo in gostinstvo. Na medletni ravni se je delež stanja zamud nad 90 dni v gradbeništvu povečal za 25 odstotnih točk na 40,1%, v gostinstvu pa za 8 odstotnih točk na 25,4%. Pri lizingu premičnin izstopajo poleg teh dveh dejavnosti še poslovanje z nepremičninami ter strokovne in druge dejavnosti. Pri premičninah tako velikih sprememb na medletni ravni v deležu zamud na 90 dni ni bilo. V gradbeništvu je delež zamud upadel za 2,6 odstotni točki na 46,2%, v gostinstvu je ostal delež nespremenjen, medtem ko se je pri poslovanju z nepremičninami in pri strokovnih in drugih dejavnostih delež povečal za 11 in 10 odstotnih točk na 36% in 25%. Pri nefinančnih podjetjih, podobno kot pri prebivalstvu, po deležu poslov v zamudi izstopajo posojila. Stanje posojil se je septembra 2014 medletno zmanjšalo za 10% na 157 mio EUR, delež obveznosti, ki se poravnava z zamudo nad 90 dni, pa se je zvišal na 44%.

Stanje odvzetih pogodbenih predmetov se je na medletni ravni znižalo.

Kljub povečanju terjatev z zamudami nad 90 dni, se je stanje odvzetih pogodbenih predmetov septembra 2014 na medletni ravni znižalo za 17% na 144 mio EUR. Večino, kar 93% so predstavljale nepremičnine.

Slika 2.4: Stanje lizingških poslov v zamudi po kategorijah (v mio EUR leva os) in delež lizingških poslov v zamudi (levo) ter delež lizingških poslov v bruto investicijah v osnovna sredstva v odstotkih (desno)

Opomba: Delež lizingških poslov v bruto investicijah v osnovna sredstva je večji kot pretekla leta, saj se za obseg novih lizingških poslov v letu 2014 upoštevajo podatki poročanja BS (pred tem ZBS), ki zajemajo tudi nečlane Odbora za lizing.

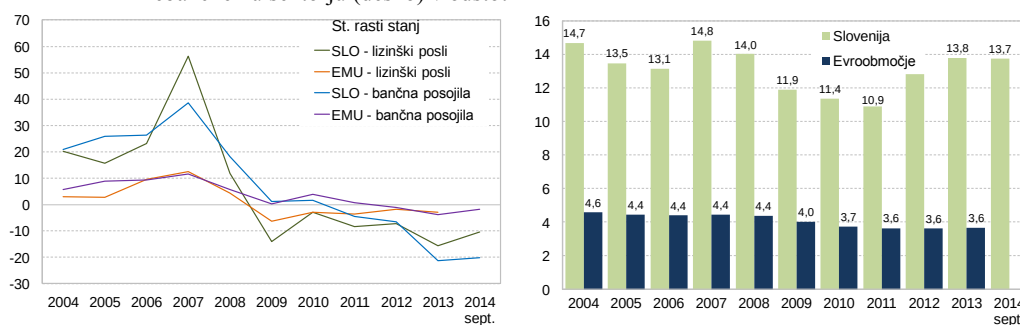
Vir: ZLPS, ZBS, BS SURS, Leaseurope

Po podatkih Leaseurope, se je vrednost novih poslov v evroobmočju v prvi polovici leta 2014 medletno povečala za 9,3%.

Na evropskem lizingškem trgu se je leta 2013 obseg novoodobrenih poslov povečal za 0,7% na 251,9 mrd EUR. Za 0,5% na 723,4 mrd EUR se je povečalo tudi stanje lizingških poslov. Največjo rast novih lizing poslov so zabeležili na Poljskem, Avstriji in Veliki Britaniji. Razmere so se stabilizirale v Južni Evropi (Španija, Portugalska in Grčija), medtem ko so stagnirali posli v Nemčiji, Franciji, Švedski, Belgiji in Nizozemski. Po zadnjih podatkih, ki jih je Leaseurope objavila, se je vrednost novih poslov v prvi polovici leta 2014 povečala medletno za 9,3% na 127 mrd EUR. K temu so prispevali novi premičninski posli predvsem posli z vozili, medtem ko so se posli z nepremičninami ponovno krčili.

Negativna rast bančnih posojil nebančnemu sektorju se umirja tako v Sloveniji kot v EMU. V Sloveniji ostaja na ravni -20%, medtem ko se je v EMU popravila na -1,4%. Negativna rast domačih lizingških poslov se je popravila na -10,5%, medtem ko za EMU še ni razpoložljivih podatkov.

Slika 2.5: Stopnje rasti stanj lizinskih poslov in bančnih posojil nebančnim sektorjem (levo) ter delež lizinskih poslov v bančnih posojilih nebančnemu sektorju (desno) v odstotkih

Vir: ZLPS, ZBS, Banka Slovenije, ECB

Slovenske lizinske družbe so poslovale z izgubo že šesto leto zapored (do konca septembra 2014). Kazalniki uspešnosti poslovanja lizinskih podjetij v letu 2014 nakazujejo na izboljšanje položaja v lizinski dejavnosti v primerjavi z letoma 2012 in 2013, čeprav poslovni izid ostaja negativen. Skupno poslovanje lizinskih podjetij je bilo predvsem zaradi oslabitev ob koncu leta 2013, močno negativno. Do septembra 2014 se je delež naloženih nepremičnin v sredstvih zmanjšal na 23% oz. za 3 odstotne točke, medtem ko se je bilančna vsota v primerjavi s koncem leta 2013 skrčila za 4%. Večjih oslabitev v obravnavanem obdobju ni bilo. Kapital lizinskih podjetij se je povečal na 161 mio EUR ob hkratnem izboljšanju kazalnika ROA in ROE.

Kazalniki uspešnosti nakazujejo na izboljšanje položaja lizinskih podjetij, čeprav ti ostajajo negativni.

Tabela 2.1: Uspešnost lizinskih podjetij in viri financiranja

člena 211	Opisnost izkaznih podatkov in vir finančnega									2014								
										Stopnje rasti (v %)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	sept.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 sept.	
Bilančna vsota (v mio EUR)	3.555	4.748	5.620	5.663	5.427	5.088	4.842	3.826	3.658	33,5	18,4	0,8	-4,2	-6,2	-4,8	-21,0	-10,8	
Kapital (v mio EUR)	205	234	267	200	205	204	114	5	161	14,2	14,2	-25,2	2,4	-0,3	-43,9	-95,6	27,9	
Celotni dobiček oziroma izguba (v mio EUR)	43	47	29	-33	-30	-19	-121	-266	-25	8,8	-38,5	-215,3	10,9	34,8	-527,3	119,3	-46,7	
ROA – donos na sredstva (v %)	2,4	1,1	0,6	-0,6	-0,5	-0,4	-2,4	-6,9	-0,7									
ROE – donos na kapital (v %)	42,1	21,4	11,5	-14,2	-14,6	-9,4	-76,0	-5228,7	-15,4									
Finančne in poslovne obveznosti (v mio EUR)	3.330	4.486	5.314	5.427	5.179	4.843	4.681	3.729	3.404	34,7	18,5	2,1	-4,6	-6,5	-3,3	-20,4	-12,4	
obveznosti do bank in podjetij v skupini/BV (v mio EUR)	94	94	95	96	95	95	97	97	93									
Naložbene nepremičnine	397	538	560	580	836	929	1.118	1.002	849	35,4	4,1	3,6	44,0	11,2	20,3	-10,3	-24,3	
naložbene nepremičnine/sredstva (v %)	11	11	10	10	15	18	23	26	23									
Finančni odhodki iz oslabitev in odpisov finančnih naložb (v mio EUR)	3	2	10	120	167	127	157	192	59									

Opomba: Podatki iz računovodskih izkazov vključujejo lizinska podjetja, ki so vključena v poročanje Banki Slovenije (podatki BS za leto 2013, pred tem AJPES)

Vir: AJPES, BS